3884 67
6

ATEITIS

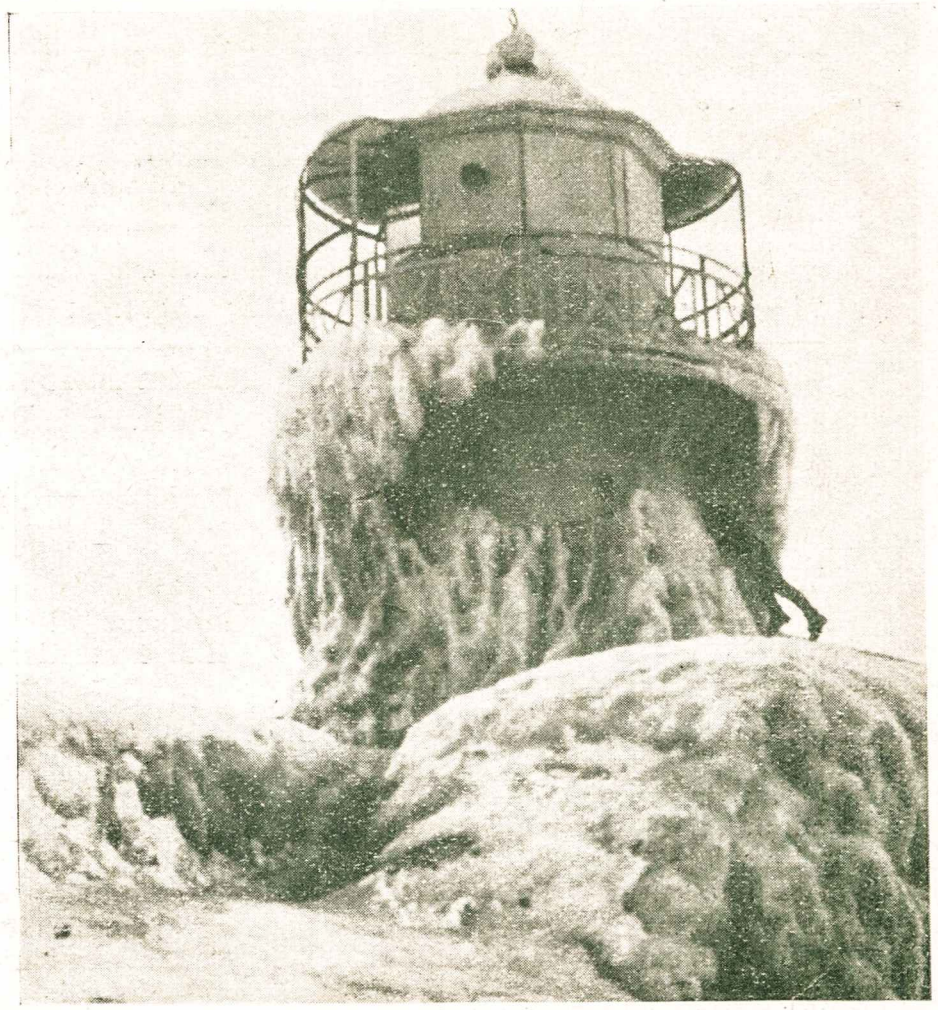

Nr. 1 1931

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

TURINYS

	psl.
Laiko balsas — Dievo balsas	1
K. Bauba, Nusiminimas	3
K. Grigaitytė, Ir taip nieko amžina	3
Gyvenimas ir kūryba	4
A. Maceina, Pasaulininkų darbai	9
Nėlė Mazalaitė, Žvaigždžių atsidūsėjimas	14
Naujosios mūsų literatūros būklė (Pasikalbėjimas su prof. V. Mykolaičiu-Putinu)	24
Petras Karuža, Paklausimas motinai	30
Alfonsas Keliuotis, Svaigulio vakaras	30
M. Linkevičius, Nebedainuok, sesele	30
A. Vaičiulaitis, Sigrid Undset	31
K. Bauba, Idėjinė kova ir jaunimas	39
K. Grigaitytė, 365 lopų svetys	42
K. Čibiras, Toks nemirtingųjų himnas	43
J. Gustas, Taktika ir politika	48
Apžvalga	52
Mūsų veikimas	54
Naujos problemos	56
Kaip gaudomos silkės	58
Atsiųsta paminėti	59
„Ateities“, „At. Spindulių“ ir „Židinio“ platintojams	62

Viršelį piešė dail. **A. Šepetys**

„ATEITIES“ { Redakcija Kaunas, Aukštaičių g-vė 21, arba Laisv. al. 3; Adm-ja Laisvės al. 3. tel. 26-76.

„Ateities“ kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm. 8 lt Moksleiviams: metams 6 lt., pusm. 3 lt. Užsieny: metams 20 lt. pusm. 10 lt. Atskiras numeris 1,75 lt.

Neatsisakyk nuo 100 litų kuriuos gali sutaupyti užsisakydamas 1931 m. t. literatūros, mokslo, visuomenės ir akademiškojo gyvenimo mėnesinį iliustruotą žurnalą

„ŽIDINĮ“

Metiniai, apsimokėję to žurnalo prenumeratoriai, užsisakydami per „Židinio“ administraciją, gaus su 50% nuolaida visas **„Sakalo“** B-vės (išskyrus vadovėlius) ir **„Žinijos“** B-vės (ištisai) išleistas knygas, kurių rinkos kaina sudaro daugiau kaip 225 lt. Be to, yra vilties, kad su tokia pat nuolaida „Židinio“ prenumeratoriai gaus ir naujai tų bendrovių leidžiamas knygas. Tų knygų sąrašas ištisai bus išspausdintas „Židiny“. Knygų siuntimo išlaidas turės padengti patys skaitytojai.

Niekam neapsimoka praleisti ši gerą proga turėti gerą žurnalą ir už pusę kainos papildyti savo knygyną. Juoba, kad ir žurnalo kaina, nežiūrint į šitokius palengvinimus ir į numatomą didinimą, palieka ta pati, nes norima sudaryti galimumas kiekvienam šviesuoliui tą žurnalą užsisakyti.

„Židinio“ prenumeratos kaina: met. 35 lt., pusm. 20 lt.; pradž. mokyklų mokytojams — met. 30 lt., pusm. 15 lt.; studentams ir moksleiv.: met. 25 lt., pusm. 15 lt. Užs.: met. 45 lt., pusm. 25 lt.

Žurnalui ir knygoms užsakymus reikia siųsti adresu: **„Židinys“, Kaunas, Laisvės Al. 3**

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

1 Nr. 1931 m. sausio mėn. XX

Laiko balsas — Dievo balsas

Kas gimė ir augo tiesos ieškojimo metu, kai iš visur veržiasi minios išalkusios teisybės, tas turi tame laiko šauksme išgirsti Dievo balsą ir klausiantiems parodyti kelią. Kas gimė tada, kai aplinkui viskas griūva ir keičiasi, tas turi žinoti, kad Dievas jį šaukia taisymo ir atnaujinimo darbui. Laiko balsas — Dievo balsas! *Laiko* — taigi ne minios, ne gatvės ir ne mados balsas, kuris dažnai esti net priešingas Dievo įstatymų balsui. Laiko balsas yra giliausias žmonijos reikalavimas. Ir tame reikia matyti Dievo valią. Ko tad šaukiasi pavargusios mūsų dienos?

Mūsų laikai šaukiasi religinio atsinaujinimo. «Palaiminti, kurie trokšta teisybės!» Šitie Kalno žodžiai ugnies raidėmis stovi parašyti mūsų kultūros padangėje. Ir į juos pakrypo pavargusiųjų akys. Mūsų laikai daug kam aukojo. Prancūzų revoliucijos metu jie garbino *proto deivę* ir ją sodino ant Marijos altorių. Žmogus buvo pastatytas Dievo vietoj, ir dangus turėjo nusilenkti žemei. Vėliau atėjo *medžiagos gadynė*, kada ir protas neteko savo dvasiškumo, kada žmogus, pirma norėjęs užimti Dievo vietą, dabar tapo tik aukštesnės rūšies gyvuliu. Šiam stabui nusilenkė XIX š. minios ir iš jo laukė išganymo. Galop, kaip tiesioginė sugyvulinto žmogaus pasėka, atėjo *karo slibinas*, kuriam buvo paaukota visa, ką tik žmonija turėjo geriausio: ir gabumai, ir mokslas, ir dorovė, ir religija. Deja, visi šitie stabai buvo laiko išvartalioti. Jie sudužo, o žmonija kaip buvo išalkusi, taip ir liko. Taigi iš visų žemės pakraščių suaidėjo šauksmas: *mes norime atgal keliauti. Parodykite mums kelią!* Štai jis: *senam* Dievui reik tarnauti su *nauju* uolumu, *senas* religines praktikas reik atlikinėti su *nauju* stropumu, *seną* tikėjimą gerbti su *nauju* susižavėjimu, *senus* Dievo įstatymus pildyti su *nauju* sąžiningumu. Kas pirmas pradės juo keliauti? *Jaunimas!* Taigi mes apeliuojame į jaunimo širdis, kad jos keltųsi ir tartų: «Eisime atnaujinti žemės veidą». Į šitą darbą mus šaukia laikas, vadinasi, šaukia mūsų Dievas, mūsų Bažnyčia, mūsų Tėvynė. O mes? — Mes *einame, einame!*

Mūsų laikai šaukiasi gailestingumo. «Palaiminti gailestingieji!» — Kai minios, sėdėjusios ištisas tris dienas prie Vieš-

paties kojų ir klausiusios Jo žodžių, išalko, Jis neapleido jų, bet tarė apaštalams: «Jūs duokite jiems valgyti!» Minios buvo pasotintos. Šiandie jos vėl išalko, nes ekonominė sistema į vienų rankas sukrovė milijardus, o iš kitų atėmė paskutinį duonos kąsnį. Šiandie tūkstančiai šeimų neturi padorių butų, neturi valgio ir apdaro. Dešimtys tūkstančių neturi jokio užtikrinimo, kad atėjus senatvei, ligai ar nelaimei, jie turės šiokių tokių sątaupų. Dvasinis gyvenimas tokiose sąlygose yra beveik negalimas. O jeigu kur šaltuose rūsiuose katalikybė dar nesušalo, ji turi būti herojiška (E. Fiedler). Dėl šitokio visokeriopo skurdo paprastų žmonių tarpe plečiasi didžiausios ydos. Bet argi jos neturi pagrindo plisti? Juk kas belieka žmogui, kuris nemato jokios šeities ir to žemės pragaro. Pamokslai čia negelbės. Čia reikia darbo. «Visas pasaulis ir kiekvienas alkstantis, kiekvienas pasaulio vargšas turi žinoti, kad jei bet kur yra «katalikiška», tai ten turi būti išalkusiems valgis, sušalusiems pastogė, nudriskusiems vaikams rūbai, nemokama globa neturtingiems ligoniams. Čia kaž kur netoli yra kaž kas «katalikiška», tai tau nereiks po tiltu miegoti» (E. Fiedler. «Defenzyva ir ofenzyva?» 36 psl.). Tai irgi yra didis laiko reikalavimas. Žinoma, jaunimas dabar dar negali realiai prie to darbo prisidėti. Bet jis turi galvoti, turi svarstyti ir rengtis. O kur yra gailestingųjų darbų būreliai, tegul juose uoliai dalyvauja, tegul lanko kalėjimus, ligonines, pavargusias šeimas. Jei neturi ką nunešti, tegul bent paguodžia. Palaiminti gailestingieji!

Mūsų laikai trokšta taikos, taikos paremtos ne baime pradėti karą, bet meile. Žmonija ligi pat sielos gelmių jau yra prisisotinus karo baisybėmis. Viršum mūsų galvų praūžė tokia audra, kokios pasaulis niekados nėra matęs. Griuvo imperatorių sostai, nuo karalių galvų nukrito aukso karūnos... O kas laimėjo? Neatperkama žmonijos gėda! Todėl visi išsilgo taikos. «Palaiminti taikieji!» Bet kur kelias į tą visų trokštamą ramybę? Ją nurodė popiežius Pijus XI: «*Pax Christi in Regno Christi*». — «Kristaus taika Kristaus Karalystėj». Tarptautinės sutartys, visoki paktai ir protokolai čia nieko negelbės. Čia neužtenka teisėtumo, čia reikia *meilės*; čia reikia žinoti, kad Kristus yra visos žmonijos Karalius, kad paskiros tautos yra tos karalystės dalys. Tad argi galimas daiktas, kad viena dalis *tos pačios* karalystės kovotų prieš kitą? Jeigu kovoja, tuo pačiu naikina ir kitą ir save. Todėl puikiai pasakė pop. Leonas XIII savo enciklikoj «Annum sacrum». «Jei visi mielai pripažins Kristaus valdžią ir klusniai jam tarnaus, jei kiekviena kalba skelbs, kad Jėzus Kristus yra savo Tėvo garbėje, tuomet bus išgydytos visos žaizdos, tuomet teisės autoritetas vėl atgaus savo reikšmę, tuomet taikos šviesa vėl suspindės, kardai bus nuleisti ir ginklai iškris iš rankų.» Štai pirmas *neklaidingas* žingsnis į taiką. Ji yra meilės pergalė. Būkime josios apaštalais. Pax Christi — in Regno Christi.

K. Bauba

Nusiminimas

Aš išdrįsau savo purvina koja
Įžengt į Tavo šventų šventąją,
Kur tikinčiųjų tik žvilgis nuskrieja,
Kur Cherubinai sustirę sustoja.

O jei sutepčiau skaistumo pradą,
Šventos šventyklos švenčiausią vietą,
Nejau, o Dieve, tuomet tylėtų
Perkūnų Tavo šiurpi kanonada?

Voltų prikrautos erdvės lai trankos,
Tevirsta žemė elektros kėde,
Nuodėmės dūšią paliaus gal ėdę.
Jei žūt, tai žūti iš Dievo rankos!

Dangus šypsojo žydriausio šilko,
Šventykla liko skaisti, kaip buvus.
Užpūst norėjau visus žibintuvus,
Bet žibintuvai ramiausiai smilko.

Kas nori, savo dūšią išgano —
Tau amžiais kentėti reikės, bedali.
Pavirst į nieką niekas negali.
O didis, juodas sielvarte mano!

K. Grigaitytė

Ir taip nieko amžina...

Nauji jau tiesias bokštai
Vaivorykštėmis apjuosti.
O kryžkelėj
Nulaužė vėjai gluosnį.

O buvo laikas...
Kada buities palangėje
Sudužo laimės valtis.
Nors paskutinį vilties žiburį
Užgesinau pati,
Bet širdis prašėsi
Graban užkalti.

Po pelkėtus takus
Sapnu išklaidžiojau.
Dabar,
Nors slinks diena į vakarus,
Aš saule nusijuoksiu!

Gyvenimas ir kūryba

Šokiai ir dorovė

Kad moderniški šokiai yra nepadorūs ir net sveikatai kenksmingi, šiandie tvirtina visi rimtai galvoją katalikai.

Vokietijos vyskupai sako: „Moderniškieji šokiai, kurie, beveik visi būdami blogiausios kilmės, sudaro pavojų padorumui ir drovumui, todėl negali būti toleruojami jokiais atvejais net ir pagražintose formose".

Prancūzijos vyskupai jau 1919 m. griežtai uždraudė katalikams šokti tongo, džimi, fokstrotą, onestepą ir kitus moderniškus šokius.

Austrijos vyskupai 1922 m. išleido katalikams tokį įsakymą: „Su popiežiais Bendiktu XV ir Pijum XI mes Austrijos vyskupai pasmerkiame vadinamus moderniškus, tarptautiškus šokius, kurie, deja, yra įsibrovę net ir į geriausių šeimų ratelius. Prie tokių šokių reik priskirti vad. fokstrotą, tango, onestep, džimi ir kitus, kurių visų nė negalima išvardinti. Mes skelbiame, kad šitie šokiai yra nesuderinami su krikščioniškąja dorove, kad yra sunkiai nuodėmingi ir duodą papiktinimų. Leisti priaugančias dukteris dalyvauti tokuose šokiuose yra nesuderinama su krikščioniškų motinų sąžine, ir išpažinties klausytojai nepaklusnioms turi neduoti švento išrišimo".

Prof. Dr. W. Liepmann sako: „Nedoras kai kurių mergaičių gyvenimas prasidėjo dar šokių salėse, į kurias jos lengvapėdiškai ėjo. Ten jos rado padėjėjų, rado akstinų, erzinančių palytėjimą, regėjimą ir girdėjimą, galop alkoholio įtakoj neteko nuovokos ir puolė, o paskui atsidūrė tokioj būklėj, iš kurios tik stipraus charakterio natūros gali išeiti."

Kompozitorius Mascagni vienam žurnalistui pareiškė: „Džaz-bandą aš laikau labiau pragaištingu ir demoralizuojančių, kaip kokainą ir kitas svaiginimosi priemones. Džaz-bandas yra liga. Su menu jis nieko neturi bendro. Pas mane namie yra vertingas negrų melodijų ir šokių rinkinys, ir aš Tamstai tikrinu, kad į moderniškąjį Džaz-bandą jis visai nepanašus".

Kongo srities misijonierius tėvas *Joseph Frässle* S. C. J. pasakoja: „Iš tikro europietį stebina, kad niekados nesulaužytas religinis šitų necivilizuotų žmonių įstatymas mirties bausme draudžia abiejų lyčių dainas ir šokius. Miškų negrai tvirtina — ir tai ne be pagrindo, — kad bendri šokiai kenkia sveikatai ir tuo pačiu kenkia visai giminei. Jie sukelia nervų ir širdies ligas, pagreitina gimdymą, numarindami tuo būdu kūdikį ir jauną motiną... Europiečiai tai jau pamiršo ir savo šokiais neša pirmykštėms tautoms nelaimes..."

Žinoma, šokiai visados buvo ir bus. Bet reikia laukti, kad kiekvienas katalikas jaunuolis vyskupų nurodymus ne tik *priims*, bet dar *džiaugsmingai* priims. Moderniški šokiai neturi rasti vietos mūsų pasilinksminimuose.

Alkoholis ir žmogaus protas

Svaiginamųjų gėrimų paprotys yra giliai įleidęs savo šaknis visuomenėje ir vargu ar greitai išdils. Čia noriu duoti mokslo davinius, kurie parodys, kaip nekalčiausi gėrimai — alus ir vynas daro įtakos žmogaus protui. (O ta įtaka labai svarbi moksleiviui, nes nuo to pareina protavimas).

Prof. Kräpelinas darydavo tokius tyrimus: paimdavo 2—3 stiklines 4 % alaus ir 1/4 litro 10 % vyno. Iš šios proporcijos aiškėja, kad paėmus vieną, bet kurią dalį alkoholio ir ją suvartojus, jaučiamas proto nusilpimas. Kai alkoholis patenka į žmogaus smagenis, jis juos erzina ir marina dėmesį ir stropumą.

Šveicarijos mokytojų seminarijos direktorius Jossas paimdavo 4 stiklines alaus ir 1/4—3/10 litro vyno ir duodavo savo auklėtiniams. Ir kas pasirodė? Jis pastebėjo, kad jo mokinių akylumas žymiai sumažėdavo, o sugebėjimas sukoncentruoti mintį veik visai išnyko. Šį tyrimą jis pa-

viršutiniškai apskaičiavo ir rado, kad stropumas ir akylumas šiaip mažėja:

1 val.	po išgėrimo	4,9%
2 „	„ „	10,9%
3 „	„ „	12,5%

Iš čia matyti, kad alkolis silpnina žmogaus protą ir jį naikiną. (Tą turi atsiminti moksleiviai).

Suomių tyrinėtojas Gottermannas patyrė, kad suvartojus tokį pat kiekį svaig. gėrimų, dirbant bet kokį darbą, rankos ir akys negali sutartinai veikti. Tada tas žmogus daugiau daro klaidų. Bavarų kariuomenėj, šaudymo bandymuose, prof. Kräpelinas patyrė, jog karys išgėręs litrą alaus ar 1/3 litro vyno visai nepataikydavo.

D-ras Smittas savo mokiniams duodavo kasdie po 2—4 stiklinių alaus. Pasirodė, jog mokiniai žymiai blogiau atsimindavo, apie ką mokėsi, o iš galvos visai negalėdavo išmokti.

(Ig. Povilaitis).

Profesorius ir komikas

Prūsijos universitetų ekstraordinarinis profesorius į mėnesį gauna 400 markių (900 litų su viršum) algos. Tai tiesiog ubagiška alga, žinant Vokietijos pragyvenimo brangumą. Žmogui su šeima, kurios turtai daugumoj per karą žuvo, išgyventi su 400 markių iš tikro sunku. O jei dar kokia netikėta nelaimė... — Bet štai kitas vaizdelis. Berlyne neseniai buvo surastas komikas, įsitaisęs savo juokų teatrą, kurio mėnesinės pajamos siekė 40.000 markių (apie 100.000 litų). Vadinasi, kvailais šposais galima dabar daugiau uždirbti, negu rimtais moksliniais tyrinėjimais. Tuo tarpu tautas ir valstybes iškelia ne komikai, ne juokų teatrai, bet tylūs mokslininkų darbo kambarėliai, kurie kartais net šilimos stinga, nekalbant jau apie kitus daiktus. Ir taip yra kultūringuose Vakaruose.

Taikos sąjunga.

1924 m. Amerikoj katalikai įkūrė *taikos sąjungą*. Ji siekia dviejų dalykų: 1. ugdyti Amerikos politinės demokratijos tradicijas, kurios pripažįsta visiems piliečiams teisę dirbti politinį darbą; 2. ugdyti katalikiško teisingumo, meilės ir pasaulio taikos tradicijas. Amerikos katalikai pamatė, kad paskutinį dešimtmetį jų šalis pasidarė labiau įtakinga. Todėl jie jaučia pareigos šitą savo įtakingumą panaudoti meilei ir taikai platinti. Šitos sąjungos darbas padalintas tarp 11 sekcijų, kurios rūpinasi tarptautine etika, tautų teisėmis, ūkio problemomis, auklėjimo ir švietimo klausimai, Europos ir Rusijos santykiais ir k. d. Visos sekcijos sau rūpimais klausimais leidžia daugybę brošiūrų ir knygų. Ši sąjunga tiki, kad katalikai taikos darbui gali daugiausia padaryti. Metinėj josios šventėj senatorius David I. Walsh pasakė: „Kas galėtų geriau auklėti žmonių valią, taikai, kaip Katalikų Bažnyčia! Kokia galinga būtų pasaulio taikos jėga, jei 400 milijonų katalikų visose šalyse pasisakytų esą taikos šalininkai, jei jie nekęstų karo, nekęstų jo skausmų. Katalikai turi nekęsti karo, nes jis didžiausia mūsų, vad. kūltūringų laikų gėda.

Leono XIII noras persikelti Austrijon.

Paskelbus Popiežiaus Leono XIII korespondenciją su Austrijos imperatorium Juozapu I, paaiškėjo, kad popiežius keletą kartų buvo manęs mesti Italiją ir apsigyventi Austrijoj. Pirmą kartą tai buvo sumanyta 1881 m., kada buvo panaikintas popiežiaus saugumo įstatymas; antrą kartą 1889 m., kai buvo pastatytas Giordano Bruno (jis buvo inkvizicijos sudegintas už savo palaidą gyvenimą ir erezijas) paminklas; trečią kartą 1891 m., kai buvo pradėta Italijoj smarki agitacija prieš popiežių. Tuo reikalu Leonas XIII susirašinėjo su Austrijos imperatorium Juozapu I. Austrija esanti katalikiška šalis ir žmonės mielai popiežių priimtų. „Aš mielai apsigyvenčiau Triente“ — rašė Leonas XIII. — „Ten dar rasčiau Italijos dangaus ir būčiau arčiau savo šalies. Man visai nesvarbu ypatinga prabanga ir išpuošta rezidencija... Nemanau iš Rymo slapta pabėgti. Savo iškeliavimą paskelbsiu visam pasauliui. Ką darau, turiu daryti be baimės“. Austrijos imperatorius sutiko priimti į savo šalį popiežių, nors patarė vis dėlto pa-

silikti Ryme, „tame amžinąjame mieste, kuris dėl savo garbingų tradicijų, dėl savo bažnytinių įstaigų ir įvairių reikalų yra tapęs tikinčiųjų akyse lyg šventos mūsų Bažnyčios simbolis“. Nežinia, ar dėl šito imperatoriaus patarimo, ar dėl kitų kurių priežasčių Leonas XIII vis dėlto iš Rymo neišsikėlė.

AMERIKOS GYVENIMO VAZDELIAI

I. „Moderniškas“ didvyrių gerbimas

Amerikos spauda beveik be išimties tarnauja tik biznio reikalams ir todėl pataikauti minios skoniui yra pirmasis josios tikslas, nes tuo galima pelnyti daug pinigų. Taigi sensacijos ten užplūdusios visus laikraščius. Bet negarbingiausias amerikoniškos spaudos dalykas yra jų „moderniškas“ didelių žmonių gerbimas, tas čiupinėjimas smulkiausių asmeninių jų dalykėlių. Kai Lindbergas perskrido Atlanto vandenyną ir tuo būdu tapo garsus, Amerikos laikraščiai niekad jam nedavė ramybės. Jis pats skundėsi dėl šitų sunkenybių vienam Amerikos laikraščio („Editor and Publisher“) korespondentui. Tas laikraštis rašo: „Kai Lindbergas su žmona keliavo savo vestuvių kelionę, jis ištisas dienas buvo sekiojamas būrio reporterių. Kai galop jaunavedžiai pasislėpė vienoj privatiškoj jachtoj, tai šitie reporteriai aštuonias valandas motoriniu laiveliu plaukiojo apie jachtą ir nuolat šaukė per megafoną, jie esą pasiryžę pasišalinti, jei Lndbergas su žmona duotųsi nufotografuojami. Vėliau Lindbergas tą namą, kur gyveno jo žmona, apstatė privatiškais detektyvais, kad išvengtų didesnių nemalonumų. Vienas reporteris siūlęs kartą tarnui 2000 dolerių, kad tik šis pasakytų „namų paslaptis“. Bet skaudžiausia buvo Lindbergui, kai keletą mėnesių prieš jo sūnaus gimimą spauda su visomis smulkmenomis pradėjo rašyti apie šitą įvykį“. Nenuostabu todėl, kad tokią spaudą pats Lindbergas, nors ir amerikietis, pavadino „niekšinga“. Ji tikrai šito vardo užsipelno. Juk knistis į paslapčiausius žmogaus gyvenimo kampelius ir juos išvilkti aikštėn — iš tikro yra niekšingas darbas.

2. Amerikoniški testamentai

Net ir mirdami, amerikiečiai stengiasi būti originalūs. Tai parodo jų testamentai. Originalumas nera blogas daiktas. Bet bloga, kad toki dalykai, kaip mirtis, pasidaro juokingi ir nerimti. Taip vienas amerikietis savo testamente rašo, kad jo įpėdiniai turį kasdie per 20 metų prie jo kapo atnešti po vieną egzempliorių to laikraščio, kurį jis per visą gyvenimą prenumeravosi. Sena ponia testamente reikalauja, kad ji po mirties būtų sudeginta ir pelenai išberti į jūrą nuo lubų to laivo, kuris plaukia į Europą. — Kita ponia nori, kad josios pelenai, išimti iš deginamosios krosnies, būtų sumaišyti su ištikimiausio josios šunelio pelnais ir padėti į vieną urną. 1927 m. mirė Toledoj (USA) senas vyras vardu Burgert, kuris testamente pažymėjo, kad prie karsto gramofonas pasakytų laidotuvių kalbą, kurią jis pats šiam tikslui yra paruošęs. — Šitiems žmonėms mirtis yra jau nešventas daiktas. Reik pažymėti, kad toki keisti testamentai rašomi beveik išimtinai netikinčių žmonių.

3. Automobilis ir karas

D. Karo metu Vakaruose krito 58.500 amerikiečių. 1929 m. Suvienytose Valstijose dėl automobilių nelaimių mirė 20.000 žmonių. Vadinasi, per tris metus automobilis pareikalaus tiek pat aukų, kiek D. Karas. Tai galima tik rekordų šalyj! Neperdedant galima tvirtinti, kad automobilių nelaimės Amerikoj didės ir iš tikro didėja. Bet argi automobilis čia kaltas? Visai ne! Čia kaltas yra menkas amerikiečių žmogaus gyvybės branginimas ir menkas atsakingumo jausmas. Tiems, kurie viską matuoja doleriu, kuriems vienas biznis teturi reikšmės, tiems gyvybė niekad nebus šventa. Todėl jie josios ir nesaugoja, tuo labiau, kad apdraudimo

draugijos užsimušus gana daug išmoka. Tai charakteringas Amerikos gyvenimo bruožas.

* *
*

Poezija — dovana iš viršaus

Praėjusių metų spalių mėnesį Austrijos žurnale „Neues Wiener Journal" vokiečių rašytojas *Hermann Bahr,* klausiamas apie poetų įkvėpimą, štai ką pasakė: „Kiekvienas menininkas, vis tiek ar jis būtų poetas, ar muzikas, ar tapytojas, vaizduoja tik tai, kas jam esti įkvepiama. Įkvepiama. Bet iš kur? To jis nė pats nežino. Grillparzer pasakė: „Mano veikalai man maža kaštavo. Asmens gyvai stovėjo prieš mane, aš juos tikrai mačiau. Ne aš liepiau jiems kalbėti, jie kalbėjo į mane, ir man reikėjo jų žodžius tik užrašyti". Todėl jis daro išvadą: „Tikras poetas yra tik tas, kuriame jo veikalai esti sukuriami". Graikai tai žinojo jau pačioje jų meno pradžioje. „Achilo pyktį dainuok man..." — pradeda Ilijados autorius. Odiseja irgi panašiai prasideda: „Vyrą pagarbinki, mūza..." Patys poetai jautėsi esą bejėgiai; jiems reikėjo kaž kokio įkvėpėjo. Dar nuostabiau, kad Dantės veikalo „Monarchija", vadinasi, mokslo veikalo, įvade parašyta: „Rašyti veikalą, kuris viršina mano jėgas, drįstu, pasitikėdamas ne tiek savo gabumais, kiek Dalintojo šviesa, kurios jis mums gausiai teikia". Bet ir tapytojai jautė tą patį. Vienoje Pizos bažnyčioj yra paveikslas, kuriame stovi šv. Tomas Akvinietis, apsuptas Aristotelio ir Platono, kurie jam kvepia savo raštų išmintį. Viršuj jų patriarchai ir pranašai, nuo kurių irgi spindi šviesa. Šitą dangaus ir žemės šviesą renka šv. Tomas ir neša žmonijai. Šitas galingas paveikslas rodo ryšį tarp meno ir mokslo, kad abu juodu veikia ne savo jėgomis, bet kad čia yra palaima iš viršaus. Pats Goethe vienam pokalbyj su Eckermann pasakė: „Kiekvienas didis produktingumas, kiekvienas išradimas, kiekviena didi mintis, kuri neša vaisių, nėra niekeno valdžioje: ji iškilusi aukščiau žemės galybės. Šituos dalykus žmogus gauna, kaip netikėtas dovanas, iš viršaus; juos turi priimti, kaip Dievo kūdikius, ir pagerbti... Tokiais atsitikimais į žmogų reik žiūrėti, kaip į aukštesnės pasaulio valdžios įrankį, kaip į rastą vertu indą priimti dieviškąjį turinį".

Galime tik pridurti, kad iš tikro prigimtasis ir antprigimtinis pasaulis turi daugiau santykių, negu mes manome. Menininkų kūryboj tai gal būt ryškiausiai pasirodo.

„Vakaruose nieko naujo"

Taip vadinasi labiausiai šiandie Vakarų Europoj skaitoma knyga, parašyta Erich Maria Remarque, išversta ir lietuvių kalbon. Joje, kaip mūsų skaitytojai, tur būt, žino, vaizduojami vokiečių kareivio pergyvenimai Didžiojo Karo metu. Bet kokio kareivio? *Kareivio stabmeldžio.* Jokių religinių pergyvenimų, jokio santykiavimo su Dievybe knygoj nematyti. Skaitant todėl ir kyla mintis: argi kareiviai karo metu visiškai užmiršta tikėjimą ir Dievą? Ar skraidančios mirties šmėkla nesužadina juose amžinybę liečiančių minčių? Štai kaip T. Friedrich Muckermann, įžymus rašytojas jėzuitas, apie šią knygą rašo: „Kokias vertybes šitas autorius laiko idėaliomis? Žinoma, motinos ir tėvynės meilę, gražų draugiškumą, neaiškius mistiškus santykius su žeme ir bendrai su žmonija — daugiau nieko. Tuo tarpu tokios problemos, kaip karas ir metafizika, karas ir religija yra visiškai nutylėtos. Mes nieko nežinome, ką apie šituos dalykus galvoja kariaująs 20 metų jaunuolis... Aš pats įvairiuose frontuose turėjau reikalo su tūkstančiais sužeistų ir mirštančių kareivių. Ir beveik visi, išskyrus kelioliką, šitie žmonės turėjo savyj ištisą viršprigimtinio gyvenimo ir meilės pasaulį... Kas visa tai atmeta, tas iškreipia istoriją ir rašo tendencingą romaną. Kodėl to nepabrėžia šiandie nė vienas kritikas?" (Gral". 1929 m. Mai). Remarko veikalas iš tikro šituo atžvilgiu yra tendencingas.

Nauja literatūros premija

Nuo šių metų pradžios Ženevoj bus duodama metinė literatūros premija 100.000 šveicariškų frankų (200.000 litų) tiems veikalams, kuriuose bus vaizduojamas grynasis žmogiškumas be jokio antprigimtinio elmento. Tai gudrus sumanymas platinti naujosios stabmeldybės idejas. Ši premija greičiausiai yra skiriama masonų. Tokia didelė suma, aišku, paskatins ne vieną rašytoją imtis tokių temų, kurios visiškai neliečia tikėjimo, kurios vaizduoja žmogų nesurištą su jokia religija ir morale, vad., „grynąjį žmogų". Premijuoti veikalai savo ruožtu bus išgarsinami, kaip meno šedevrai, ir bus daug labiau skaitomi, negu visi kiti. Štai kaip mokama net kūrybos sritį įtraukti į savo idėjų propagandos darbą. Ar nevertėtų ir katalikams tuo susirūpinti?

Kaip atsirado „Quo vadis"?

H. Sienkevičius prancūzų laikraščio *Gaulois* bendradarbio Galdemaro prašomas (1901 m.), šit ką rašo apie savo garsaus veikalo „Quo vadis?" atsiradimą:

„.... Tamsta manęs klausi, kuriuo būdu manyje kilo mintis parašyti *Quo vadis*. Tai buvo įvairių priežasčių rezultatas. Nuo daugelio metų turėjau įprotį, prieš užmigdamas, įsiskaityti į senovės lotynų istorikus. Dariau tai ne tik dėl to, kad mėgau istoriją, kuri man visuomet buvo įdomi, bet taip pat norėdamas neužmiršti lotynų kalbos. To įpročio dėka aš galėjau laisvai skaityti lotynų prozaikus bei poetus ir kartu jutau vis didesnę meilę senovės pasauliui.

Kaip istorikas daugiausiai mane traukė Tacitas. Įsiskaitydamas į jo *Annales*, nekartą jaučiau gundančią mintį meniškame veikale priešpastatyti tuodu pasauliu, kurių vienas buvo valdanti ir visagalė administracinės mašinos galybė, — kitas gi reprezentavo tik dvasinę pajėgą. Mane, kaip pavergtos tautos narį, ta mintis viliojo savo dvasios prieš materialę jėgą laimėjimo idėja; kaip menininką, ji mane žavėjo savo puikiomis formomis, kokiomis mokėjo apsivilkti senovės pasaulis.

Prieš septynius metus, paskutinį kartą būdamas Romoje, miestą ir apylinkes lankiau su Tacitu rankoje. Galiu drąsiai sakyti, kad pati mintis manyje buvo jau subrendusi; bereikėjo rasti išeities tašką. *Quo vadis* koplyčia, šv. Petro bazilikos reginys, Albanų kalnai, *tre fontane* — pagaliau ir jį man nurodė.

Grįžęs Varšuvon, pradėjau istorijos studijas, kurios man įkvėpė dar didesnės užsibrėžto veikalo meilės.

Tokia yra *Quo vadis* genezė. Visa, ką Tamstai rašau, labai trumpa ir sausa, kadangi prie šių motyvų būtų galima pridėti dar daug kitų, — mano paties jausmai, kelionės po katakombas, nuostabiai puikios apylinkės, kurios apsupa amžinąjį miestą, akveduktai, kuriuos mačiau tekant ir leidžiantis saulei..."

Gilus dvasinės kultūros smukimas vis labiau yra pastebimas, kad net šiurpas daros tai atsiminus. Išmintingų vadovų vietoje, kurie savo įtaka kreiptų visuomenės vairą į tikrąjį kelią, vis dažniau iškyla doros nykšiukai". Eucken (cit. „Švietimo Darbas". 1930 m. 11 nr. 1123 p.).

A. Maceina

Pasaulininkų apaštalavimas

Atėjo laikai, kada kiekvienas katalikas turi būti tam tikra prasme apaštalas, tam tikra prasme Kristaus Bažnyčios gynėjas ir jo mokslo platintojas. Savo pavyzdžiu, savo žodžiais, savo raštais ir darbais jis turi kovoti su patamsių galybėmis, kurios dirba kiekviename žingsnyje, kėsindamosios išgriauti Kristaus Karalystę žemėje. Dabar nė vienam nevalia pasakyti: «Kas man darbo! Aš tikiu ir man užtenka. Tikėjimą gint — tai jau kunigų dalykas!» Ne! Šiandie tikėjimo gynėjais turi būti visi. Pasaulininkai turi ateiti pagalbon dvasininkams ir tuo būdu sudaryti nenugalimą Kristaus armiją, pažymėtą šv. Kryžiaus ženklu. *Ši pasaulininkų pagalba ir vadinasi pasaulininkų apaštalavimas.* Jis apima visas gyvenimo sritis, kur tik reikia įnešti Kristaus dvasios. Jojo šūkis: «*Visa atnaujinti Kristuje!*»

«Nepriėmusieji šventimų krikščionys negali būti tik pasyvi ir nesąmoninga statomoji medžiaga kunigo rankose. Ne! Jie patys turi būti statytojai, jie patys turi būti kunigai ir apaštalai tolimesne to žodžio prasme... *Tautiškojo krizio metu kiekvienas pilietis turi būti kareivis, religinio krizio metu kiekvienas krikščionis — apaštalas.* Ateis laikai, pasakė kartą vyskupas Ketteleris, kada šeima perims beveik visas kunigystės funkcijas. Žodis «pasaulininkų apaštalavimas» yra puikiausias dalykas paskutinių laikų Bažnyčios istorijoj. Šį apaštalavimą išplėsti yra didžiausias ganytojavimo rūpestis... Pasaulininkų apaštalavimas eina ne Bažnyčios vietoj, bet šalia Bažnyčios, ankštai susirišęs su josios viršininkais» (arkiv. dr. M. Faulhaber. cit. Hoffmann. «Der Katholische Akademiker und die neue Zeit» 65 p.).

Pasaulininkų apaštalavimo tikslas yra atnaujinti visą mūsų pasaulio civilizaciją taip visumoj, taip kiekvienam atskiram josios elemente. Liečiant atskiras sritis, pasaulininkų apaštalavimo tikslas galima taip suskirstyti:

1) *Asmens atžvilgiu:* grąžinti Kristų į žmonių širdis, į jų protus ir į jų valias. Gražiu pavyzdžiu ir įsitikinimų suderinimu su praktika pamokyti pasaulį įkūnyti religinius idealus taip privatiškame, taip viešame gyvenime.

2) *Šeimos atžvilgiu:* grąžinti Kristų į šeimynas; kiekvieną šeimą padaryti panašią į šventąją Nazareto šeimynėlę, kurioje viskas buvo remiama meilės ir maldingumo dvasia. Kovoti su moterystės ardymu ir josios tikslo iškreipimu.

3) *Visuomenės atžvilgiu:* stengtis gerinti žemesniųjų luomų reikalus, skiepinant didžturčių ir darbdavių širdyse paskelbtąjį Kristaus meilės dėsnį, teisingas pažiūras į nuosavybę ir į darbą. Stengtis panaikinti tokius įstatymus, kurie negloboja nuskriaustųjų, varžo katalikiškąjį veikimą ar kėsinasi kuo nors prieš

Bažnyčios laisvę. Įdiegti žmonėse tikrąjį žmoniškosios valdžios supratimą, kuri atstovauja Dievo valdžią žemėje.

4) *Mokslo atžvilgiu:* rūpintis, kad visas mokslas, o ypač filosofija, būtų kuriamas sintetinio integralizmo keliu, kad į jį būtų žiūrima, kaip į priemonę tobulinti žmogų, o ne kaip į galutinį tikslą; pašalinti tą prietarą, kad mokslas prieštaraująs tikėjimui

5) *Meno atžvilgiu*: stengtis atgaivinti bažnytinį meną, ypač muziką ir tapybą; rūpintis, kad ir pasauliniam mene spindėtų amžinosios tiesos, kad jis būtų palenktas tiesos ir dorovės dėsniams; galutinai išrauti šūkį «menas menui», kuris yra ir nelogiškas ir nekrikščioniškas.

6) *Religijos atžvilgiu*: grąžinti Kristų į mokyklas, grąžinti religijai prideramą vietą dėstomųjų dalykų eilėje; rūpintis Bažnyčios teisių praplatinimu ir budėti, kad jos būtų uoliai pildomos ir saugojamos.

Toki yra svarbesnieji pasaulininkų apaštalavimo tikslai. Pražūtingos renesanso mintys visą civilizaciją padarė prieškrikščionišką. Dabar mes turime ją vėl sukrikščioninti — dar daugiau, sukatalikinti, pakreipti į tuos kelius, kurie ją vestų prie josios tikslo. Tai yra labai aukšti ir kilnūs dalykai. Jų realizavimas turėtų būti viso mūsų gyvenimo uždavinys, turėtų būti kartu ir nenuilstančių jėgų žadintojas ir dvasios skaidrintojas. Reikia manyti, kad katalikiškoji Lietuvos jaunuomenė tinkamai įvertins šį dalyką ir stos Bažnyčiai pagalbon kovoje su chaoso gaivalais.

Pasaulininkų apaštalavimas šiandie yra *būtinas*. Vieni kunigai daugeliu atvejų negali padaryti tiek, kiek reikalauja spartus mūsų laikų pažangos tempas, Be to, kunigų yra mažas skaičius. Tad būtinai jiems pagalbon turi ateiti pasaulininkai, pirmoj eilėj jaunuoliai, ir padėti jiems eiti apaštalų pareigas. Reikia padėti ganytojams plėsti ir ugdyti visa tai, kas tik priklauso prie katalikų veikimo: visas organizacijas, visas įstaigas ir centrus. «Šis uždavinys gali pasirodyti sunkus ganytojams ir tikintiesiems; bet jis yra aiškiai reikalingas, ir jį reikia pastatyti pirmaeilių ganytojavimo ir krikščioniškojo gyvenimo pareigų tarpe.» (Pop. Pijus XI. cit. «Katalikų veikimo kodeksas» 19 p.).

«Veikimo, štai to reikalauja šie laikai, bet veikimo, kuris be rezervų eina pilnutinio ir skrupulatiško Dievo ir Bažnyčios įsakymų pildymo, atviro ir drąsaus religijos išpažinimo, gailestingumo vykdymo visose formose, be jokios atodairos į save ir į žemiškuosius gerumus, keliais». (Pop. Pijus XI, cit. «Kat. veik. kod.» 18 p.). Ir suprantama! Nes kas pats nėra savyj tų siekiamų idėalų realizavęs, kuo būdu jis galės juos kituose realizuoti? Toks darbas bus be vaisių, o jų tikėjimas bus tik savęs apgavimas. «Gerai atlikti katalikiškajam veikimui reikalinga yra dieviškoji malonė, ir apaštalas jos negauna, jei jis nėra susi-

Jis kviečia visus į savo Karalystę.

«Misijų» klišė.

jungęs su Jėzumi Kristumi. Tiktai tada, kada mes būsime Jėzų Kristų suformavę mumyse, mes lengviau galėsime jį grąžinti šeimoms ir visuomenei. Todėl visi, kurie yra pašaukti vadovauti arba kurie pasišvenčia išjudinti katalikiškam darbui, privalo būti katalikai *visokiam išmėginimui,»* (Pop. Pijus XI, cit. «Kat. veik. kod.» 20). Katalikai vyrai, o ne nendrės, siūbuojamos kiekvieno vėjelio, pučiančio nuo pelningesnės vietos ar gardžiai apkrauto stalo. Šiandie mums reikia dvasios milžinų, nepajudinamų karžygių, drįstančių kiekv enam į akis pasakyti tiesą ir kovojančių be atsitraukimo ir be gėdingo pabėgimo. «Iš seno jau turėjome maldingų žmonių, kurie mokėjo melstis, kaip Mozė ant kalno; šiandie be jų mums reikia dar turėti kovos žmonių, kurie sugebėtų kovoti, kaip Jozuė lygumoje (Dehon).

Kad šis darbas pasisektų, reikia tam tikrų sąlygų. Be minėtų — sentire cum Ecclesia ir vidaus gyvenimo — paliesime čia dar keletą svarbesniųjų. Pirmoj eilėj *nereikia lauktį kitų palankumo.* Yra tokių, kurie manydami patrauksią savo priešus, daro nusileidimų, kartais net ir principų dalykuose. Bet tai yra didelė klaida. Nusileidžiant priešas tik įgaus daugiau drąsos ir, susitaikęs iš vienos pusės, dar smarkiau puls iš kitos. Mūsų pusėj yra amžina tiesa, visiškai nepareinanti nuo laiko užgaidų. Jokių nusileidimų ar išsižadėjimų čia būti negali.

Toliau *reikia tinkamai suprasti krikščioniškąją artimo meilę.* Kai kas mano, kad artimo meilė neleidžia mums kovoti su priešais. Tai nesusipratimas! Kristus liepė mylėti priešo asmenį, bet ne jo įsitikinimus. Mes kovojame ne prieš asmenis, bet prieš klaidingas nuomones, ir jas toleruoti anaipol nėra krikščioniškosios meilės pareiga.

Svarbiausia sąlyga *yra katalikų vienybė ir drausmė.* Kai tik yra susiskaldymo, kai vieni stato, o kiti griauna, — tada jokių vaisių, žinoma, pasiekti negalima. To tarp katal kų nieku būdu negali būti. Nei politinės, nei mokslinės, nei meninės pažiūros jų neturėtų sk ldyti. Tikėjimas yra aukščiau už visus žemės dalykus, ir kai kyla jo gynimo klausimas, tada šalin visoks paž ūrų skirtumas. Deja, Lietuvos katalikams tokio vieningo susipratimo dar labai daug trūksta. Todėl mes ir tūpčiojame vietoje. Būtų jau laikas praregėti, labai laikas. Bent jaunieji turėtų tai pamatyti ir visomis jėgomis stengtis palaikyti tarp savęs kuo tampriausią vienybę. Kitaip mes galime savo smulkmeniško skaldymosi ateityj labai gailėtis.

Labai svarbi sąlyga yra ir *klusnumas Bažnyčiai.* «Klusnumas privalo būti tobulas, kadangi jis priklauso tikėjimo esmei ir jis su tikėjimu turi tą bendrą kad negali būti padalintas.

Dar daugiau, jei jis nėra visiškas ir tobulas visais atžvilgiais, jis dar gali turėti klusnumo vardą, bet jis jau nieko bendro su klusnumu neturi». (Pop. Leonas XIII cit. «Kat. veik.

kod.» 20 p.). Jis turi apimti ne tik dogmas, tai yra tokias tiesas, kurių atmetimas sudaro nusikaltimą, vadinamą *erezija*, bet ir tas tiesas, kurios nors nėra viešai Bažnvčios paskelbtos, bet visuotinai pripažįstamos ir skelbiamos.

Toliau, «dar reikalinga, kad katalikai laikytų savo pareiga būti valdomi ir vedami vyskupų ir ypatingai Apaštalų Sosto valdžios». (Pop. Leonas XIII, cit. «Kat. veik. kod.» 21 p.). Kitaip pasaulininkų veikimas gali labai greitai iškrypti iš tikro kelio ir nueiti Bažnyčios priešų tarnybon. Taigi visos tos organizacijos, kurių įstatai nėra vyskupų patvirtinti, neturi teisės savintis pasaulininkų apaštalavimo ar katalikiškojo veikimo. Klausyti reikia ne tik įsakymų, bet ir patarimų, ypač jei jie išeina iš popiežiaus valios. Geras sūnus pildo motinos ne tik įsakymus, bet ir kiekvieną patarimą, kiekvieną net norą. Dievas yra mūsų Tėvas, bet, kaip yra pasakęs šv. Augustinas, niekas negali turėti Dievo Tėvu, kas neturi Bažnyčios Motina. Pačio Kristaus buvo tokia valia, kad tikintieji klausytų Bažnyčios. Tam jis Jai ir neklaidingumo dovaną yra suteikęs.

Tokioms sąlygoms esant, pasaulininkų apaštalavimas gali duoti labai daug naudos. Josios šiandie laukia visas pasaulis, laukia ir mūsų tėvynė. Todėl jaunieji turi imtis šito atnaujinančio žemę darbo, imtis visu užsidegimu, visu jaunu pasiryžimu. Ateitis turi būti mūsų!

Trijų dalykų reikia kiekvienam krikščioniui, kad jis gyventų pagal savo pašaukimą ir atliktų savo pareigas, kurias Dievas jam yra paskyręs: *drąsos, laisvės ir užsidegimo* (Schwung) *(Weiss)*. Vienas vienintelis krikščionis, kuris įsitikinęs gyvena, vadinasi, kuris įkūnija savyj antprigimtį ir ją iškelia savo gyvenime aikštėn, — vis tiek ar jis būtų kunigas ar pasaulininkas — jis vienas atsveria ištisus apologetikos tomus. *(Weiss)*.

Nėlė Mazalaitė

Žvaigždžių atsidūsėjimai

Mano gerajai Motinai
ir
visoms į ją panašioms.

Pats gražiausias iš dangaus angelų, puikiausioji svajonė atlėkusi iš saulės, stebuklingiausioji pasaka. Ne, ne — tam nėra žodžių! Yra dar tik vienas paprastas, teisingas vardas — Motina.

Mano motina.

Mano. Mūsų trijų. Viena. Vienatinė. Mane ima juokas, kad turiu vadinti ją motina — tas žodis toks augęs, jis dažniausiai surištas su žila galva ir veido raukšlėmis. — Man 22 ir jai 39 metai, o kiekvienas gali patvirtinti susitikęs gatvėj, kad aš jos vyresnysis brolis. Liemuo jos lieknutis, kaip mano 16 — metės sesers Minkščiausias, švelniausias šilkas, tamsus kaip muzika prieblandoje — jos galvą vainikuoją plaukai. Banguoja mėlynai juosva jūra, o tenai plaukioja žvaigždės — į jas panašių padangėje nebesušvinta — motinos akys. Blakstienai ilgi ir juodi, karūnuoja jūrą, kaip kėdro krūmai, blakstienai toki ilgi ir tankūs, jog būdmas vaikas, užėjus liūdesiui norėdavau juose pasislėpti. Rankos — du sparneliai, dovanoti stebuklingo dausų paukščio. Aš iki beprotybės myliu muziką, bet mamos balsą myliu dar labiau. O kada sode, ankstų rytą, klausausi atsibudusių paukščių, ir iš praviro lango, staiga vienas balsas pašaukia mano vardą — aš tyliai sakau čiulbūnams:

— Palaukite, mama kalba.

* *
*

— Mylėk savo motiną, ji vienatinė moteris, mylėk ją. Nesibijok jokių vargų, kad tik apsaukotum jos ramybę, o dėl jos laimės gyvenimą atiduok, — kalbėjo mano tėvas prieš mirtį.

Aš buvau dar mažas, bet tuos žodžius, tarp daugelio užmirštų, atsimenu gerai.

— Ji geriausioji pasaulyje, — sakė jis.

— Ji geriausioji pasaulyje, tėveli!

Šiandie aš nevisai sveikas ir guliu. Mama įėjo susirūpinusi; aš nenorėjau jos varginti ir trukdyti ir apsimečiau miegąs. Ji atsisėdo ant lovos kampelio, ir keliolika minučių prasėdėjo taip tyliai, jog jos kvėpavimas nesiskyrė nuo manojo. Vogčiomis, pro akių plyšelius, pažvelgiau, ir ji tuoj pagavo mano žvilgsnį.

— Duok mano tavo ranką, mama, — maldingai paprašiau.

Man prisimena, kad Evi mažutė būdama sirgo, ir mama ją gydydavo pasakomis vietoj vaistų; mudu su broliu kiūto-

davom prie kojų ir lygiai klausydavom. Tada tai mes gyvenom vargingiausias savo dienas, ir mamos žodžiai dažnai mums atstodavo duoną.

Ji pasakojo legendą apie Dievulio angeliukus, kuriuos Jis siunčia į žemę atalikti paskirtų darbų ir kurie grįžti gali tik juos užbaigę. Ach, mama, rodos, buvo pažįstama su visais tais

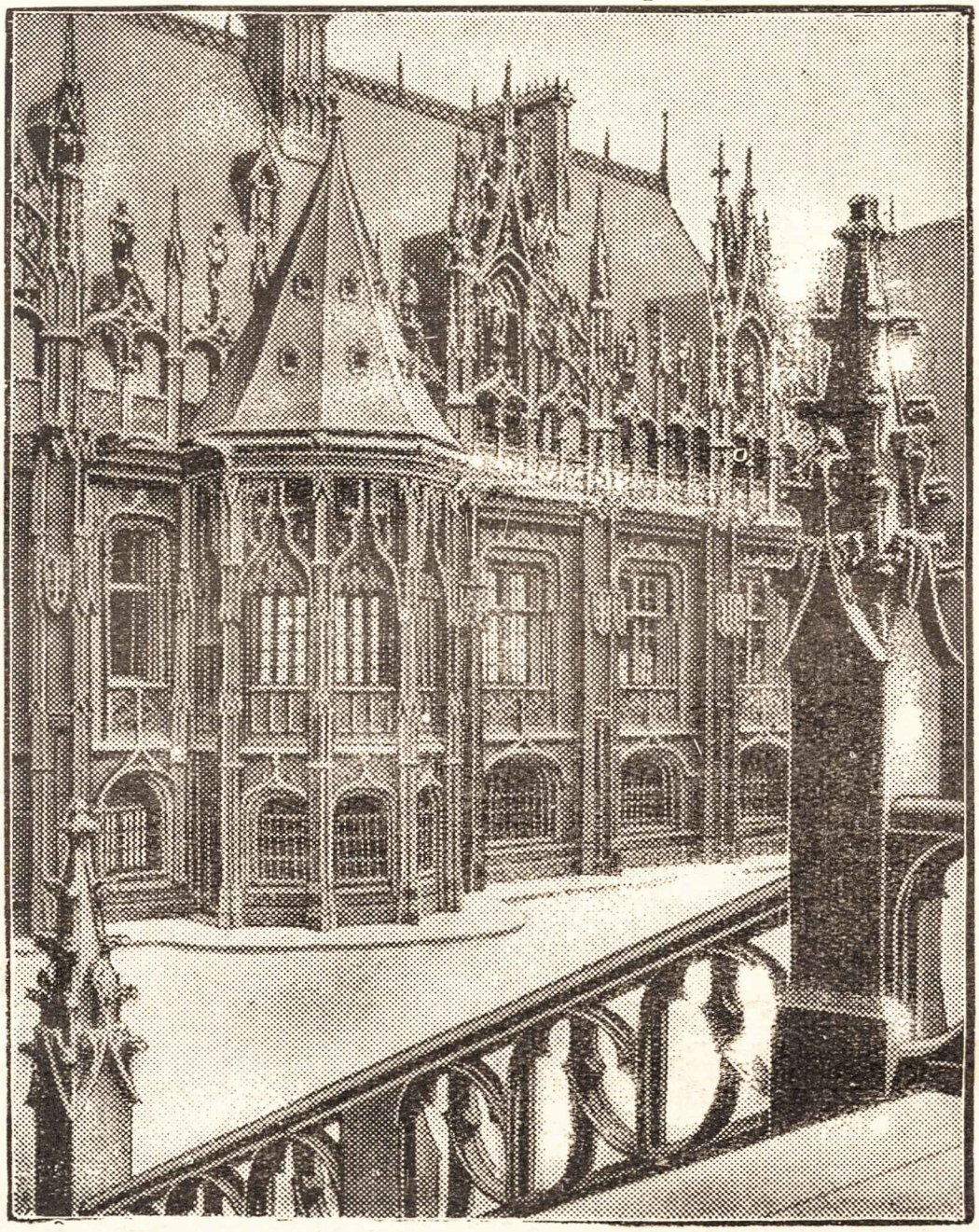

Senovės architektūros šedevras.
Teismo rūmai Rouene, pastatyti XV ir XVI š vėlybo gotiko stiliaus.
«Naujosios Romuvos» klišė.

sniegasparniais — taip gerai ji žinojo, kas ką turėjo nuveikti.

„Ir grįžo jie visi į savo metinį šventą poilsį, išpildę paskyrimą. Vienas žydinio ružavas obelis ir baltąsias vyšnias; į kitas ugdė gėles pievose ir darželiuose, trečias brandino javus; jei matysit rugiagėlę — neskinkit jos — gal ten ilsis rugių sargas. Daugybė buvo jų, kurie saugojo žmonės nuo pikto, kiti lakstė

baltaisiais piemenėliais nekaltųjų bandų, mažųjų vaikučių. Ir kas suskaitys visus tuos darbus, kurie jiems buvo skirti ir kurie liko išpildyti.

Pašviesėjo dangus nuo patenkintų šypsenų. Ir paklausė Dievulis vieno — o buvo jis baltesnis už kitus — kodėl jis nedalyvauja džiaugsme ištikimųjų darbininkų.

— Viešpatie, davei Tu man tokį sunkų darbą, kurio aš negaliu atlikti.

Tasai buvo siųstas šluostyti minios ašarų, tas baltasis — jo akys buvo blaivios, lyg jis apverktų kiekvieną kitų ašarą, — buvo jis siųstas rinkti jas, ir jomis yra puošiami dangaus takai.

—Grįšk ir išpildyk jį, — tarė Dievas.

— Jos niekada neišsenka, o Viešpatie, — kalbėjo nuliūdęs baltąsis, — jos neišsenka. Jeigu jas paversti į deimantus — visos žemės moterys, kurios taip godžios brangenybių, nebežinotų, kur sudėti savo karolius. Viešpatie, visų Tavo angelų neužtektų jas surinkti — kaipgi mano pavargę sparnai gali spėti šluostyti jas?

— Tu žinai, kad niekas nedrįsta pasirodyti mano akivaizdoj, jei neatlieka užduoto darbo.

Ir nusileido atgal į žemę angelas baltesnis už visus, kurio akys taip liūdnos ir blaivios, lyg tos visos ašaros, kurias jis rinko. Ir klaidžioja jis po pasaulį, nežinomas, nematomas, ir nebaigs jis savo darbo iki pasaulio pabaigos, iki to laiko kada numirs paskutinis žmogus ir paskutinė ašara — taip pasakoja legenda".

— Mama, aš žinau, kur yra šią valandą, tas angelas, — tyliai šnabžda Evi, prablaivėjusiu, lyg stagiai išgijusiu, veidu.

Mama šypsosi.

— Mama, baltojo angelo siela pasisavino tavo kūną!

Mama šypsosi. Liūdna.

Aš tyliausiai prisiglaudžiu ir bučiuoju jos kojas. —

Tas prisimena man dabar, kai ji laiko mano ranką, ir aš žinau, tikrai žinau, kad — tai ne moteris, o angelas pasmerktasis šluostyti žmonių ašaras.

* *
*

Parėjęs iš tarnybos radau netikėtiniausią svečią — dailininką Jeronimą. Septyni metai, kaip jis kažin kame klajojo ir nūn lyg iš dangaus nupuolė.

Per pietus jis linksmai pasakojo savo kelionių įspūdžius, įvairenybes, naujienas — visi klausės, kaip operoj, o aš nieko negirdėjau. Jeiu aš galvoju, ar atsimenu ką — aš negaliu suvaikyti nieko kito, kas matyti ar girdėti, nieko be savo minties.

Jis visai nepersimainęs tas žmogus, kurį aš visada laikiau vyriško gražumo pavyzdžiu — jo kakta papuošta aukšto proto aureole, o jo akyse apsigyvenusi svajonė.

Jis taip rišasi su mūsų gyvenimu, jog aš negaliu matyti nė vienos dinos prieš tuos keletą metų, kurioj nešvystelėtų jo didelis kūnas ir skaidri dvasia. — Dėdė Hero — mes vadinome jį — Dėdė Hero atneša ką nors kuriam iš mūsų, dėdė Hero vedasi mus kur nors, dėdė Hero pasakoja ką nors įdomu — Dėdė Hero. Kaip tik mano akys pradėjo atskirti žmonių veidus, aš jau jį regėjau tarp saviškių. Po tėvo mirties — jis likosi mūsų draugas, kaip buvęs. Bankrotavus mūsų įmonei, atėjus vargingoms dienoms, kada visi artimesnieji pasitraukė — jis liko mūsų draugas, kaip buvęs, mūsų dėdė Hero. Aš dažnai girdėjau,

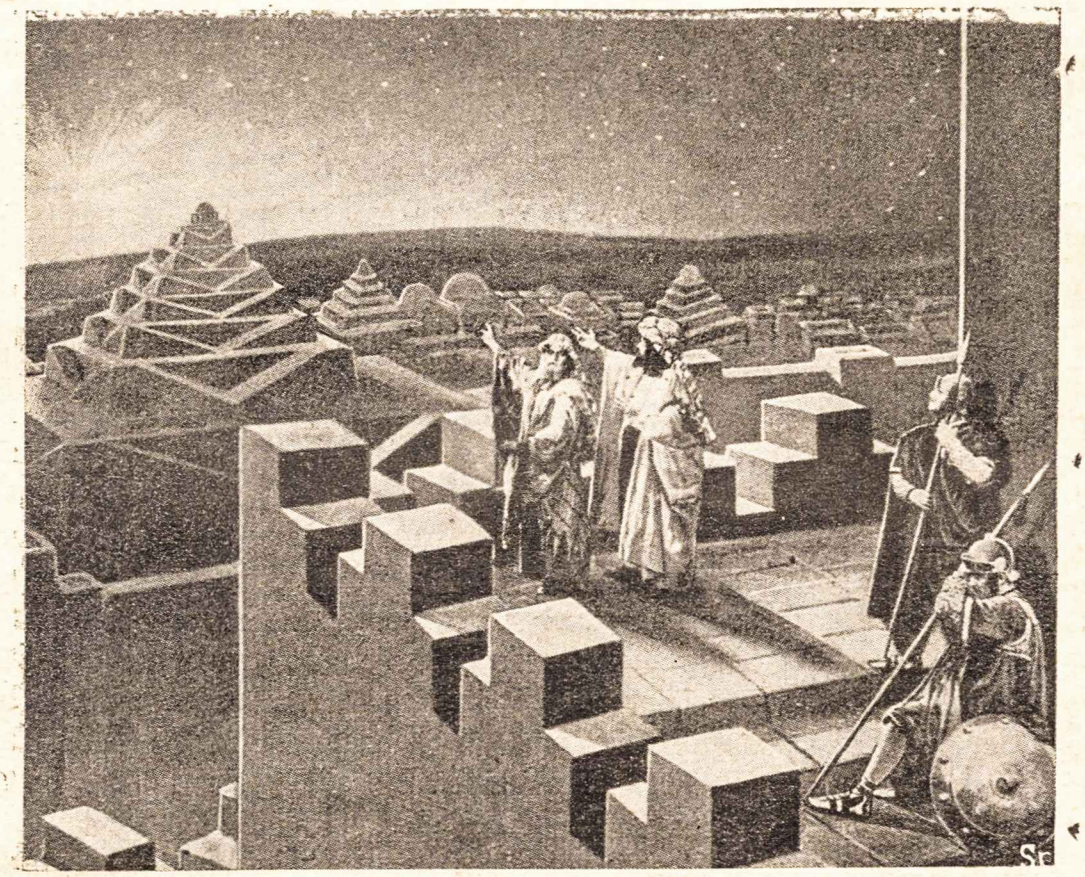

Rytų karaliai išvydo Betlejaus Žvaigždę.

kaip jis švelniai bara mamą, kad ji nesutinka priimti iš jo pinigų, o ji tik meiliai šypsojosi, ir jos balsas, balsas, kaip atklydusi gražiausioji simfonijos dalis — buvo griežtas ir atsisakantis — visada.

Kas dieną nyko iš mūsų namų brangieji daiktai, ir mama daugiau niekada nevilkėjo gražių drabužių nei puošėsi brangenybėmis.

— Mama, argi nebėra šventadienių? — klausia Polis.

— Kodėl? — nustebintos žiūri jos akys.

— Nes tu niekad nebedėvi šilkinių suknelių.

— Jos išėjo iš mados, — nerūpestingai sako mama, bučiuoju mus visus ir juokiasi, juokiasi taip skardžiai — linksmai, lyg be laimės ji kito žodžio nepažintų.

žmogus gali tą padaryti. Tokią niekšybę! Ir kada žmogus yra mano brolis, mano jaunasis, mylimas, linksmasis brolis, — mano smerkimas yra dar aštresnis.

Aš nežinau, ar jis matė mano veide tą pasibaisėjimą, ar pats taip buvo įveiktas ilgo valdymosi, nes jis prisišliejęs prie stalo raudojo taip skaudžiai, jog mano visas piktumas pavirto pasigailėjimu.

— Pirmą kartą aš pamėginau! Ir toks baisumas... Juk aš jau nebegaliu gyventi, nebegaliu, nes nėra jokio išsigelbėjimo... Ach, Dieve, Dieve, ką aš padariau! — kad tai sužinos mama — juk ji nebemylės manęs, nebemylės nė mirusio...

O! jeigu pirktų tokį pigų daiktą kaip mano gyvenimą! Kad gautų kur tų prakeiktų pinigų, kad gautų — juk aš tada galėčiau pasakyti jam: „Būk vyras, viskas pataisoma. Niekas apie tai nesužinos". — O juk kitokio nuraminimo jam negali būti! Ir aš lygiai sustingau savo vietoje ir beviltiškai kartojau mylimo nusiminėlio vaitojimą: „Kas daryti, o Dieve, kad nesužinotų mama!"

—Mama jau žino, — iš durų eina balsas, balsas, kaip gražiausioji giesmė, — nes jeigu norite kalbėti paslaptis, mano mielieji, turite mažiau rėkauti.

Balsiai raudodamas, Polis klūpo prie jos kojų. Ir krinta ašaros jo, ant grindų, prie kojų apkabintųjų; o šypsančios — palaiminimo, atleidimo ašaros, ant galvos nusikaltusios; ir meilės, džiaugsmo, nerodomos ašaros — mano sieloje.

O mama! Kada aš padarysiu kokią sunkią nuodėmę, aš ateisiu, nors iš toliausiai ateisiu pas tave, maldaudamas — ir jeigu tik viena tavo ašara nukris ant manęs — aš žinau, kad ir Dievo akyse mano siela bus tyra, kaip naujai pakrikštytojo.

— Nenusimink, bus viskas geras; ir aš tikiu, kad mano vaikelis niekada netars daugiau, jog jis padarė, ką nors tokio, dėl ko žinosi nebeturįs teisės gyventi.

— O, mama, niekada! — tai buvo vistiek kaip ir priesaika, jo žodžiai.

— —

„Liūdįs sodas" išnyko nuo sienos, ir nuo mamos rankos jos motinos dovanotas brilijantas tie, kurie pergyveno nepaliesti, mūsų badavimo dienas — bet Polio kiekvienas žingsnis, dabar panašus į dėkingumo maldą, ir mūsų visų veidai, kaip išsigelbėjimo šventė.

* *
*

Dailininkas Hero moka būti draugas, draugas tikras. Aš niekuomet neturėjau jų — draugų; nežinau kodėl? Gal aš nemoku prisitaikinti, gal suprasti? Bet jis! jis moka taip prieiti, jog viską pasisakai, pats nežinodamas esąs atviras ir tuo skolinąs jam savo sielą su jos džiaugsmais ir sopuliais ir iš jo neimąs patarimu ar užuojautos. Ir pats moka būti taip atviras, jog

jauti dėkingumą už leidimą savąjį gyvenimą pridėti prie jo; — tai yra draugystė.

Šiandieną mudu išėjova pasivaikščioti toli už miesto, kur tiek daug gamtos ir tiek maža žmonių. Mes tylėjome ilgai — ir ilgai kalbėjomės. Aš paklausiau, ar jis neužgautas tuo, kad jo dovana, jo „Liūdįs Sodas“ parduotas.

Šyptelėjimas paslaptingas perėjo jo lūpas ir mąstančią kaktą.

— Jeigu tu būtum dailininkas ir turėtum atvaizduoti motiną; ne savo, bet bendrai — motiną, kaip ją nutapytum?

— Aš nesugalvoju to; tas panašu į stebuklą, o stebuklas nesiduoda atvaizduojamas.

— O aš žinau — motina tai pasiaukojimas ir atsidavimas; aš parodyčiau, kaip ji dalina vaikams savo širdį. Tai yra skausmas ir kraujas, bet ji tai daro su džiaugsmo šypsojimusi.

Po minutės jis vėl atsiliepė.

— Savo gyvenime, be manosios, aš dar sutikau vieną motiną. Jis nusiėmė skrybėlę, lyg pagerbdamas, o balsas tapo, kaip kalbančio bažnyčioj. — Jauną motiną, su jauna širdimi, ir aš žinau, kad toj širdyj daug buvo vietos man. Ilga ir tyli buvo toji mūsų meilė; ir liūdna, — nors man rodėsi, kad ji gali būti ir laminga, kad mudviejų abiejų širdies užteks sau ir jos vaikams. Ir kartą aš tą jai pasakiau. Kas gali būti didesnė laimė, kaip svajoti apie kieno meilę — ir išgirsti tąją meilę atsiliepiančią, maldaujančią? — Mano žodžiai darė ją laimingą; laiminga, sakau, buvo ji, bet žinai ką ji atsakė?

— Ne! Aš mylėsiu tave ar vaikus, o tai bus nuodėmė. Tik suaugusiems vaikams užtektų dalies širdies, o dabar jiems visa reikalinga.

Ir mūsų meilė tapo dar liūdnesnė. Nes apie ją jau buvo prakalbėta, jau žinoma ji buvo, ir suprato ji, toji meilė, kaip esanti nelaiminga. Iki tiek nelaiminga, jog vieną dieną turėjau pasisakyti — išvažiuoju.

— Jis užmirš mane, — tyliai sušnibždėjo moteris sau, sušnibždėjo josios meilė.

— Aš atsisveikinti turiu ne tam, kad užmiršti noriu, bet kad užmiršti privalau. Arba, gal gali būti kitaip? Aš pasilieku.

— Nepasilik.

Bet ką gali padaryti 7 mizerni trumpi metai prieš tą, kas yra amžina? — aš neužmiršau.

*

* *

Evi, kuri visada buvo linksma, kaip 5 pavasarių Jaunumas, paskutiniu laiku net juoktis pamiršo. Jaunos akys taip dažnai ją sekioja gatvėje, teatre ar namuose su grožėjimusi ir lūkesčiu, jog bus pastebėtos, bet ji nieko matyti nenori. Tai perėjimas į jaunystę, į klaikųjį nesusivokimo laiką, laiką ieškojimų ir radimų, maniau aš, kaip tur būt ir mama ir kiti saviškiai. Bet

nė, tai yra daugiau, tai kaž kas daugiau. Ach — tas daugiau, tai yra nelaimė, tikra nelaimė, aš jau sužinojau. Nelaimė ne taip sunki, bet kankinanti artimųjų širdis, o vieną širdį daugiausia už visas.

Vakar vakare temstant parėjau susimąstęs ir slinkau tylus per kambarius, bijodamas sugriauti tas sutemas, tą kažin ką paslaptingą, nematomų sielų pasitarimą. — Staiga sustojau — čia buvo balsai, per kelius žingsnius nuo manęs, tokiais balsais kalba ne šešėliai, o žmonės. Balsai, kurie tęsė savo konferenciją, kurios vidurį ar užbaigą pagavęs, negreit galėjau susivokti, kurie išgąsdino netikėtai mane čia patekusį.

— Oi, tu negali suprasti, kaip man sunku iškęsti nepasakius jam tai, kas nuolat stovi ant mano lūpų, kai mes susitinkam! — skamba vienas balselis, plonas, virpantis, kaip garsai iš pirmos muzikos pamokos. — O aš taip nemoku meluoti ir ilgai ištylėti tokią paslaptį.

— Vargšas kūdiki, argi tai tiesa! bene tai tik tavo įsivaizdinimas? — Kitas balsas, balsas, kaip muzikos stebuklas iš genijaus rankų.

— Ach, ne, ne! Jis toks puikus! Kada jis kalba, man rodos, visas pasaulis turi jo klausyti; kada vaikšto, aš noriu dainuoti iš džiaugsmo; kad žiūri — o, nemoku pasakyti!.. Ir jis taip retai žiūri į mane!.. O jis toks žinomas, gražus, apie jį visi kalba; jo paveikslai — aš jų nesuprantu, bet garbinu juos. Jis vienintelis iš visų vyrų, ar ne?

— O taip! — tame balse ar nesigirdi meilė, meilė, kuri tyli ir kenčia.

— Mama, tu viską gali, aš tikiu, kad tu gali — padaryk, kad jis mane mylėtų, kad jis būtų mano; mama, padaryk?

— Jeigu tai bus galima, — tyliai žada balsas.

Ir štai aš jaučiu, kad ji plėšia savo širdį ir duoda didelę — didžiausią dalį anam jaunąjam balsui.

O, kaip aš džiaugiuos sutemomis, nes galiu išeiti nepastebėtas; kaip aš laiminu jas, kad jos neduoda man regėti motinos veido.

Kada po valandos grįžau — sutemos buvo šviesos išvarytos. Evi lange rymojo su viltinga svajone, o prie rojalio liauni pirštai žadino melodiją, o balsas žodžius.

„Mažos ir didelės, baltos ir sudirbtos rankos, ištiestos į laimę, laimę — kaip žodį — žinomą visiems, kaip laimė — niekam nematytą“....

— — — — — — — — — — — — — — —

Būti kentėjimui pasmerktam ir būti liūdytoju kentejimui — mano paskutinės dienos. Ir gema dėl to nuodėmingas pametusios drąsą, trokštančios išbėgti dūšios geismas, kad tai būtų paskutinės dienos ir mano gyvybės.

Hero atėjo, kada mama buvo viena, ir aš tyčia prisislinkau prie portjerų, tyčia, nes man rodės, kad turi įvykti koks tai išsprendimas. —

Buvo taip!.

Išvydusi dailininką, pasiryžusį sakyti ką nors svarbaus, mama išsigando, kaip išsigąstama negalint sulaikyti išbėgančios laimės.

— Sakei kitą sykį, kad suaugusiems vaikams užtenka dalelės širdies, o kitą galima palikti sau; aš atėjau jos, jeigu praeitis dar neužmiršta.

— Nebegalima, — sudejavo.

— Kodėl? juk aš tiek iš seno ir dabar, susigyvenau su visa šeimyna, jog jie laiko mane vistiek savu, ir tas jų neužgaus, jeigu savu pasiliksiu ir pagal teises.

„O mama, paklausyk jo!“ maldavau aš ją mintimi iš už portjerų“.

— Nebegalima... — Ir balsas, kuris sutemose žadėjo kitam, prašančiam balseliui meilę, nūn skausmingai maldavo jos — ne sau, bet tai, kurią jai prižadėjo. Ir sulig kiekvienu savo žodžiu mama vis labiau balo, ir taip pat balo veidas to žmogaus, kuris klausosi, to prašomojo.

— Dieve geras! — tik ištarė jis.

Ir balsas vėl maldavo pats alpdamas.

Hero pakilo ir blaškės po kambarį.

— Ne, ne! tu neturi teisės užmušti savęs nei manęs. Ne!

— Padaryk tą dėl manęs!

— Ne.

Tyla.

— Aš ir vėl turiu išvažiuoti. Ir nebegrįžti. Bet, — jis suspaudė jos rankas bučiuodamas, — bet tu gali išvažiuoti su manim, ir tada ta drama užsibaigs ramiai.

— „Paklausyk jo, mama!“ — maldavau aš su viltimi, vos laikydamsis nepuolęs prie jų.

— Aš esu motina; ar tai Dievo palaima, ar pasmerkimas — nežinau, bet motina man ir reikia pasilikti.

Ir tas žmogus, tas tvirtas vyras, kurio vardas garsus ir žinomas, maldavo ją, kaip nieko, tur būt, savo gyvenime nebuvo maldavęs — ir jau nieko nemaldaus. Tas skausmingas šaukimasis būtų sugraudinęs kruviną tironą, bet balsas, balsas švelnus, kaip tilstanti mirštanti simfonija, silpnas, bet griežtas — gynėsi.

— Ne!

Ir jis išėjo.

Sekė jį akys, akys nutekintos iš sopulingų šafyrų; baltosios rankos veržimosi dideliu išsitiesė į uždarytas duris ir užlaužė liūdesyje viena kitą. Liūdnai, skaudžiai kilnojosi jos krūtinė, — ne, tai dūsauja žvaigždės.

Aš drebu už durų, negalėdamas įspėti baisiosios paslapties. Argi, argi ir aš, paskutinysis iš eilės, ateisiu su nauju reikalavimu išplėšti paskutinę, gal didžiausią širdies dalį?

Dieve, Tu, kuris viską matai, jeigu tai turi įvykti, padaryk, kad numirčiaupirma, negu peržengsiu slenkstį, už kurio suteikčiau naują skausmą savo motinai.

O mama, mama! Argi ne tu esi tas baltasis angelas, kuriam nėra leista poilsio ir laimės. — tas Dievo siųstas ištremtasis — šluostyti pasaulio ašarų.!

Naujosios mūsų literatūros būklė

(Pasikalbėjimas su prof. V. Mykolaičiu-Putinu)

Red. pastaba. Atsiradus įvairiems mūsų šalyj kitokiems dienos reikalams, literatūros gyvenimas atrodė lyg pasilikęs šalia. Visuomenės dėmesys dabar nukreiptas kur kitur, ir todėl šia kultūros šaka gal per maža domimasi, negu iš tikro vertėtų. Norėdami todėl supažindinti savo skaitytojus su dabartine mūsų literatūros būkle, šiuo reikalu ir pasikalbėjome su prof. V. Mykolaičiu. Pasikalbėjimai yra tuo geri, kad juose galima iškelti konkretesnių dienos klausimų; tuo tarpu šiaip straipsniuose ne visada tai pasiseka. Redakcija todėl stengsis tokių pasikalbėjimų su žymesniais mūsų žmonėmis padaryti ir iš kitų sričių: užsienio literatūros, auklėjimo, religijos ir kt.

— Prieš keletą metų spaudoj buvo daug kalbama apie mūsų literatūros krizį. Kaip profesoriui rodos, ar tas krizis sumažėjo, o gal dar padidėjo? Dabar apie jį jau nustota kalbėti.

— Kartu su Liūdu Gira esu tos nuomonės, — atsakė gerb. profesorius, — kad literatūros, kaip literatūros, krizio nebuvo ir nėra. Galima kalbėti tik apie knygų plitimo krizį. Jis, tiesa, pirmiau buvo. Po karo atsirado ištisa eilė naujų poetų, kurie pradėjo leisti savo kūrinius; deja, jie tinkamo pasisekimo neturėjo. Pirkėjų buvo maža. Tada ir pradėta kalbėti apie krizį. Vieni kaltino visuomenę, kad ji nesidominti naująja literatūra, kiti — poetus, esą šie atitrūkę nuo gyvenimo. Bet tikrumoj šito dalyko priežasčių reikėjo ieškoti bendrose to meto gyvenimo sąlygose. Juk tai buvo mūsų valstybės kūrimosi metai, kada visoki visuomeniški ir politiški reikalai atitraukė žmonių dėmesį nuo literatūros. Ką nors čia kaltinti būtų netikslu. Ar dabar tas knygų plitimo krizis pasibaigęs, sunku pasakyti. Pagerėjimas žymu, nors originališki mūsų rašytojų veikalai vis dar neplinta taip, kaip turėtų plisti.

— To priežastis, greičiausiai, profesoriau, bus per mažas skaitančiosios mūsų visuomenės savos literatūros pamėgimas.

— Taip! Jeigu lyginsime prieškarinius laikus su dabartiniais, tai turėsime pasakyti, kad tuomet vis dėlto buvo didesnis sava literatūra susidomėjimas. Tada kiekvienas rašytojas, išleidęs kad ir nedidelį kūrinėlį, arba pasirodęs kuriame laikrašty,

būdavo mielai sutinkamas ir priimamas. Santykiai tarp rašytojo ir skaitytojo tada buvo daug glaudesni. Šiandie taip nėra. Man rodos, kad šitos apraiškos priežastis glūdi menkoje mūsų inteligentijos kultūroj. Vidurinis mūsų luomas, — miestelėnai, valdininkai — nesidomi ne tik literatūra, bet ir iš viso svarbesnėmis

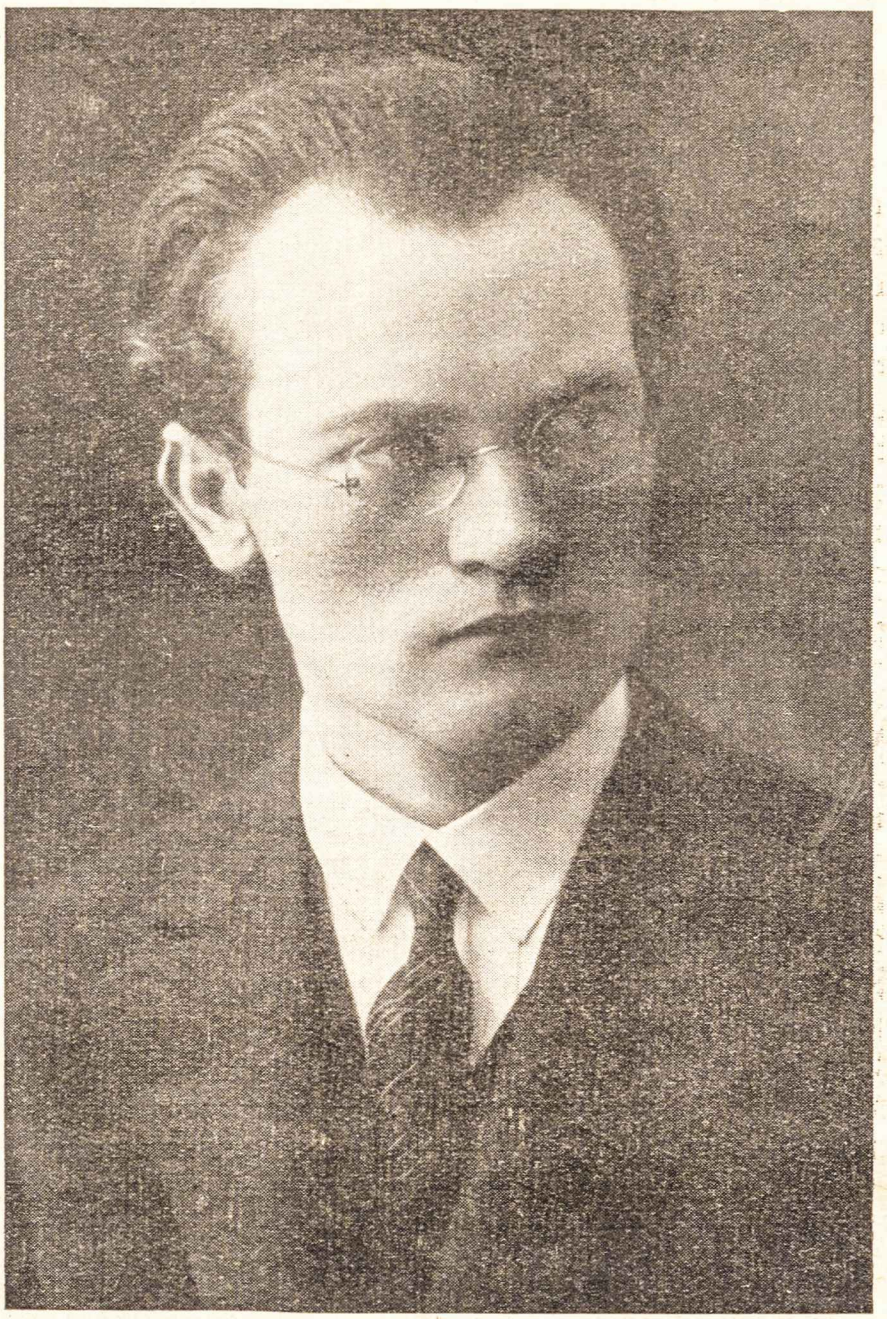

Prof. V. Mykolaitis-Putinas.

«Dirvos» b-vės klišė

gyvenimo problemomis. Jie pasitenkina susidarę pakenčiamą pragyvenimą, o kultūrinis kartu ir literatūrinis — gyvenimas taip ir plaukia jų neužkliudydamas. Mūsų inteligentija, jei taip galima pasakyti, yra per jauna. Ji išaugusi labai nepalankiose literatūrai sąlygose. Po kelių kartų, kada bus sudaryta tam tikra kultūrinė atmosfera, tam tikros tradicijos, tada tik bus galima

laukti ir tinkamo literatūra susidomėjimo. Tuo tarpu greito pasikeitimo sunku tikėtis. Juk ko galima laukti iš dabartinių valdininkų?

— Buvo sakoma, kad pirmiau poetai buvę atitrūkę nuo gyvenimo. Ar šitas tarpas dabar užgrįstas, ar gal dar labiau pagilintas?

— Man rodos, kad naujieji mūsų poetai niekados nebuvo nuo gyvenimo atitrūkę. Tiesa, estetininkai (ar kaip ten juos vadinti), kurie sudarė „Pirmojo Baro" grupę, savo kūriniuose negvildeno visuomeniškų problemų. Bet juk tai yra kiekvieno kūrėjo laisvė. Savo kūrybai temas pasirenka jis pats, ir jo už tai kaltinti nieku būdu negalima. Kai kurių poetų tariamasis „nutolimas nuo gyvenimo", verčia juos kurti grynąją lyriką, literatūrai visai nėra žalingas ir skaitytojų anaip tol neatbaido. Priešingai: toki poetai turi gal dar daugiau pasisekimo, negu visuomenininkai. Literatūros, ypač lyrikos, reikšmę galų gale nulemia tik kūrybiškumas ir artizmas. Šioki ar toki poeto santykiai su visuomene man atrodo turi daug mažiau reikšmės, negu kaip šiandie kai kurių kalbama ir rašoma.

— Ar naujoji mūsų literatūra turi daug lietuviškumo bruožų, ar gal joje vyrauja internacionališki motyvai?

— Aš pasakyčiau, kad mūsų literatūra vienu atžvilgiu net per daug lietuviška. Juk paimkite kiekvieną mūsų apysakaitę, ar šiaip bet kurį dalykėlį — visuose juose gyvenimo bruožai imti iš mūsų šalies — daugiausia iš kaimo — gyvenimo. Bet tai nėra dar bloga. Bloga tai, kad mūsų literatūroj šitas lietuviškumas pasidarė paviršutiniškas ir smulkmeniškas, mūsų kūrybos kryptis virto skaidančia analytine. Viskas analizuojama, skirstoma, aprašinėjama; tuo tarpu stoka sintetinio žvilgsnio į gyvenimą ir į visą iš jo imamą medžiagą. Reiktų nušviesti kurią nors didžią problemą — tegu ji savo turiniu būtų internacionali, bet atausta lietuviškame gyvenime, pavaizduota mūsų sąlygose, perėjusi per lietuviško kūrėjo sielą nušvistų visai kotokia šviesa. Reiktų mūsų literatūrai sukurti ryškių lietuviškų charakterių bei tipų iš atskirų luomų. Visos tautos tokių tipų turi. Jie charakterizuoja ir literatūrą ir kartu tautos pobūdį. Viso to mums trūksta.

Tiesa, pas mus jau yra susiformavęs tam tikras sintetinis žvilgsnis praeity, bet ir jis reikalingas kritiško persvarstymo. Tik Vincas Krėvė daugiausia yra davęs to sintetiškumo ir labiausiai savo kūrybą suprasminęs, piešdamas net dabarties gyvenimą. Bet bendrai mūsų literatūroje tokio žvilgio nėra. Viskas dabar yra pakrikę ir suskaldyta.. Tuo tarpu sintetinis gyvenimo suprantama ir nušvietimas jojo problemų daug gero padarytų mūsų literatūrai taip viduj, taip užsieniuose. Tada žmonės pamatytų, kad čia yra kaž kas nauja, kaž kas kitaip sprendžiama, negu pas juos.

— Pas mus kai kieno norima išviršinėmis priemonėmis suburti literatus ir sudaryti tam tikrą srovę. Ar šitokios pastangos gali būti vaisingos?

— Srovės gema visai kitokiu būdu. Joms reikia kokios nors ramesnės vietelės, jaukesnio kampelio, kaip būdavo romantizmo laikais. Dabar, kada gyvenimas toks susipynęs, neramus, tiesiog chaotiškas, dabar šitokiu būdu srovės nesudaromos. Ir bendrai reikia pastebėti, kad moderniškieji rašytojai nėra palinkę į sroviškumą. Jie daugiau kuria kiekvienas atskirai. Todėl galima juos suburti, galima įsteigti organą, bet kad tai būtų jau srovė — tai dar toli gražu. Paprastai vienam organe gali dalyvauti visai priešingų krypčių kūrybos atstovai. Tiesa, yra pas mus vienas kitas šitoks susibūrimas. Bet juos jungia ne kūrybinė kryptis, tik arba visuomeniškos — politiškos idėjos, arba pasaulėžiūrinės. Bet literatūriškos srovės jie nesudaro. Tokios dirbtinės pastangos nėra vaisingos.

Pas mus galima kalbėti tik apie rašytojų kartas: senąją ir naująją. Bet tai irgi nėra srovės, nors viena ir kita karta turi bendrų jungiamųjų elementų.

— Bet ar nebūtų galima naujosios mūsų literatūros tam tikru būdu charakterizuoti?

— Dar ne! Čia dar viskas pakrikę, susipynę. Jokių ryškesnių išsiskyrimų dar nematyti.

— Tad kuris literatūros žanras pas mus rodo tendencijos greičiau ištobulėti?

— Lyrika. Tiesa, lyrika savo tobulumui reikalauja didelių kūrybinių galių, didelio artizmo, aukštos technikos ir susikaupimo. Bet vis dėlto pas mus šis žanras yra aukščiausiai pakilęs ir arčiausiai prisiartinęs prie šio žanro idealo, nors reikia pastebėti, kad naujausioji lyrika savo formos palaidumu ir artizmo menkumu aukštų šio žanro reikalavimų nepatenkina. Kiti žanrai, kaip drama ar epas pas mus vis dar labai silpni.

— Ar negalima būtų sužinoti, kodėl būtent lyrikos žanras yra labiausiai pas mus paplitęs?

— Tam gali būti dvi priežastys. Viena — gilesnė — tai ta, kad bendrai mūsų tauta iš prigimties yra linkusi į lyriką. Juk mūsų liaudies kūryba yra garsi tik savo lyrika. Mes neturime eiliuotų liaudies epų, kaip kad jų turi daug kitos tautos. Šis mūsų prigimtas lyriškumas ir yra ta pirmoji priežastis.

Antra — tai pačios gyvenimo sąlygos. Maža pas mus yra rašytojų, kurie atsidėtų tik vienam literatūros darbui. Jie rašo tik pripuolamai. O kiekvienas, pradedąs kurti, pradeda nuo lyrikos. Taip darė ir mūsų rašytojai. Bet kadangi gyvenimo sąlygos neleido jiems išmėginti kitų sričių, jie tobulino tik lyriškus savo gabumus ir pasiekė gana gerų rezultatų, žinoma, tik tie, kurie tų lyriškų gabumų turėjo. Kiti, kurie buvo gal gabesni kitiems žanrams turėjo sunykti, nes sąlygos neleido jiems šiam darbui atsidėti.

Be to, lyrika nereikalauja apimti plačiu maštabu gyvenimą ir šiuo atžvilgiu ji darosi prieinamesnė daugeliui. Tuo tarpu kiti žanrai reikalauja didelio prityrimo ir mokėjimo įžvelgti į žmo-

nių santykius. Pas mus kaip tik to trūksta, ir todėl kiti žanrai vos smilksta. Kalbėti apie mūsų lyrikos lietuviškumą tuo tarpu dar sunku. Šis dalykas reikalauja gilesnių studijų.

— Kaip žiūrite, profesoriau, į dabar daromus vertimus?

— Vertimai dabar pas mus daromi dvejopu tikslu: literatūrinės pedagogikos ir pasiskaitymo. Pirmajam reikalui tarnauja įvairių tautų klasikų veikalai, kurie visai atžvilgiais yra studijuotini ir kurie mokyklai yra labai reikalingi. Šitie vertimai, kurių daug leidžia „Universitetas“, yra labai sveika apraiška, nes duoda mūsų moksleiviams medžiagos papildyti mokykloj įgytas žinias ir pratina savarankiškai studijuoti.

Pasiskaitymo reikalui pirmiau, tiesa, buvo pradėta versti visoki detektyvų, kriminalistų ir net pornografiniai romanai bei apysakos. Tai buvo labai pražūtingas darbas. Gera, kad jis greit liovėsi. Dabar verčiami naujųjų rašytojų veikalai pasiskaityti labai tinka. Be to, jie supažindina skaitančiąją visuomenę su naująja užsienio literatūra. Gaila tik, kad tokių vertimų pasirodo ne per daugiausia ir tie patys dažnai menkokai atlikti.

— Kodėl jaunieji literatai dabar yra pas mus daug veiklesni, negu senieji, nors iš šių irgi dar galima daug ko tikėtis?

— Paprastai, jaunesni turi daugiau entuziazmo. Be to, čia yra ir kita priežastis. Jaunesnieji pas mus gal labiausiai yra laisvi nuo tokių pašalinių darbų, kurie apsorbuoja beveik visą laiką ir visą energiją. Jie yra apsaugoję savo rašytojišką profesionališkumą. Tuo tarpu senieji literatai rašo tik atliekamu nuo kitų pareigų laiku. Jų retas kuris yra rašytojas profesionalas. Visi jie turi pašalinių darbų, kurie suima į save visą laiką, kurie reikalauja nemažo taip protinio, taip kartais ir fizinio (pv. įvairūs organizavimosi darbai) darbo ir todėl literatūrai beveik nieko nebelieka. Jaunųjų rašytojų dauguma studentai. Studijos ir štai kodėl jie daug veiklesni už senuosius. Bet tegul baigs studijas, gaus vietas, pamatysit, kaip didelė jų dalis arba visai nustos rašę, arba rašys tik labai maža. Pavyzdžių jau yra. Bet kurie išsilaikys, kurie suras ir laiko ir energijos, tie iš tikro mūsų literatūrą praturtins. Jaunųjų rašytojų eilėse yra neabejotinai gabių ir talentingų žmonių.

— Jūs, kaip profesorius, turite daug reikalų su jaunimu. Kaip jums rodos, ar gimnazijos tinkamai parengia moksleiviją literatūrišku atžvilgiu?

— Jei lyginsime mūsų gimnazijas su prieškarinėmis rusų gimnazijomis, tai reiks pasakyti, kad dabar moksleiviai yra menkiau parengiami, negu prieš karą. Teoretiškų žinių iš poetikos ir bendrosios literatūros gal turi nemažiau, bet praktišku atžvilgiu mūsų moksleiviai menkiau pasiruošę. Bendras apsiskaitymas yra silpnas, stoka gilesnio literatūros apraiškų supratimo ir įvertinimo.

— Kokios viso to gali būti priežastys?

— Pirmoj eilėj svetimų kalbų nemokėjimas, kuris neleidžia susipažinti su nagrinėjamais mokykloj veikalais. Toliau, stoka gerų lietuvių ir bendrosios literatūros vadovėlių ir apskritai literatūrą liečinčiau knygų. Juk ps mus nėra nė vienos gilesnės studijos, kuri bent kiek išsemiamiau panagrinėtų vieną arba kitą veikalą, vieną arba kitą literatūros formos ar poetikos klausimą. Tad mokiniai, nemokėdami svetimų kalbų, nieku būdu negali giliau įsistudijuoti į literatūrą ir tuo būdu jų išsilavinimas šituo atžvilgiu daug kur turi žymių spragų.

Gamtoje puvimas paprastai prasideda po mirties; tačiau biurokratijos tas dėsnis nesaisto, nes ji pirmiau pradeda pūti, o paskui tik miršta.

*

Privatiškų žmonių gyvenamas šiandie remiasi Kristaus mokslu. Istoriškasis tautų gyvenimas dar pasiliko pagoniškas. Štai įrodymai. Kai gatvėj apalpsta ir suklumpa pavienis žmogus, žmonės lenktyniaudami bėga jį gelbėti: bet jei laikų bėgyje apalpsta tauta, žmonės kits per kitą skuba ją pribaigti. Kristaus dar nėra istorijoj; Jis nužengs į ją, prasidės nauja krikščionybės ir žmoniškumo epocha.

Kvailas tas plaktukas, kuris mano, kad vinys tik dėl to egzistuoja pasaulyje, kad jis turėtų kam daužyti per galvas.

H. Sienkevičius.

*

Petras Karuža

Paklausimas motinai

Sakyk, sakyki, motina, dėl ko šį vakarą
Taip tuščia ir nuobodu
Ko pilkas ilgesys ten nepasikaria
Šakose miesto sodų...

Atsimenu, toli — ten kaimo glūdumoj
Kalėdų naktis baltas. —
Dabar, dabar taip liūdna man
Ir baisiai šalta.

Alfonsas Keliuotis

Svaigulio vakaras

Spindi, kaip veidrodis, mėlynas ežeras
Šilkinėj prietemoj vakaro ružavo.
Krūtinėj širdis dega, kaip pažaras,
Pasigėrusi žvilgsniu aistringuoju tavo.

Bangos, saulėleidžių spalvomis žaisdamos,
Luotą tik neša, bučiuoja, ir supa.
Sukelti krūtinėj gaisrai vis didinas
Ir raudonom avietėm išsirpdė lūpas.

Ir dingo momentu dangus ir ežeras
Ir vakaro ružavo sutemos šilkinės —
Matau tik akis juodas, degančias tavo,
Girdžiu tik bangavimą tavo krūtinės.

Myk. Linkevičius

Nebedainuok, sesele...

Nebedainuok, sesele, apie laimę,
Nebedainuok, o amžinai dainuojanti sesele —
Nepaskandinsi savo jaunatvės žiede
Dangaus ilgėjimo, nušvietusio man kelią.

Išvaikščiojau dienas taip kupinas pavasario
Ir neradau, ko tu žadėjai. —
Išbraidžiojo krūtinę mano aštrios gėlos,
Išlandžiojo man visą sielą laisvi vėjai...

Nors liūdesys apkalė mano veidą
Norš širdį kaž koks pasmerkimas lyg graban užkalė,
Nebedainuok, sesele, apie laimę,
Nebedainuok, o amžinai dainuojanti sesele...

A. Vaičiulaitis

Sigrid Undset

Nedidelė Norvegų tauta turėjo ir tebeturi eilę žymių rašytojų. Iš senesnėsės jų kartos visi skaitėm Ibseną, girdėjom apie Bjoernsoną, žavėjomės lyriškais Hamsuno romanais. Daug kam nėra svetimi Johan Bajerio, Peter Egge, H. E. Kink'o, Olav Duun'o vardai. Iš naujausios gadynės norvegų beletristų dabar mėgstamiausia ir labiausiai vertinama yra Sigrid Undset. Stori jos raštų tomai randa vis daugiau skaitytojų. Visi jos kūriniai yra išversti į švedų ir suomių kalbas, daugumas jų yra pasirodę

Sigrid Undset.

vokiškai, olandiškai ir angliškai. Jos raštų išsileidę turi amerikiečiai, prancūzai, ispanai, italai, lenkai, čekoslovakai ir vengrai. Lietuvių spaudoj jos vardas pirmusyk pasirodė, kai ji 1928 m. gavo Nobelio premiją. Vėliau buvo duotos kelios ištraukos iš populariausio jos kūrinio, „Kristina, Lavranso duktė". Dabar čia ketinam duoti truputį žinių iš jos gyvenimo ir pasiinformuoti apie jos kūrybą.

*

Sigrid Undset nėra grynai norvegiškos kilmės. Jos motina yra danė, o tėvas norvegas, gyvenęs Danijoj, kur 1882 m. ir gimė būsimoji rašytoja. Paskui, kai jai jau buvo 2 metai, tėvai persi-

kėlė į Oslo, tuomet Kristianijos, miestą, Norvegijos sostinę. Ten Sigridos tėvas, archeologas, dirbo muziejuj. Bet jis anksti mirė, ir jauna 12 metų mergaitė turėjo rimtai pagalvoti apie kasdieninę duoną. Ji stojo į prekybos mokyklą, nors prie to darbo nejautė nė mažiausio patraukimo. Bet reikalas vertė tą kelią pasirinkti. Paskui ji elektros draugijos biure gavo tarnybą, kur išbuvo 10 metų. Nemėgdama tiesioginio užsiėmimo, ji vis linko prie literatūros, nes jau iš mažens buvo puiki pasakotoja. Atliekamą laiką paimdavo ir skaitymai ir atydus žmonių gyvenimo stebėjimas Oslo mieste ir tolesnėj provincijoj, kur ji per atostogas atsidurdavo. Pagaliau jai teko laimės pažinti ir platesnį pasaulį — Prancūziją ir Vokietiją, nes gavo stipendiją kelionėms. Čia, svetimuose kraštuose, ji giliai įsižiūrėjo į žmones, jų viltis, kovas ir nusivylimus. Tų kelionių proga kilę raštai greitai išgarsino rašytojos vardą tėvynėje.

Pirmas jos romanas buvo „Ponia Marta Oulie“, išėjęs 1907 m. Kritika palankiai sutiko autorę. Po to pasirodė novelių ir pasakų rinkiniai. 1911 m. išspausdintam romane „Jenng“ moterų klausimai buvo taip drąsiai ir su tokiu rūsčiu meniškumu iškelti, jog knygos skaitymas negalėjo neišjudinti plačių diskusijų. 1914 m. pasirodė romanas „Pavasaris“, taip pat liečiąs moderniojo gyvenimo problemas. Kiek anksčiau ji buvo susipažinusi su dailininku Anders Castu Svarotad, kuris, atsiskyręs su savo žmona, vedė Sigridą Undset.

Ligi šiolei pasirodę jos romanai vaizdavo dabarties gyvenimą. Bet jau nuo 20 savo amžiaus metų rašytoja tyliai domėjosi viduramžiu. Čia, žinoma, turėjo įtakos ir atsiminimas tėvo, kuris, anksčiau dirbdamas muziejuj, atsilankančios dukters akį atkreipė į senovę. Ji vis labiau įsitraukė į anas tolimas ir žilas gadynes, išstudijavo sagas, senuosius raštus ir plačiai, nuodugniai pažino norvegų praeities gyvenimą, kada jie buvo katalikai. Rašytojai rūpėjo katalikų tikėjimas tolimoje savo tėvų praeityje. Iš tų studijų ir 20 metų darbo 1920 — 21 m. pasirodė žymiausias Sigridos Undset kūrinys, davęs jai pasaulinę šlovę — „Kristina, Lavranso duktė“, dabar jau išverstas į devynias kalbas[1]). Šis veikalas, kurį sunku pavadinti romanu ar priskirti prie kito kokio žanro, vaizduoja 14 amžiaus norvegų laikus.

Tuo pačiu metu rašytoja iš Oslo, kur ligi šiolei gyveno, nusikėlė į šalies gilumą, į Lillehammer, kur įsikūrė savo senoviškame, prieš tris šimtus metų statytame dvare.

Iš pirmųjų rašytojos kūrinių buvo įprasta į Sigridą Undset žiūrėti kaip į pesimistę, nusivylusią tikrove, aštriais bruožais vaizduojančią moderniškąjį gyvenimą, stiprią realybę, pasidavusią šių dienų pagonybei, nepatenkintą savo šaly viešpatau-

---

[1]) Mums prieinamiausias gali būti vokiškas vertimas, „Kristin Lavranstochter“ 3 Bändė. (408, 586 ir 622 pusl.). Rütten u. Loening Verlag. Tas pats veikalas yra išėjęs lenkiškai, angliškai ir kt.

jančiu liuteranizmu. Skaitytojai nežinojo ir nenumanė, kur gali nuvesti laisvoji „Jenny“ dorovė ir nepasikliovimas šios žemės vertybių menkumu. Bet iš „Kristinos, „Lavranso dukters“ matyti, į kokį uostą suka autorė. Atsigręžimas į katalikišką Norvegijos praeitį, susidomėjimas šv. Olavo ir kitų šventųjų gyvenimais jau rodo kelią, kuriuo Sigrida Undset eis.

1924 m. per Visus Šventus rašytoja iš savo dvaro nuvažiavo į Hammarą, jai artimiausią katalikų koplyčią. Čia tos šventės rytą ji buvo priimta į Katalikų Bažnyčią. Atsivertimas į katalikybę skaudus buvo jos moteriškai sielai. Vyras, kuris ją vedė išsiskyręs su pirmąja žmona, pagal norvegų įstatymus buvo teisėtas jos vyras, bet pagal Bažnyčios mokslą, kurį ji dabar išpažino, ji su juo negalėjo gyventi, nes Kanonai išsiskyrusiam draudžia vėl tuoktis. Ji geruoju susitarė su vyru atsiskirti. Pati su vaikais išvažiavo į dvarą, o jis liko Oslo mieste. Ten jie neretai pasimato.

1925 m. išėjo antras jos didelis kūrinys iš norvegų viduramžių. Tai „Olavas, Audunso sūnus“, kuris vertinamas nemažiau už „Kristiną, Lavranso dukterį“.

1928 m. buvo jos garbės viršūnė: tada jai buvo suteikta Nobelio premija, aukščiausias pripažinimas ir pagerbimas, kurį šiandien rašytojas gali pasiekti. Su premija gautuosius pinigus, apie keturis šimtus tūkstančių litų, ji išdalino tarp vaikų prieglaudų ir nepasiturinčių Skandinavų menininkų. Ir dabar, už savo raštus, pasklidusius pasauly šimtais tūkstančių egzempliorių (vokiškai viens „Kristinos, Lavranso dukters“ yra išėjęs per tris šimtus tūkstančių egzempliorių!), gaudama nemažas sumas, ji kiek galėdama visiems padeda, taip jog „Sigridai Undset gyvenimas ir kūryba tapo tikra prasme tarnavimas Dievui“[1]).

Pereitais metais pasirodė paskutinis didelis, dar nebaigtas veikalas, „Gymnadenia“, skaitytoją vėl atkeliąs į dabartį.

Ji dar rūpinasi savo kraštui duoti geros religinės literatūros, versdama iš kitų kalbų, bendradarbiauja katalikų savaitrašty „St. Olav“ ir priklauso trečiajam šv. Domininko ordenui.

Sigrid Uudset yra aukšta, garbiniuotais plaukais moteris, su plieno pilkumo akimis, „išplėstomis lėlutėmis, pilnu veidu, karčiai ir skausmingai sučiauptu, žvelgia ji į pasaulį, kurio šiurpulingumą ji prieš savo valią kiaurai permato“[2]). Pati ji mėgsta sakyti esanti panaši į Beethoveną. Ji gerai pažįsta ne tik savo laikus, bet ir su senovės dienomis taip susigyvenus, jog jos kūryboj nė nejunti, kad vaizduoja seniai išnykusią gadynę. Ir praeitį ir dabartį ji aprašinėja šaltai, lėtai. „Atrodo, kad ji turėtų moters širdį ir vyro protą“[3]). Be dailiosios literatūros ji gerai

---

[1]) Jakob Overmans S. J. Vom Dichten und Leben der Sigrid Undset, Stimmen der Zeit, August 1930.

[2]) Cit. iš Sigmund Stang S. J. Nordische Roman. Stimmen der Zeit, April 1927.

[3]) Jakob Overmans S. J. ibid.

susipažinus su teologijos klausimais ir polemizuodama šioj srity susiduria su protestantų teologais. Dabar, gyvendama dvare, ji pusę savo laiko skiria šeimos rūpesčiams, gausiems svečiams priimti, o likusią dalį atiduoda literatūrai. Gyvenimu ji nėra patenkinta, ji tiesiog žiūri į jį ir mato visas ydas ir blogumus. Iš čia kyla jos pesimizmas, kuris eina, jei taip galima pasakyti, krikščioniškąja linkme, nes yra atsiradęs ne dėl visiško jokių vertybių nebuvimo, bet tik dėl žemiškų gėrybių menkumo.

*

Pirmas žymus Sigridos Undset kūrinys yra romanas „Jenny". Čia aprašomas norvegų menininkų gyvenimas Romoje. Talentinga tapytoja Jenny jau turi 29 metus, bet dar nė sykį nėra mylėjusi. Ji susitinka tautietį Helgę ir juodu pamažu įsimyli. Grįžta ji į tėvynę. Jenny aplanko Helgės tėvus. Tėvas sukelia joje užuojautos, nes jo santykiai su žmona pairę. Ta užuojauta auga ir prieina prie to, kad Jenny ima šalti nuo Helgės, o simpatizuoti tėvui, kurs šiaip dar elegantiškas žmogus. Iš tų simpatijų Jenny susilaukia kūdikio, kuris netrukus miršta. Po kūdikio mirties santykiai su tėvu atvėsta. Jos gyvenimas vėl tuščias. Tuo tarpu grįžta Helge. Susisukus galvai, ji pasiduoda jam. Bet kai jis išvyksta, Jenny atsiveria gyslas ir...

Šio romano turinys nėra sudėtingas. Veiksma eina psichologine plotme, Rašytoja čia yra labai rūsti moterims: „Daugumas moterų mano, kad Laisvė joms duoda teisę nieko neveikti ir blogai elgtis... Jos neturi grožio jausmo.... Jei koks nors daiktas, nors ir bjaurus, yra madoj, ...jos juo puošiasi... Nenoriu kalbėti apie moterų moralę, nes jos neturi jokios moralės" („Jenny" 223 p. leid. Saint-Michel. Paris).

Moterų klausimus liečia ir antrasis romanas — „Pavasaris" kur išvedama, kad moteris visada tampa tuo, kuo ją vyras — arba vyrai — padaro. Jei moteris jaučia, kad nė vienas sutinkamų vyrų negali iš jos padaryti ko nors geresnio ir gražesnio, tai tegu ji visai nesirenka vyriškio. Tik tokių moterų nedaug. Kitos ima pirmą pasitaikiusį, ir dėl to daug jų niekais nueina.

„Jenny" ir „Pavasaris" yra dabarties romanai. Praeitį vaizduoja „Kristina, Lavranso duktė" ir „Olavas, Audunso sūnus".

„Kristina, Lavranso duktė" skaitytoją veda į keturiolikto amžiaus pradžią. Kūrinys turi tris dalis.

Pirmoje dalyje, pavadintoje „Vainikas", pasakojamas Kristinos gyvenimas iki vestuvių. Jos tėvas Lavransas yra stambus žemės savininkas, artimas karaliaus dvarui žmogus ir šiaip puikus vyras. Bet sostinėj jis tik retkarčiais atsilanko ir gyvena ūkyje. Čia auga ir Kristina. Matome ją namie, matome sostinėj, vienuolyno pensijone ir kitur. Vėliau ją sužieduoja su Simonų. Bet sostinėj kartą, bėgdamas nuo ištrūkusios iš žvėrinčiaus panteros, ji susitiko Erelendą. Jis Kristinai pasirodė toks dailus, jog jai net skaudu darydavos. Jie mylisi. Tik čia pasirodo Elinė, su kuria Erlendas buvo prigyvenę du vaikus, ir nori

Kristiną nunuodyti, bet to nepasiekus, pati žūna. Nors tėvas ir išdidžiai žiūri į Erlendą, bet pagaliau priima jį žentu, nes Kristina su jau buvo nuėjusi meilėje per toli, kad būtų galima grįžti. Vestuvės keliamos liūdnoj ir prislėgtoj nuotaikoj.

Antroj daly, kuri vadinasi „Žmona", Kristina šeimininkauja Husaby ūky. Jau pirmomis dienomis pakyla jos apmaudas prieš Erlendą, nes jis nemoka suprasti jos pačios ir menkai paiso ūkio. Gimus priešvestuvinės meilės kūdikiui, Kristina keliauja į Trondhjemo šv. Olavo bažnyčią pas arkivyskupą nuo nuodėmių nusiplauti. Paskui ji, be pasilsio dirbdama, sumaniu triūsu vėl iškelia ūkį. Viskas sekasi. Kas metai gimsta jai kūdikis. Tuo tarpu Erlendas, kuris yra aukšto luomo ir artimas karaliaus giminaitis, iškeliauja į pasienio sargybą. Kristina jaučiasi laiminga, kai jis grįžta. Bet jai vėl skaudu, kai paaugusį berniuką jis nori su savim paimti. Jie dėl to smarkiai susibara. Įtužęs Erlendas pameta žmoną. Bet čia išeina į aikštę Erlendo sąmokslas, lietęs patį karalių. Jam gresia didelė bausmė. Kristina, pamačius savo vyrą pavojuj, vėl užsidega meile, ji viską dovanoja. Erlendas esti paleidžiamas. Jie persikelia į Kristinos tėviškę, nes Lavransas, tas puikus vyras, jau miręs.

Trečios dalies, „Kryžiaus", veiksmas eina Kristinos gimtinėje. Ji, septynių augančių sūnų motina, šeimininkauja dideliam ir visa ko pilnam ūky. Bet Erlendas nieko neveikia, pratina vaikus prie tinginio ir susipyksta beveik su visais slėnio gyventojais. Kristina kenčia tai matydama, ypač kad ji myli savo vaikus ir vyrą. Sielodamosi vaikų likimu, ji įžeidžia Erlendą sakydama, jog jis nėsąs vertas būti jų tėvas ir sėdėti jos tėvo namuose. Dar tą pat naktį Erlendas palieka saviškius ir apsigyvena mažam kalnų dvarely, kurs jam priklauso. Tuo tarpu miršta Simonas, seniau buvęs Kristinos sužadėtinis, kuris visą amžių nesiliovė jos mylėjęs. Mirštančiojo prašoma ji pasižada vykti į kalnus ir susitaikinti su Erlendu. Juodu vėl pasiekia ramybę, nors Erlendas negrįžta atgal ir liekasi savo dvare. Kristinai gimsta aštuntas sūnus, kuris netrukus miršta. Ima eiti paskalos, kad dėl kūdikio, kurio tėvas ne Erlendas esąs, mirties kalta Kristina. Ji apskundžiama pačiam vyskupui Halvardui, ūkininkai grasina jai ir sūnums. Erlendas skuba jai į pagelbą, bet ji jį atstumia. Tik kai jis mūšy su sukilėliais ūkininkais miršta, vėl suliepsnoja Kristinos meilė. Po Erlendo mirties du vyresnieji sūnūs stoja į vienuolyną. Trečias lieka dvaro valdyti ir per suvedžiojimą paima žmoną, kuri yra šykšti ir linkusi kitus valdyti. Kristina jaučiasi pastumta. Apsimąsčiusi ji nusprendžia stoti į vienuolyną. Vienuolyne ji parodo didelį atsidavimą kitų labui, slaugo ligonius maro metu. Per pamaldas už maru kritusius ji atiduoda vestuvių žiedą, kurį pamačiusi svetimose rankose skaudžiai pravirksta.

Atpasakotas „Kristinos, Lavranso dukters" turinys kažin ar gali duoti kokį nors supratimą apie patį kūrinį. Juk skaityda-

mas prieš save matai patį gyvenimą, matai visą anų laikų Norvegiją, pradedant neturtingais kalnų gyventojais, baigiant karaliaus dvaru. Čia regi ir pilietinį, ir kultūrinį, ir religinį gyvenimą visam pilnume. Šalia Kristinos pro mus praslenka ilga eilė žmonių su begaliniu charakterių įvairumu. Mes išvystam ir mažus vaikus, nerūpestingai žaidžiančius, ir jaunuolių nerimasčius, ir suaugusiųjų sielvartus, ir senųjų skausmus. Su tais žmonėmis įeinam ir į paprastas lūšnas, patenkam į dvarus, bažnyčias ir įsiskverbiam už vienuolyno sienų. Kaip pilnai parodyti tie tolimi laikai, kurie skaitantį pagauna ir supažindina su to meto tikėjimu, papročiais, dažnai atšiauriais ir neretai kruvinais. Jei dar pridėsim, su kokiu dideliu pažinimu ir tikslumu rašytoja pasakoja apie žmones, gyvulius ir gamtą, jei atsiminsim, kad anai senai gadynei atvaizduoti autorė pasirinko tuos laikus geriau nušviečiantį žodyną, kurį tiksliai įvertinti gali tik patys norvegai, tai nors iš dalies suprasim šito kūrinio meniškumą ir pasisekimo priežastį. Be to, autorė dar iškelia ir sprendžia daugelį religiškų ir gyvenimiškų problemų. Tas idėjinis elementas yra visiškoje pusiausviroje su meniškuoju.

„Olavas, Audunso sūnus“ savo apimtimi yra didesnis už „Kristiną“. Tai irgi pasakojimas iš senovės laikų.

Olavas jaunas pamato, kad gyvenimas bus jam sunki kova. Po tėvo mirties jis patenka pas globėją. Vėliau Olavo giminaičiai pasipriešina jo vestuvėms su sužadėtine Ingunna. Bet jis vistiek veda. Tada priešininkai vestuves paskelbia neteisėtomis, ir kyla byla pas Hamaro vyskupą. Hamare Olavas susikivirčina su vienu iš priešininkų, jį užmuša ir pabėga į Švediją, kur dalyvauja daugely mūšių.

Palikta Ingunna ilgėdamosi laukia, kada galės įžengti į savo vyro namus. Tuo tarpu pasipainioja islandietis Teitas ir ją sužavi. Iš to susižavėjimo gimsta sūnus Eirikas, kurį randa grįžęs Olavas. Jis sutinka priimti kūdikį, bet islandietis vis maišosi aplink ir ramybę drumsčia. Olavas susieina su juo vienam kalnų namely. Teitas jam net pasisako manąs vesti Ingunną. Dėl to abu vyru susikerta ir kilusioj dvikovoj Olavas kirviu suskaldo priešininko kiaušą.

Pagal šalies papročius Olavas savo kerštą turėjo pranešti valdžiai ir laukti teismo. Bet jis to negalėjo padaryti, neišdavęs Ingunnos garbės, ir padegė namelį su lavonu, kad ženklo neliktų.

Olavas iškelia vestuves su Ingunna. Visa apylinkė į jį žiūri kaip į aukštą žmogų, o jo ūkis klesti. Bet pats jis nesijaučia laimingas, nes dėl žmogžudystės nerimsta sąžinė. Be to, jo žmonos sveikata pairus — jai gimsta tik negyvi kūdikiai, išskyrus vieną mergaitę. Pagaliau Ingunna miršta. Olavas nusilenkia Kristaus balsui ir keliauja į Oslo pranciškonų bažnyčią sujaudintas nusikaltimo išpažinti. Bet jo užsidegimas ūmai atvėsta, ir jis vėl pasilieka su savo sopuliu.

Olavo gyvenimas po Ingunnos mirties tapo dar liūdnesnis. Jis yra vienišas, kaip žmogus, kuris sėdi ant kranto, kai jo laivas yra išplaukęs. Kurį laiką nuobodį išblaško kelionė į Angliją, keli mūšiai prieš švedus ir kiti nuotykiai. Bet jo dvasia liguista, išblesus kaip pelenų krūva. Jis gyvena atsiskyręs nuo kaimynų, nuo savo vaikų.

Kartą buvo rastas nužudytas Joerundas, Olavo dukters Cecilijos vyras. Iš to tarp dukters ir tėvo kilo tragiška scena, per kurią jis įtarė Ceciliją nužudžius Joerundą. Tas atsitikimas labai paveikia Olavą. Jis ryžtasi eiti ir išpažinti savo nusižengimus, priimdamas visas bausmes ir atgailą, kurią Bažnyčia jam uždės. Bet Olavo dienos jau baigiasi. Netrukus jis miršta ramybėje ir išganymo viltyje. Mirties valanda yra pirmoji, kurią nuo tolimos vaikystės dienų jo siela rado ramybę.

Apie „Olavą, Audunso sūnų“ rimtas norvegų kritikas Hambro taip atsiliepia: „Šitas kūrinys yra sumanytas ir sukonstruotas tokiu galingu įkvėpimu, tokia gilia intuicijos jėga, jog bet koki priekaištai turi nutilti... į tuos tolimus amžius esi patrauktas tokia neatsispiriama galia... jog aną gadynę savo instinktu pajunta. Ne tik matai tautos gyvenimą, jos darbus, kovas, bet pajunti savo paties dvasią prasiplečiant ir esi ligi sielos gelmių sujaudintas... „Olavą, Audunso sūnų“ sunkiai sulyginsi su kuria nors kita knyga. Nė viena iš jų panašių dalykų neduoda. Visi jau skaityti viduramžių aprašymai nublunka ir tampa tarsi žalingi, sulyginus su šituo taip plačiu ir galingu darbu, pilnu tokio nuostabaus gilumo ir tokios kilnios emocijos... „Olavas, Audunso sūnus“ yra kūrinys, dar masyviškesnis ir galingesnis už „Kristiną, Lavranso dukterį“. Tai rečiausia dovana savo šaliai, kurios prieglobsty ji buvo parašyta“[1]).

Paskutinis didelis Sigridos Undset veikalas yra „Gymnadenia“, romanas puikiai atvaizduojąs prieškarinius Kristianijos (Oslo) laikus ir nedrąsiai į gyvenimą žengiantį jaunimą. Kol kas šis kūrinys dar nėra visas pasirodęs, todėl jo plačiau nė neminėsim.

Sigridos Undset kūryba eina realistiška, naturalistiška vaga. „Ji pasakoja natūralistiškai, plačiai, ne atskiromis herojinėmis asmenybėmis, bet daugelį visokių luomų žmonių kasdieniškumo atmosferoje, primityvėse sąlygose, pilkam gyvenime...“[2]).

---

[1]) Išnagrinėti Sigridos Undset kūrybai reikėtų kur kas daugiau vietos, negu buvo tai galima padaryti šioj trumpoj apžvalgoj. Tam reiktų didesnės studijos. Bet ir be to kiekvienas gali su autore gerai susipažinti, skaitydamas jos pačios raštus, ko negali atstoti nei joki kritikos straipsniai nei studijos. Cit. iš Fr. A. Lutz. O. P. Sigrid Undset. Revue des Jeunes, nr. 20, 1928.

[2]) Heinrich Goebel, Skandinavų literatūros, Gaisai 9—10 nr.

H. Sienkevičius

H. K. T.

(Pasaka)

Skrenda sau plėšrus erelis, skrenda, skrenda, staiga nutupia viduryj uolų prie sakalo lizdo ir pradeda kranksėti sakalui:

— Vardan mano teisių, klausyki manęs.

— Ko gi nori? — Klausia sakalas.

— Noriu tave užmušti ir suėsti — atsakė erelis.

— O kokia tau nauda iš mano mirties?

— Koks kvailas klausimas ir stoka išauklėjimo! Man ankšta gimtame mano lizde, tad noriu paimti tavąjį, kad turėčiau kur patalpinti jaunesniuosius savo sūnus; antra, aš turiu savo erelišką politiką, kuriai kliudo tavo egzistencija; o trečia, tu kranksi kitokiu, negu aš, balsu ir manęs nemyli.

— Kas liečia mano balsą, aš kranksiu tokiu, kokį man Dievas davė, o dėl mano nusiteikimų, tai už ką aš turėčiau tave mylėti?

— Tiek to. Tik žinau, kad turiu teisę užmušti ir suėsti kiekvieną, kuris manęs nemyli.

— Tat jei tave mylėčiau, tu ma ęs nežudytum?

— Ak! — tarė erelis: — kad tu mane mylėtum, tai laisvu noru atiduotum man savo lizdą, o taip pat laisvu noru duotumeis suėdamas, kad mano asmenybė įgytų kiek apvalesnę formą ir pasipuoštų lašinukais.

— Tat bet kuriuo atvėju aš neišvengčiau mirties?

—Suprantama: tačiau mirtis iš pasišventimo suteiktų tau daugiau garbės.

Valandėlė tylos.

— Kas turi įvykti, teįvyksta...—atsiliepia pagaliau sakalas. — Bet pasakyk man, mano mielas, kas tave išmokė taip protauti?

Išgirdęs tai erelis, smarkiai pasipučia ir taria su nepaprasta puikybe:

— Prasčioke, tai turbūt nežinai, kad aš dvejus metus buvau auklėjamas Berlyno zoologijos sode!

— Šitaip?... — taria sakalas. — Aha! Jei taip, tai mano viltis tik Dievuje — o taip pat truputį... snape.

Išvertė *K. Bauba.*

„Didžiausios sielos tai aukštos viršūnės. Vėjas švilpauja po jąsias, debesys apgula jas, bet kvėpuoti šiose viršūnėse yra lengviau ir laisviau, negu kur nors kitur. Paprastai žmonės negali išsilaikyti tose viršūnėse, negali tapti dvasios galiūnais; bet nors kartą į metus teužlipa jie į jas ir tegul atgaivina savo dvasią ir širdį“.

K. Rolland.

K. Bauba

Idejinė kova ir jaunimas

Iš aukšto Olimpo papūtė švelnus vėjas. Vėjas, kuris visuomet praneša apačioje gyvenančioms masėms, jog nemirtingieji kaž ką nutarė, nutarė ir, žinoma, įgyvendins, nes jau sena išmintis skelbia, kad prieš vėją nepapūsi.

Daug kartų buvo kalbėta, sakyta ir nedasakyta, kokiems vėjams pučiant pasikeitė mūsų mokyklų organizacinis veidas. Žinovai sako, kad vilkai paspaudę uodegas išbėgioję po girias arba aklimatizavęsi ir virtę naminiais „topsikais“ su labai jautria klausa ir uosle. Kaip ten buvę, kaip nebuvę, bet turime faktų, kad dėl moslelvių organizacijų sulaukėmė ne tik nepasitenkinimų, kovos, bet net ir aukšto įtempimo. Ir nenoroms pradedam galvoti, argi tie po pamokų ar šventadieniais daromi mokinių susirinkimai, šventės ir eisenos su vėliavomis tiek reikšmingi, jog dėl jų gali sueiti į konfliktą rimti, prityrę vyrai, kurie pasiėmė tvarkyti vieną ar kitą tautos gyvenimo sritį. Ir labai suklystume manydami, jog jie kovoja dėl to, kad neturi ką rimtesnio pradėti.

Tu jaunas ir gajus, gal tavo skruostai ne taip jau raudoni, kaip to norėtų mama ar ieškąs jaunatvei epitetų senos krypties poetas, bet vis dėlto tu jaunas, ir šypsena be vargo išsklaido nuo tavo kaktos matematikos laikinai išrėžtas raukšles. Į tavo minties pasaulį jau buvo užklydusios svarios mintys, bet fizinio gyvenimo nepastovumas tau sunku suvokti. Sutikai sulinkusią, raukšlėtu veidu senutę, bet savęs neįsivaizduoji nei seną nei sulinkusį, o senutė... jos vaizduotėj tu sukėlei visą atsiminimų filmą, juk ir ji buvo jauna. Poryt skambės varpai ir sniegas apklos naują kapą. Taip miršta ne tik paskiri žmonės, taip išnyksta šeimos, giminės, tautos, rasės... Gyvenimas tačiau nėra neprasminga buities kibirkštėlė, nei žmogus nei tauta negema tam, kad blyksteltų meteoru ir grįžtų į nebuitį. Seniausios išminties knygos jau apibūdina gyvenimą, kaip *kelionę į kovą*. Mes keliaujame į nesuvokiamas antprigimties sferas, ir mūsų kelias nuolatinė kova. Ir tai ne tik banali kova už būvį. Daugiau negu darbininkų raumens, įsitempę mąstytojų smegens, mėšlungiškai sugniaužtos partizano rankos nesvaido taip granatų, kaip idejiniai priešai svaido argumentus. Jei kova už būvį baigiasi su žmogaus gyvenimu, tai idejinė kova tepasibaigs su žmonijos gyvenimu. Dvi pagrindinės idėjos, užvaldžiusios žmonių sielas, grumiasi žūtbūtinėje kovoje. Viena nori pakelti žmogaus žvilgsnį aukščiau debesų ir primena jam, kad jis ne drėgnoje planetoje pripuolamai pamestas sliekas, bet Absoliuto sūnus, jo pirmavaizdis yra pats Kurėjas, pas kurį jis turi sugrįžti. Kita ideja su

demonišku pašėlimu kovoja prieš religinį žmogų ir savo blaškymesi ir nežinojime vieną kartą skelbia, jog žmogus esąs tik gyvulys, kitą kartą apšaukia jį dievu, arba vėl susisintetina ir pareiškia, jog žmogus — tai gyvulys, kuris turi tapti dievu. Tų dviejų idejų kova nudažė visą žmonijos istoriją. Šiandie, kada visas gyvenimas suintensyvėjo, kada viskas vyksta greitesniu tempu, ir toji kova įgavo nepaprasto intensyvumo. Mūsų gyvenime tą kovą atstovauja trys didieji veiksniai: krikščionybė, liberalizmas ir socializmas. Suprantama, kad pirmąją atstovauja Krikščionybė. Atvirai, be jokios kaukės ją puola socializmas, ypač bolševizmo formoje. Jis kovoja su ja, kaip su sau lygia priešininke. Kitaip žiūri į krikščionybę buržuaziškas liberalizmas. Jis su panieka žiūri į socializmą ir jo metodus. Liberalizmas krikščionybėje nori matyti sau paklusnią tarnaitę, padedančią jam suvaldyti mases, iš kurių jis taip mielai čiulpia gyvybinius syvus. Tačiau krikščionybė, tai ypač pasakytina apie Katalikų Bažnyčią, rūpinasi ne tik sėkmingai atremti nemaskuoto priešo puolimus, bet ir niekados neleido pasižeminti ligi tarnaitės, ir šit mūsų kovos prasmė.

Minėjome, kad toji kova traukiasi ilgus amžius, nors miršta individai ir tautos. Subrendusios tautos savo idejas skuba perduoti kylančioms tautoms. Juk į Aziją ir Afriką vyksta ne tik krikščionių misionieriai, ten randa sau kelią ir bolševikų agentai. Subrendusios kartos vėl skuba laimėti savo idejai jaunimą. Apsidairykime plačiau ir suprasime, kodėl dėl mūsų keliama tiek triukšmo, kodėl abi kovojančios pusės nepasiryžusios nusileisti ir vieni aukoja visą savo moralę jėga, kad jaunimas nežūtų tyrai krikščioniškai idėjai, o kiti nesidrovi pavartoti ir brutalinę pajėgą, kad prirakintų jaunas sielas prie nacionalizmo aukso veršio. Nemanykite, kad tai tik grynas noras „išsilaikyti viršūnėse“, tai daugiau — tai amžiais vykstančios idejinės kovos apraiškos.

Jaunimas tačiau turi žvitrias akis; jaunimas jau protauja; jaunimas dar daugiau nujaučia širdimi, jei tik jam pavyko tą širdį išlaikyti neklaidingą ir nesuteptą. Malonu žinoti savo vertę, matyti dėl savęs varžytines ir stebėti, kaip vienas varžytininkas taiko maestriškus smūgius, nors kitas be ceremonijų spardosi „kazionu“ batu. Tačiau netauru ir negarbinga pasilikti tik akla preke, kuri teks tam, kas sugebės daugiau „pasiglemžti“. Reikia sąmoningai pasirinkti ideją, o nelaukti neutraliniame apsnūdime, kuris ponas „pertemps“.

Neutralumo, kaip žmogiško prado pasireiškimo, gyvenime visai nėra. Todėl ir tie, kurie gąsdina srovėmis, patys neapsieina be sroviškumo, tik, žinoma, nori, kad jų, o ne kita srovė pagautų visą sraunų jaunatvės vandenį ir suktų jų pasisavintą malūną. Neutralus, netekęs idėjų jaunuolis (nesakau *jaunimas,* nes tokio jaunimo, kaip kolektyvo nėra) netenka savo žmogiškiausios dalies, bet jis nepaliauja buvęs žmogum ir negali išsitekti paprastos gyvuliškos vegetacijos sienose, jis ima blaškytis ir ieškoti stip-

Šv. Augustino sukaktuvių iškilmės,
surengtos Teol.-Filosofijos fakulteto gruodžio 24 d. Prezidiume sėdi iš kairės į dešinę prof. Raudonikis, prof. B. Česnys, prof. Pr. Kuraitis, prel. Maironis, prof. Leonas Už prezidiumo studentų ateitininkų korporacijų vėliavos.
«N. Romuvos» klišė.

resnių paerzinimų, išsivysto jo sensualizmas, ir jis nekartą nusmunka žemiau to, kuriame negalėjo išsitekti...

Mums tačiau netenka per daug nusiskųsti. Mūsų jaunimas jau nekartą yra įrodęs, kiek jis idealistiškai nusiteikęs ir jo idealizmas, ypač šiandie, krypsta ne ten, kur pučia vėjai, bet, nepaisydamas kliūčių, kyla aukštyn į dausas.

Pažvelgę į universitetą mes matome, kad ateitininkų eilės kasmet čia stiprėja, o ir moksleiviai jau suskubo įrodyti, kad jie neina dirbtinės šviesos keliais, bet tiesiu keliu žengia į ateitį. Tie faktai leidžia mums viltis, kad ir būsimoji mūsų visuomenė neklausys tuščių aidų, ir išaušęs skaistesnis rytas ją ras prie jaukiai žėrinčio židinio, pasiruošusią naujiems žygiams į naują mūsų krikščioniškos ir tautiškos didybės romuvą.

K. Grigaitytė

365 lopų svetys

Buvo jau vėlus vakaras. Tokiu laiku tikrai žmogus nesitiki, kad galėtų kas nors ateiti. Nenuostabu kad aš jau buvau sukalbėjusi poterius ir ren iausi gulti. Kažkas nesibeldęs atvėrė duris. Tai nedovanotina, pamaniau atsigręždama. Ir smaili suriestų pirštų galai atsirėmė į delną. Taip. Aš jaučiu turinti kumštį. Mažą, nenaudojamą, bet vis tik ginklą. Prie durų stovėjo jaunikaitis — lyg iš kaukių baliaus. Jo rūbas buvo naujutėlis, bet susiuvinėtas iš 365 lopų. Kiekvienas lopas vis kitokios spalvos.

— Kaip tamsta drįsti taip vėlai... — nebaigiau sakinio, nes laikrodis ėmė skaityti dvylika. Supratau, kad buvo svetys visų laukiamas, tik mano pamirštas.

— Tiesa, aš įsilaužiau, — prisipažino. — Bet tai nesvarbu, einu ir sienomis ir tvoromis, lankau senus ir mažus, išmintingus ir kvailius, bet labiausiai jaunas mergužėles. Turiu aplankyti dar labai daug. Prašau, brangute, manęs netrukdyt. Sakykite greit, kuo galiu užpildyt jūsų širdį.

— Štai mano rytiniai tufliai kiauri, jau nykštys visai išlindo, — tariau.

— Cha, cha, cha! Na ir materialistė — nusikvatojo. Užmauk juos, meldžiamoji, seniesiems metams.

— O gal palikti juos tamstos senatvei? Juk ateis laikas, kada nupuls 365-tasis lopas, ir tamsta stypsosi basas ir sušalęs kaip paties pirmtakas, kurio tik pėdos bepaliko.

— O, tamstele, perdaug žiauri — tiesa.

— Viskam pradžia ir galas. Kas neseniai švitėjo vaivorykštėmis, žiūrėk — jau ir nubluko. Nauji Metai, sveikinimai, formalumai, varijacijos. Į tai aš žiūriu labai šaltai, net abejingai. Ką šiandie su džiaugsmu pasitinkame, rytoj su pašaipa, kartais net su širdgėla palydime.

— Mieloji, esi be galo nuoširdi. Jaučiu, jog apgailestauji mano neišvengiamą likimą.

— Neklystate. Aš kasdie verkiu dėl rytojaus ir juokiuos iš vakarykščios dienos, nors, neliečiant kitų, ji man pačiai atrodė labai tragiška.

— Jūs gyvenat tik ateitimi, o praeitis?

— Ji bespalvė. Tiesa, paliko pėdsakai, kaip zuikio pėdos sniege.

— Ar norite žinoti ateitį? — klausia, traukdamas iš kišenės kortas.

— Aš kortomis netikiu.

— Esat pakankamai moteriška joms tikėti.

— Džiaugiuos, jei čia nebuvo komplimentas. Noriu turėti visas moteriškas ypatybes, kad ir pačias blogiausias.

— Na, o prie visa to, brangioji, aš pasirūpinsiu štai iš kortos: O,.. turtingas ir gražus. Bet čia kažkoki zuikio pėdsakai, jie veda tiesiog į tamstos širdį... Bet korta rodo, jog pastarasis neblogas medžiotojas; jei jis kartais pasektų zuikio pėdomis?

— Rastų savo grobį jau kairiajam prieširdy.

— Puiku. Mano tarpininkavimas kaip tik laiku. Žiūrėkite, korta jau slenka prie vedybų. Nepamirškite: turtingas ir gražus.

— Tai dar nevisai tinkamas kūrybai modelis.

— Meldžiamoji, jūsų užgaidos man neaiškios.

— Man reikalingas tik modelis, kurs mažai turi pinigų, bet daug laiko ir niekad nemini tarnybinių reikalų...

Kz. Čibiras

Toks nemirtingųjų himnas

„Kai vakaro metu, pakėlęs akis į aukštį, nustebęs, savo žvilgsniu noriu apimti dangaus beribę ir tą nesuskaitomą armiją blizgančių kūnų, kurie amžinai mirga, bet nė per plauką neišskrieja iš savo ribų, tada mano siela pakyla aukščiau tų žvaigždynų, nuo kurių tokia daugybė milijonų mylių prie amžinojo gyvybės Šaltinio, Kurio dėka stojo visas pasaulis ir iš Kurio nuolat teka nauji kūriniai“, — kartą temstant pasakęs Beethovenas vienam savo draugui.

Didysis muzikas pasakė tai, kas visom mąstančiom sielom yra artima. Argi ne taip? Argi ant filosofijos sistemų chaoso, ant jausmų bankroto, ant sielos sužeidimo ir net užgesintos sąžinės visuomet netriumfavo gėrio ir grožio aistra? Visų laikų visos pastangos užslopinti metafizinį idėalizmą — kiek gi jos reiškė?.. Epikurininkai sielos alkiui siūlė drumzlino žemės gėralo, materialistai bet kurias auštąsias idėjas tesugebėjo tik pašiepti, vis dėlto visi jie žinojo ir jautė, kad gyvenimo kely kiekvienam reikia sutikti didingas ir amžinas problemas, reikia pajusti anapus medžiagos slėnigas misterijas, reikia įsitiktnti, kad yra kaž kas daugiau kaip materija, kad sielos gelmėse negalima užslopinti kažko, nuolat besiveržiančio į Laimę, į Gėrį, į Grožį. Faktas toks realus, kaip realus pats žmonijos buvimas.

Tie, kurie ėjo su Petronijum ir Ovidijum — nebuvo verti tikrojo žmogaus vardo; kurie vainikavo Volterą, gal būt, tyliai jautė atgailos reikalą; kurie su Nietzche išdidžiai nusikreipė nuo Dievybės — argi tie nebuvo šiurpaus tragizmo aukos? Kiek nusivylimo, kiek galaus skundo Nietzschės žodžiuose:

> „Tu jau niekados nebesimelsi, nebesikreipsi giliausiu pasitikėjimu į Gerąjį Dievą, nes sąmoningai nusikreipei nuo aukščiausios išminties, galutiniojo gėrio. Tavo mintys jau

surizgo; septyneriopo ilgėsio valandom tau nebus draugo, kuris tave suramintų ir paguostų. Tu jau gyveni nebepakeldamas akių į kalnų tolį. Tavo galvą uždengė amžinieji sniegai, ir nešioja savo širdy deginantį karštį. Iš tavo širdies išplėšta ramybės karalystė, kurios jau nebesugrąžinsi..."

Tas sielų veržimasis aukštyn, tas „Unruhe zu Gott" ryškiausias yra mene. Kiek daug pasako gotika, Palestrina arba Credo iš Beethoveno „Missa solemnis!" Vienaip ar kitaip, kartais gal net nejučiom, bet *skaidrieji protai ir didžiosios širdys nusilenkė Jam.*

Šekspyras „Hamlete", Goethe „Fauste", Šopenas nokturnuose siekia dieviškumo. Tiesa, rodos, jie dar be kelio, dar klaidžioja, bet argi negalima apie juos su Papiniu pasakyti: „Išalkusis įsivaizduoja, kad ieško duonos, ir Tavęs alksta; ištroškęs mano, kad nori vandens, o jis Tavęs trokšta..." („Kristaus Istorija" II d. 221 p.).

O kokį dieviškai gražų nuoširdaus Credo himną sugiedojo nemirtingieji: Dantė, Mykolas Angelas, Fra Angelico, Leonardas da Vinči, Rafaelis, Haydnas, Mocartas, Beethovenas...

„Man rodos, turi ateiti laikas, kada vėl reikės būti šventam, norint būti poetu", — pasakė A. Mickevičius.

Jei tarp žmogaus sielos ir grožio veikia „traukos" dėsnis, jei naturali grožio apraiška sukelia žmoguje džiaugsmo ir estetinio pasigėrėjimo, jei visur ir visuomet instinktyviai linkstame prie grožio, tai tas žmogaus estetinis polinkis, turįs savyj gilų metafizinį pagrindą, yra vienas iš daugelio būdų veržtis į tobulybę. Jei grožis yra transcendentalės būties ypatybė, tai menas sparnai, kelią į tos būties erdves. Tada: ne „menas menui", ne „menas autonomiškas", bet: menas — *tarnavimas Amžinajam Grožiui.* Tada sudievintas menas „ves prie gero", tada dailininką galima laikyti pašauktu būti liudininku amžinojo grožio.

Tiesos: kad juo būtybė tobulesnė, juo gražiau į kitus spinduliuoja; kad menas turi didelį tikslą; kad jis neturi nusižengti tiesai ir gėriui, nes tuo pačiu nusižengtų ir grožiui; kad menkas tas, kas nepakyla aukščiau savęs ir žmonijos; kad tik tas savo misiją atlieka tobulai, kas jaučiasi egzistuojąs ne pats sau, bet dideliam Tikslui — šios tiesos visais amžiais, ligi mūsų laikų, didžiųjų menininkų buvo suprastos ir pamiltos.

Menas — sparnai, religija — lyg tas paukščių kelias, vedąs ligi pat Absoliuto dausų. Viens kitą papildo, viens kito išsiilgę, viens su kitu visais laikais buvo glaudžiai susiję. Religija meną vainikuoja. Žymiausi meno kūriniai arba grynai religiški, arba bent su kai kuriais religijos motyvais: aigiptiečių piramidės, Saliamono bažnyčia, Dovydo psalmės, graikų dievų statulos: Mykolo Angelo skulptūra, Fra Angelico paveikslai ir freskai. Rafaelio Madonos, Leonardo da Vinči „Paskutinė Vakarienė", Murillo tapyba, Beethoveno „Missa solemnis", Mocarto „Requiem" ir ta „akmeninė malda" — gotikos bokštai

Aukščiausių grožio laipsnių yra pasiekę tie menininkai, kurie buvo giliai religingi, kurie savo gyvenimą buvo pavertę gyva, amžinai degančia meilės auka.

Tapyti tokius angelus, kaip Fra Angelico rankos juos tapydavo, būtinai reikia šventai tikinčia ir angeliškai skaisčia širdimi

Šv. Komunija indėnams atvirame ore.

«Misijų» klišė.

pirma pakilti prie dieviškųjų paslapčių, reikia vaikiškai paprastos ir nuolankios maldos sparnais pakilti ten, kur „Hosanna“ — angelų himnas.

Tą sąlygą išpildė domininkonų broliukas Fra Giovanni di Pietro da Mugello. Šiendie mažai kas žino jo tikrąją pavardę, tepaliekamas jam tik vienas angeliškas vardas: *Angelico*. Taip

jį vadindavo dar gyvą, taip ir dabar tebevadina — jau daugiau, kaip po 500 metų. Angeliškas, nes turėjo tokią sielą, nes savo šventu gyvenimu bendravo su angelais, nes savo paveiksluose ir freskuose paliko nežemiško grožio, ramybės ir laimės harmoniją... Tik didelis artisto-dailininko talentas, sutapęs su vienuolio broliuko šventu gyvenimu, pasiekė tokį nežemiškąjį grožį.

Leonardas da Vinči, prieš pradėdamas tapyti „Paskutinę vakarienę", tris dienas pasninkavo ir meldėsi.

O Rafaelis, kuris savo Madonose žavingai harmonizavo mergaitės skaistumą su motinos meile ir Karalienės kilnumu, maldingai mirdamas, testamente paliko vienintelį prašymą, kad už jį būtų atlaikytos šventosios mišios.

Dar ir šiandie Romos muziejuj rodomas didokas rožančius, kuriuo dažnai melsdavosi genijus tapytojas, skulptorius ir architektas — Mykolas Angelas.

Dantei, kurio „Dieviškoji Komedija" taip ryškiai ir taip giliai persisunkusi sielos nerimu ir nenutildomu savo Leidėjo ilgesiu, tam Dantei pagerbti šv. Tėvas Benediktas XV išleido enciklką, kurioje Dantė vadinamas katalikybės garbe.

Muzikos meisteriai Mocartas ir Haydnas savo kūrybai įkvėpimo ieškodavo bekalbėdami „Ave Maria", o pilnų švelnios melancholijos ir rimties nokturnų kūrėjas Šopenas mirė bučiuodamas krucifiksą.

Toks akordų genijus, kokį Beethoveno asmeny žmonija ligi šiol tik vieną vienintelį tėra turėjusi, buvo Dievybės taip išsiilgęs, tikėjo taip karštai, kaip tikėti tegali tik skaisčios sielos vaikas. Kas sukūrė iš „Missa solemnis" Credo, to tikėjimas pasiekė dangaus gelmes. Credo — maldos ekstazės pagautas du kart užakcentuoja didysis Beethovenas. Religija visuose jo gyvenimo aktuose suvaidina pirmąją rolę. Šviesu darosi ir noris apie jį pasakyti dar kelis žodžius.

„Aš turiu Tavo garbei ir gėrybei pripažinti, kad Tu esi visas priemones išmėginęs, kad mane patrauktum prie savęs. Kai kada Tau patiko, kad Tavo rūstybės sunkią ranką atjausčiau ir įvairiom bausmėm mano širdies išdidumą pažeminčiau. Tu leidai ligai ir kitoms nelaimėms mane ištikti, kad priverstum mane savo iškrypimus apmąstyti. Tik vieno dalyko prašau aš Tave, mano Dieve, nesiliauk darbavęsis mane pataisyti" — rasta Beethoveno užrašuose.

Kai jam baisioji giltinė žvilgterėjo į akis, jis vis mažiau ir mažiau tesugaudė mylimuosius fortepiono akordus; kai kas kart apie jį vis tylesni darėsi žmonės, paukščiai, vėjas, miškas, kai jis vieną vasarą, būdamas gražiausiose Vienos apylinkėse Kauklenberge, vienui vienas grįžo iš laukų pasivaikščiojęs, savo viloj ant staliuko paliko popiergalėlį. Jame buvo atidžiai įrašyta:

O Visagali!
Miške aš esu laimingas! —
Ten kiekvienas medis
Apie Tave šneka.
Dieve,
O kaip gi gražu
Gelmėse tojo šilo,
O kalnų viršūnių tyla,
Tyla, kuri tarnauja Tau. —

Jo rinkinyj „Lieder", kur kompozicijos išpildomos dainuojant fortepianui pritariant, dainelė „Vachtelschlag" suvirpa tikrai kūdikiškais tonais: Bijok Dievo, mylėk Dievą, garbink Dievą, dėkok Dievui, prašyk Dievą, tikėk Dievą. „Generalbassas ir religija", — sako jis „nediskuotini, pabaigti dalykai". Palyginęs savo kūrybą su amžinojo Kūrėjo kūryba, jaučiasi, kad jis dar netobulas kūrėjas. Didžiajam Kūrėjui jis viską aukoja. „Visa, kas vadinasi gyva, tebūna paaukota Tam Kilniajam!" Jo santykiavimas su Dievu, tai ne abstrakti kontemplacija, bet gyvas, nuoširdus visuomet ir visur puolimas Dangiškojo Tėvo glėbin. Net ir kritingiausiose savo gyvenimo aplinkybėse jis nedaro išimčių. Kai jo gyvenimo baisiausi momentai, kai aukščiausio laipsnio kentėjimai į sielą įleidžia nagus, Beethovenas, prisiminęs Dangiškojo Tėvo valią, krikščioniško heroizmo dvasia pakyla aukščiau kentėjimų.

Pabaigoje 1818 m., kai jis pradėjo giedoti „aukštąją Dievo giemsmę" (pradėjo kurti „Missa solemnis") savo knygoje, kuri daug metų buvo jo kasdieninis brevijorius, įrašė: „Pasitikiu Viešpačiu, Kuris mane savo globa apgaubė dabar ir mano vaikystėje, kai kenčiau didelį vargą. Su pasiaukojimu trokštu nešti visus bandymus ir dedu visą viltį Tavy, nesikeičiamame gerume, o Dieve. Tavo globa turi džiaugtis mano siela. Būk mano Apgynėjas ir Šviesa, būk mano Viltis".

Giliai jis suprato kentėjimų problemą: *džiaugsmas tik per kentėjimus.* Tiktai viena gerojo Liudviko gyvenime buvo valanda, kurią tamsa jo vos neparbloškė. Tai buvo baisi valanda. Kada muzikos karalius galop įsitikina, kad savo karaliavimui jis netenka galingiausio įrankio — klausos. O baisu! Per daug didelė tragedija! Tačiau ir šiame atvejuje giliu rezignacijos aktu jis pasidavė Aukščiausiajai Valiai.

Artėjant mirties valandai, savo audringąją sielą sustiprinęs šv. Sakramentais, kunigui spausdamas ranką, tarė: „Atnešei man didžiausią paguodą..." Mirė šioj žemėj daugiau nieko nepasakęs. Tačiau dalykams, kuriems išreikšti žmonių kalboje žodžių nėra, didysis Beethovenas paliko šventą kompoziciją — nuostabų visiems laikams religinį paminklą. Po Palestrinos „Credo", nieks tobuliau akordais su dangum nesikalbėjo, kaip Beethovenas savuoju „Credo" — taip giliu ir atviru, taip kūdikiškai karštu. Tai tikėjimo aktas ne vienos, kad ir milžiniškai didelės sielos, bet, rodos, visos ir visų laikų žmonijos...

J. Gustas S. S.

Taktika ir politika

Nei angelas nei gyvulys.

Taigi, jaunasis mano skaitytojau, manau, kad jau esi supratęs šį pagrindinį moralės principą: *iš tavęs nereikalaujama neturėti neskaisčių minčių, reikalaujama tik pastangų jas išvyti, kai pasijunti jų turįs.* Gerai atsimink šį skirtumą: nuo tavęs priklauso joms nepritarti, bet ne nuo tavęs pareina jų visiškai neturėti. Būtų didžiausia klaida ir pragaištingas apsigavimas, jei manytum, jog pareiga būti skaisčiam siekia net to, jog visiškai neturi justi kūno pagundų. Būtų klaida, nes tavo, kaip žmogaus, prigimtis gali turėti tiktai žmogišką, o ne angelišką skaistumą. Klaida, nes nekaltumas, kurio esmė būtų visiškame priešingų pagundų nejutime, yra tik sapnas, tik idėalas, retorikos figūra, pamaldus pamokslininkų perdėjimas, bet niekados ne tikrenybė, ne faktas. Jei šiuo momentu ateina tau į galvą šv. Aloyzo vardas, tuoj tau sakau, jog labai ir labai jis turėjo justi kūno pagundų, jeigu turėjo griebtis tokių aštrių ir nepaprastų priemonių joms nugalėti.

Be minėtos klaidos toks įsitikinimas būtų dar pragaištingas apsigavimas. Paskalis, kurs nuodugniai pažino žmogaus širdį ir buvo labai griežtas religijoj ir moralėje, parašė šiuos žodžius: „Kas norėtų iš žmogaus padaryti angelą, padarys gyvulį". Posakis, tiesa, kiek išpūstas, bet pagrindine savo prasme tikras.

Žiūrėk, ar aš įspėsiu tavo sielos būklę!

Tu kada nors pasiryžai vienas, arba tave įtikino kai kurie auklėtojai (kurių gal gerai nesupratai) užlaikyti angelišką dorybę, tai yra gyventi taip, lyg neturėtum kūno. Kas gi iš to išėjo? Štai kas. Po smarkesnės, pagundos įsitikinai, kad tai negalimas dalykas, ir tada metei ne tik negalimą pasiryžimą nejusti skaistybei priešingų pagundų, bet ir labai galimas pastangas jas užslopinti pajutus. Kitaip tariant, pasijutai nieko neturįs. Pritaikink dabar Paskalio posakį: norėjai gyventi kaip angelas, bet priėjai išvadą, kad geriau ir neišvengiama gyventi kaip gyvuliui.

Nežinau ar įspėjau tavo sielos būklę, tačiau eikime tolyn.

Tu turi reikalauti iš savo fantazijos ir turi ją priversti, kad tau leistų ir padėtų gyventi skaisčiai, bet tavo skaistumas turi būti tinkąs žmogui, turi būti toks skaistumas, kuris randasi vidurkelyje arba persikirtimo punkte, nes žmogus yra įsikūnijusi dvasia, yra materija ir angelas, kuriuodu daro vienas kitam įtakos ir savo veikimu sudaro naują realybę, kuri nėra mišinys, bet junginys (chemijos prasme), nėra angelas plius gyvulys, bet lyg dviejų daugiklių sandauga, yra... *žmogus.* Kai skaistumas yra vadinamas angeliška dorybe, tai norima tuo pasakyti, kad jis

padaro mus panašiais į angelus ir turi angelų garbės vertę, nes yra įgyjamas kovojant prieš aistras, kurių angelai neturi.

Diogeno sumanymas.

Keistas ir nepaprastas savo gudrumu graikų filosofas Diogenas vieną dieną pasistatė šėtrą Atėnų aikštėje su parašu ties durimis: „Čia parduodamas protingumas“. Daugumas atėniečių ėjo pirkti: vadinasi, darė išvadą juokdamasis Diogenas, maža jo turėjo Neveltui vienas aigiptietis pasakė: „O atėniečiai, jūs visada esate vaikai!“ Kaip gi buvo parduodamas tas protingumas? Mažas kamuolys daug kartų apvyniotas siūlais ir stipriai suveržtas. Jo viduryje siaura papyro ar pergamino juostelė su parašu: *„O po to? ... Prieš darydamas ką nors, taip klausk pats save!“*

Ar pirkėjai tuo pasinaudojo, nežinome; tačiau yra tikra, kad tu, jaunas skaitytojau, labai ir labai tuo gali pasinaudoti mums rūpimajame klausime.

Žiūrėkime, ar aš vėl įspėsiu!

Pastūmėtas ir apgautas tyčia pašauktų velniukų, kaip Fausto legendoje, arba tų, kurie iš netyčių tave apipuolė, tu jau esi patyręs tą, ką didysis jaunuolių tėvas palaimintasis Don Bosko giliu ir prasmingu žodžiu vadindavo *nelaimės:* tu nusileidai gyvulio reikalavimams ir... nupuolei. Atsimink savo sielos būklę tuoj po nupuolimo, ir pripažinsi, jog aš tiesą kalbu sakydamas, kad už labai brangią kainą, dievišką kainą nusipirkai neapsakomą nepasitenkinimą, didžiausią kartybę, šlykščiausią kartumą, slopinančią panieką. Po nupuolimo sušukai: „Viskas čia?!“ Ir ilgesio mintimi geideisi vėl įgyti tą skaisčią ramybę, tą saldų pasitenkinimą, tą vidujinį sielos smagumą, kuris linksmino tavo dienas prieš nupuolimą. Tu pasijutai esąs lyg tas vaikutis, kuris, norėdamas nusiskinti griovio dugne augantį purienos žiedą, nė nepasijuto, kaip įklimpo į dumblą beveik iki kaklo. Dumblo jis nematė, matė tik žiedą, tačiau purvas buvo pasislėpęs po lapais ir dargi labai gilus. Kūdikis žingsnis po žingsnio vis klimpo, kol veik visas pasinėrė. Pagaliau nuvargęs, išdžiūvusia burna, visas susiteršęs pasiekė žiedą... Bet kas?! Žiedas, kurs pirma jam atrodė taip gražus, buvo apsitraukęs šlykščia gleive, kuri suteršė net jo ranką. Norėjo pauostyti, bet žiedas dvokė dumblu. Sviedžia kūdikėlis šalin nuo savęs žiedą ir sušunka: „Kad tu prasmegtum! Dėl saujos purvo tiek vargo ir šlykštumo!“ Toks pat buvo apigavimas, į kurį tave įpainiojo blogoji tavo fantazijos ragana, kuri tau žadėjo labai daug, bet davė tik blogumą panašų į to, kurs turi ne vietoj kokį nors kaulą, tai yra netvarkos blogumą.

Todėl tu turi tapti šventai gudrus ir atsakyti apgaulingiems blogosios tavo raganos viliojimams: jau sykį mane esate apgavę, bet daugiau neapgausite. Aš labiau vertinu šios valandos ramybę, kaip šlykštumą ir koktumą po nupuolimo. Buvau kvai-

las pirklys, nes už auksą nusipirkau purvą. Daugiau nesiduosiu apgaunamas.

Žodžiai „O po to?“, ištarti pagundos metu, rimtai juos apgalvojant, tiek pat reiškia, kiek lapuotos beržinės šluotos, įgrumdytos pirma į pilną kibirą vandens, tėškimas į ūžiančių bičių spiečių: viskas staiga nurimsta.

Stebėk sapno mechanizmą. Sapnuojant vaizdai kyla tavo galvoje, ir tu juos laikai tikrenybe. Tie patys vaizdai kyla tavyje ir budint, tačiau tada jų tikrenybe jau nelaikai. Iš kur tas skirtumas? Protas ir pojučiai budėjimo metu gamina vaizdus ir tik vaizdais juos laiko. Veikdamas protu ir pojučiais įsitikini, kad jie nėra tikrenybė taip, kaip palietęs ranka sieną įsitikini, kad joje nėra iškilimo, kuris tau atrodė dėl tapybos perspektyvos. Kaip tik dėl to protą ir pojučius filosofai vadina reductores immaginum — vaizdų sulaikytojai.

Grįžkime prie mūsų klausimo. Trys žodeliai „O po to?“ yra labai geri blogų vaizdų sulaikytojai. Dėl jų blogi vaizdai palieka vien vaizdais ir išnyksta net greičiau, negu visoki velniai nuo daktaro Fausto burtų. Pamėgink ir tu jais naudotis, ir pamatysi, jog aš tiesą kalbu.

Ožiškas užsispyrimas ar tiesa?

Dažnai galima iš jaunuolių išgirsti šį keistą posakį: „Jei tas dalykas nebūtų nuodėmė, kaip mielai jį daryčiau!“ Esu tikras, kad ir tu, jei ir neištarei jo lūpomis, tai bent minties sumišime esi taip mąstęs.

Nūn aš tau sakau, kad tokios mintys parodo, jog neturima jokios nuovokos skaistybės dalykuose. Ką iš tikrųjų reiškia toks pasakymas? O štai ką: Dievas taip sau, dėl ožiško užsispyrimo uždraudė tas mintis, žodžius, darbus; o galėjo ir neuždrausti... ir būtų geriau padaręs.

Pritaikykime tą posakį kitai tiesų rūšiai, apie kurias niekas neabejoja. Tu jau mokeisi geometrijos ir žinai, kad trikampio vidaus kampų suma yra lygi dviem statiem kampam. Nei mažiau nei daugiau. Tai yra geometrijos aksioma. Pamėgink dabar pasakyti: „Tas dėsnis taip sau, dėl ožiško užsispyrimo buvo įvestas pono Euklido ir ponų profesorių — nuobodžiausiųjų tekstų autorių!“

Trikampis, kurio vidaus suma nėra lygi dviem statiem kampam, nėra trikampis. Vadinasi, dėsnis, yra tikras ne dėlto, kad taip pasakė Euklidas, bet Euklidas ir visi kiti dėl to taip sakė, kad dėsnis yra tikras, kad taip, o ne kitaip turi būti. Taigi čia nėra ožiško užsispyrimo, bet vidujinis trikampio esmės ir prigimties reikalavimas. Dar prieš būdamas įrašytas į knygas, tas dėsnis jau buvo tikras ir įsikūnijęs visuose daiktuose, kurie tik turi trikampę išvaizdą.

Tą patį turime pasakyti ir apie šeštą ir devintą Dievo įsakymą. Tie įsakymai, dar prieš būdami įrašyti knygose, jau buvo įsikūniję esmėje ir prigimtyje tų būtybių, kurias vadiname žmo-

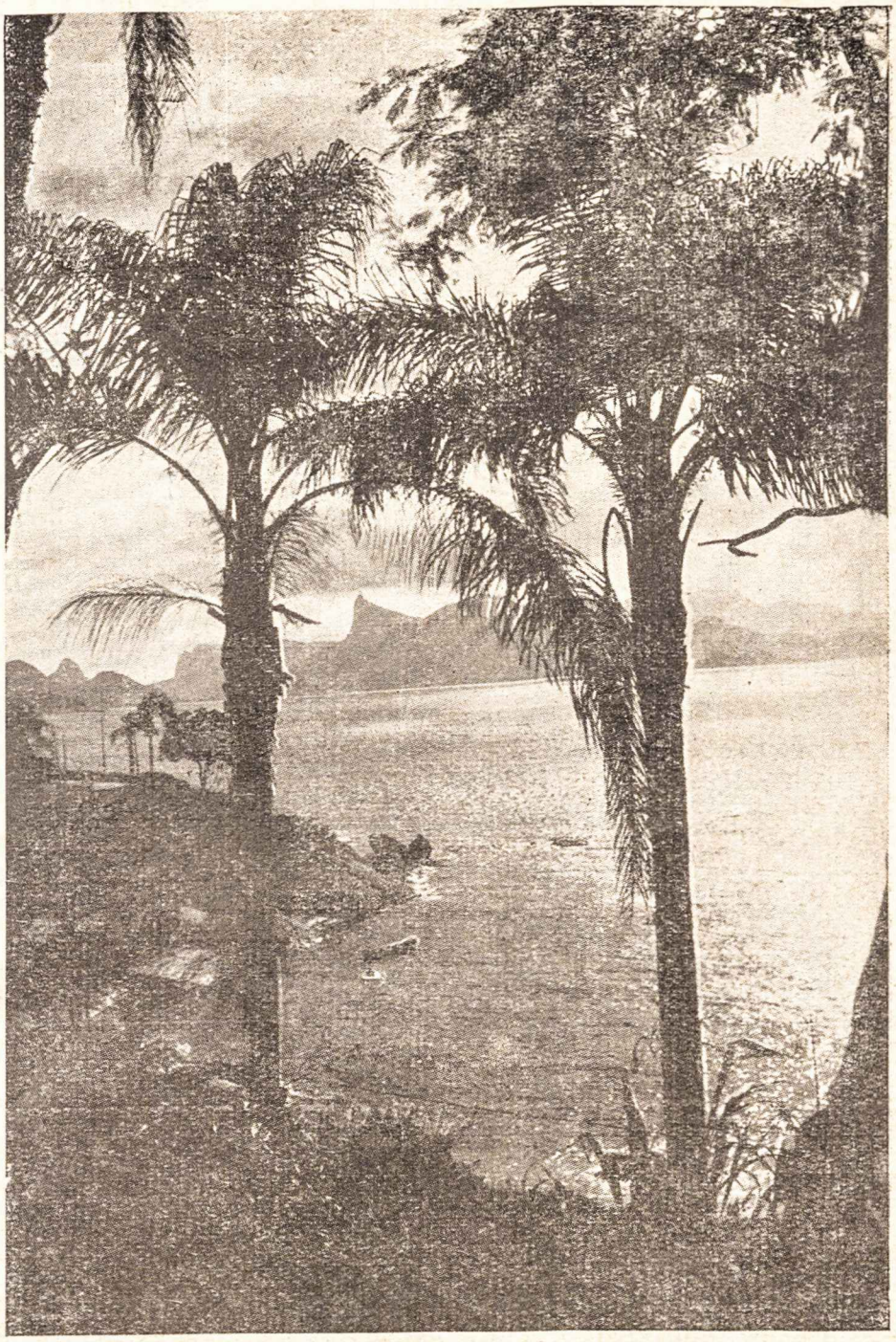

Brazilijos vaizdelis.

«N. Romuvos» klišė

nėmis. Būtų ožiškas užsispyrimas tada, jeigu tie įsakymai būtų duodami angelams, kuriems jie nereikalingi, arba gyvuliams, kurie jų negalėtų užlaikyti.

Skaistybės įsakymas, prieš būdamas įrašytas Dekaloge, jau buvo gyvenimo įstatymas. Jį užlaikyti reiškia padauginti savo gyvenimą šimtus kartų; peržengti jį — reiškia nusilpninti ir neretai visai save užmiršti.

Kovos metu kartok pats sau šiuos žodžius: tos neskaisčios aistros mano gyvenimui yra tas pats, kas šalta skersvėjo srovė išprakaitavusiam mano kūnui, kas pilnas mikrobų maistas mano organizmui. Aš saugosiuos ir ginsiuos, nes nuo to pareina gyvenimas ar mirtis.

Apžvalga

LIETUVA.

„Grožio karalienės" rinkimai. Vienas biznieriškas laikraštis paskelbė Lietuvos „grožio karalienės" (Miss Lietuva) rinkimus, į kurių komisiją įtraukė net ir žymių žmonių. Provincijos miesteliai turį išrinkti savo „karalienes", o paskui toji komisija rinksianti visos Lietuvos „karalienę". Prieš šitokį iš tikro dorovės atžvilgiu kenksmingą darbą kilo daug karštų protestų taip iš spaudos, taip iš visuomenės pusės. Ypač gražiai ir rimtai pasisakė šiuo reikalu Liet. Kat. Moterų dr-jos *Garliavos skyriaus* susirinkimas: „Lig šiol Lietuvoj buvo žinomos tik gyvulių ir negyvų daiktų parodos. Dabar rengiama moterų paroda, nes moterų „grožio karalienės" išrinkti be jų kūnų išstatymo parodon nėra galima. Tuo būdu Lietuvos moteris sulyginama šiuo atžvilgiu su gyvuliu ar negyvu daiktu. Tai naujas moters paženimas ir paniekinimas. Mes todėl visu griežtumu protestuojame ir kviečiame visas moteris tą žemą priemonę moteriai išniekinti boikotuoti, į skelbiamus rinkimus neiti ir visur vesti propagandą prieš tas naujai sumanytas pinkles, reiškiant viešai protestų ir nurodant jų žemumą ir nepadorumą". — „Grožio karalienių" rinkimai yra naujosios stabmeldybės padaras, nes žmogus garbinamas už tą, kas yra visai ne jo nuopelnas. Be to, kūno grožis čia aukščiau pastatomas už sielos grožį, kas krikščionybės atžvilgiu yra neleistina. O pats rinkimo būdas iš tikro yra biaurus moters pažeminimas, kada ji vyrų matuojama ir gašliomis akimis apžiūrinėjama. Doros mergėlės tokiuose rinkimuose nedalyvauja.

Kas rašoma apie ateitininkus? „Panevėžio Balsas" 1930 m. 50 nr. apie ateitininkus tarp kita ko rašo: „Ateitininkai yra katalikiškosios šviesuomenės užmazga. Ateitininkai jau veikė mokyklose dar rusų laikais. Kol neturėjome ateitininkų, nebuvo katalikų šviesuomenės; nebus ateitininkų, vėl plėsis laisvamanybė ir bedievybė tarp inteligentų. Bažnyčiai moksleivių ateitininkų veikimas yra katalikiškos inteligentijos klausimas. — Ir valstybei ateitininkai yra daug gero padarę. Rusų laikais ugdė lietuviškąją mintį. Ateitininkai pirmi stojo į Lietuvos Nepriklausomybės kovotojų eiles. Pirmoje karo mokyklos laidoje iš 100 karininkų 90 buvo ateitininkų. Ateitininkai visur yra buvę pirmieji Tėvynės reikaluose. Jie ir dabar stos pirmieji Tėvynės ginti, jei tik pamatys jai rimtą pavojų".

Vyskupų laiškas dėl moterystės. Sąryšyj su projektuojamomis civilinėmis vedybomis Lietuvos vyskupai išleido ganytojišką tikintiesiems laišką. Apie civilines vedybas ten tarp ko kita rašoma: „Katalikui moterystė tėra teisėta tik priimant moterystės Sakramentą; gi kitaip sudaryta yra konkubinatas. Bažnyčia šitaip mėginančius susituokti net baudžia savo dvasinėmis bausmėmis (can. 2356). Tokiems nevalia naudotis kitais Sakramentais, jie yra vieši nusidėjėliai, nes jie pamynė po kojų Kristaus įsakymą; jiems mirus, bažnyčios varpai neskamba ir jie nelaidojami katalikų kapuose" („Tiesos kelio" 12 nr. 1930 m.). Moterystės atžvilgiu Bažnyčia, kaip matome, yra labai griežta, nes moterystės išniekinimas yra didelė nelaimė rengianti mirtį ir paskiriems žmonėms ir visai tautai.

Kongresas blaiviam jaunimui ugdyti buvo 4, 5 sausio. Jame buvo daug kreipiama dėmesio surasti geriausių ir sėkmingiausių būdų jaunimui blaivinti. Kad neblaivus jaunimas netinka kultūrai kurti ir kad iš viso girtaujant negali būti jokios kultūros pažangos, tai jau seniai aišku. Šis dalykas buvo įdomiai pagvildentas *prof. Kemėšio* paskaitoj „Blaivus jaunimas ir kultūrinė pažanga". Mes nei moksle, nei mene, nei visuomeniniam gyvenime — kalbėjo profesorius — vis dar nesulaukiame garsenybių. Pasiryžėlių iš

jaunųjų jau matyti ir tai net su genijų užsimojimais. Bet vieno jiems trūksta: *jie nemoka ilgai ir pastoviai dirbti.* Čia prelegentas iš tikro iškėlė gal būt svarbiausią įvairių mūsų krizių priežastį. Mums netrūksta užsimojimų, mums *trūksta ištesėjimo.* Todėl mūsų laimėjimai ir yra toki smulkmeniški. Alkoholizmas čia daug yra pakenkęs, atimdamas taip laiką, taip energiją. Todėl geresnių vaisių tikimės tik iš blaivaus jaunimo. — Sveikinimuose *dr. K. Ruginis* irgi iškėlė vieną įdomią mintį. Svaiginamasis noras yra pačioj žmogaus prigimtyj. Skirtumas yra tik tarp apsvaigimo būdų. Dabar jaunimas svaiginasi alkoholiu. Bet juk yra kitų nekenksmingų tam reikalui priemonių. Jaunimui geriausia — *menas.* Šitoj srityj jis gali rasti viso to smagumo, kurio randa alkoholy, ir be jokios skriaudos kaip kūnui, taip sielai. Todėl įvairios meno rūšys, ypač muzika, dainos, jaunimui ypatingai rekomenduotinos. Tegul jis į jas pasineria, tegul jomis apsvaigsta, bet tik tegul negirtauja.

*

Nauji žurnalai. Šiais metais pradeda eiti du pažymėtini žurnalai. *„Naujoji Romuva“,* ilustruotas savaitinis kultūros gyvenimo žurnalas. Jis stengsis pirmoj eilėj supažindinti mūsų visuomenę su katalikybės laimėjimais kultūros srityse, praskleisti mūsų inteligentijai katalikybės grožį ir josios vidaus harmoniją. „N. Romuva“ kultūrinio gyvenimo srity žada eiti kuriamąja kryptimi, stengdamasis visuotinius žmonijos laimėjimus prigydyti mūsų šaly ir apvilkti juos tautine forma. Jis duos kultūrines apžvalgas taip Lietuvos, taip užsienio gyvenimo. Šitos dvi sritys — religija ir kultūra — jų derinimas pagal Kristaus mokslą duoda naujam žurnalui pagrindą ir vilties laimėti visuomenėj stiprų pasitikėjimą.

Kiek „N. Romuva“ nagrinės katalikybę vertikaline kryptimi, tiek kitas mėnesinis žurnalas *„Misijos“* rodys, kiek katalikybė laimi horizontine kryptimi. Šiandien misijomis susirūpinusi visa katalikų Bažnyčia. Dabartinis Popiežius Pijus XI net vadinamas „misijų Popiežiumi“. Jojo rūpesčiu buvo surengta didžiulė misijų paroda, įsteigtos įvairios misijų sąjungos ir kt. Šis darbas turi karšto pritarimo iš visuomenės pusės, nes iškėlus Kat. Akcijos šūkį, kiekvinas žmogus turi būti apaštalas, turi būti misijonierius, jei ne tarp stabmeldžių, tai bent savųjų tarpe. „Misijos“ todėl ir keta supažindinti mus su tų didžių tikėjimo karžygių darbais stabmeldžių šalyse. Žygis iš tikro sveikintinas.

Šitų dviejų žurnalų pasirodymas yra didelis mūsų kultūros pliusas.

*

UŽSIENIS.

Nauja enciklika? Amerikos laikraščiai rašo, kad šv. Tėvas išleisiąs encikliką dėl pasaulio taikos ir nusiginklavimo. Kol kas dar nieko tikro nežinoma. Bet galimas daiktas, kad pradedant kilti naujam pasaulinio karo pavojui, popiežius tars savo žodį.

*

Moderniška valstybė. Vatikano valstybė dalyvavo tarptautiniam orlaivių kongrese Budapešte. Tai parodo, kad popiežius domisi visomis moderniškomis susisiekimo priemonėmis ir visas jas nori panaudoti Evangelijai platinti. — Be to, Vatikano valstybėj jau įrengta telefonų centralinė.

*

Naujas Vatikano laikraštis. „Illutsrazione Vaticane“ pradėjo eiti nuo gruodžio 15 d. Jis leidžiamas keturiomis kalbomis ir nagrinės religijos, meno, istorijos ir katalikiškojo gyvenimo klausimus.

*

Šveicarijos spauda. Pagal neseniai išėjusią statistiką Šveicarijoj 1929 m. išėjo 2009 knygos. Tarp jų yra: 334 teisės ir politikos, 294 beletristikos, 212 istorinio pobūdžio, 140 teologijos, 125 pedagogikos, 10 karo mokslo. Kalbų atžvilgiu jos taip skirstosi: 1306 parašytos vokiškai, 566 prancūziškai, 41 itališkai, kitos — angliškai, esperantiškai, hebrajiškai ir lotyniškai.

*

Įdomi brošiūra. Garsus Amerikos romanų ir apysakų rašytojas *Upton Sinclair* išleido nedidelę brošiūrą, kurioje surašė savo veikalus ir jų vertimus. Ten minimi 525 pavadinimai veikalų ir 34 kalbų. Pir-

moj eilėj stovi Rusija, kuri turi išsivertusi šio rašytojo 194 veikalus. Toliau eina Vokietija — 36, Japonija — 30, Anglija — 28, Švedija — 27 ir t.t. Lietuvių kalba Sinclair'io yra, rodos, išversta *„Pelkės"* (šio veikalo yra du vertimai), kuriose aprašoma Lietuvos išeivių darbai Čikagos skerdyklose, ir Amerikoj išėjusi didelė knyga *„Anglių karalius"*, Lietuvoj beveik nežinoma.

*

Jėzuitų statistika. Jėzuitų leidžiamas laikraštėlis „Nachrichten" 1931 m. sausio nr. duoda paskutinių žinių apie jėzuitų ordeną. Jame dabar yra 21.678 nariai. Tarp jų 9817 kunigų (patres), 7142 vad. scholastikų, t. y. tokių, kurie iš dalies mokosi, iš dalies baigia novicijatą. Jie visi rengiasi būti kunigais. Ir 4719 pasaulinių brolių, kurie kunigais būti nesirengia. Ordenas padalintas į 37 provincijas ir 3 viceprovincijas. Lietuva, kaip žinome, sudaro jau atskirą provinciją. Pas mus jėzuitai turi ketvertą namų: Kaune, Šiauliuose, Bojėnuose ir Tytavėnuose.

Mūsų veikimas

Centro Valdyba ir Vyriausioji Federacijos Valdyba kiekvieną dieną gauna iš įvairių Lietuvos vietų daug laiškų, raštų katalikiškų organizacijų, kunigų ir šiaip atskirų asmenų, kuriuose linki mums stiprybės ir žada visokeriopos paramos mūsų dabartiniame sunkiame darbe.

Iš labai daug Lietuvos vietų įvairios katalikų organizacijos ir grupės pasiuntė P. Respublikos Prezidentui raštus, kuriuose prašo grąžinti ateitininkams laisvę.

Mūsų vyresnieji broliai studentai ateitininkai aukoja visas savo jėgas tam, kad tik greičiau visi ateitininkai galėtų savoj tėvynėj laisvai dirbti jos gerovei.

Lietuvos visuomenė šiuo laiku ypač duosniai remia ateitininkus savo piniginėmis aukomis. *Amerikos ir kiti* užsienyj gyveną katalikai yra labai nustebę dėl dabarties įvykių Lietuvoj ir smarkiai remia ir moraliai ir materialiai Lietuvos katalikų darbus.

Prof. St. Šalkauskis, buv. At-kų Federacijos vyr. Vadas, didelis mokslininkas ir visuomenininkas, sunkiai serga. Prašykime Aukščiausiąjį savo maldose, kad jis kuogreičiausiai pasveiktų ir galėtų toliau dirbti savo sunkų ir mūsų tautai labai reikšmingą darbą.

Prof. prel. Pr. Kuraitis išleido filosofinį veikalą *„Pagrindiniai gnoseologijos klausimai"*.

Gerb. Profesorius, At-kų Federacijos Vyr. Dvasios Vadas, yra V. D. Universiteto Teologijos Filosofijos Fakulteto Dekanas ir skaito tame fakultete filosofijos mokslų paskaitas.

Prof. K. Pakštas, At-kų Federacijos Vyr. Vadas, šio mėnesio gale grįžta į Lietuvą iš savo ilgos kelionės aplink Afriką.

Šių metų vasario mėnesį sueina lygiai 20 metų, kai pradėjo eiti „Ateitis".

Moksleiviai šiais metais yra ypač pamėgę savo žurnalą „Ateitį“ ir daugumas jį jau užsiprenumeravę arba žada užsiprenumeruoti šiems 1931 metams.

„Ateities Spinduliai“, vienintelis jaunesniųjų moksleivių žurnalas, randa didelio pasisekimo jaunesniųjų moksleivių tarpe. Šįmet žurnalas žada būti dar labiau įdomus, todėl reikia manyti, kad *visi* jaunesnieji moksleiviai jį užsiprenumeruos. Vyresnieji čia turėtų jiems padėti.

Tuoj po atostogų daugelyj vietų ruošiamos ateitininkų religinės šventės.

C. V. Sporto reikalų vedėjas K. Valteris atsisakė nuo savo pareigų. Jo vieton bus paskirtas kitas.

Centro Valdybos nariai atostogų metu turėjo susitikti su moksleiviais ir įsitikinti, kad ateitininkų dvasia juose yra labai ir labai gyva.

Kalėdų atostogų metu moksleiviai ir studentai ateitininkai daug pasidarbavo, platindami katalikišką spaudą ir sąmoninda-mi katalikišką visuomenę.

Dotnuvos Ž. Ū. Akademijos Studentų Ateitininkų Sąjunga, susiskirsčiusi į kelias korporacijas, šįmet taip pat smarkiai veikia. Ten veikia Stud. At-kų korporacija, Mergaičių Dr-vė „Gabija“ ir Studentų klūbas, „Algimantas“.

J. Keliuotis, „At. Spindulių“ redaktorius išleido naują sąvaitinį žurnalą „Naujoji Romuva“.

Ateitininkai stiprėja. „Lietuvos Žinių“ š. m. 6 nr. įdėjo įdomią korespondenciją iš Šeduvos, kurią čia ir persispausdinsime. „Kalėdų atostogų metu, suvažiavę iš kelių gimnazijų ir mok. seminarijų, mokiniai pasakojo, kad uždarius mokykloj ateitininkų kuopas, jų veikimas žymiai sustiprėjęs: net buvę abejingi ateitininkų nariai dabar liko griežti ir didžiuojasi esą kovotojai. Nuotaikos pagauti rašosi į ateitininkus vis daugiau ir daugiau moksleivių. Pirmiau „Ateitį“ bei kitus savo laikraščius išsirašydavę tik kai kurie, o dabar — kiekvienas. Boikotuojama, nesirašoma „Šviesos Keliai“. Vienoj gimnazijoj „Skautų aidą“, atsiunčiamą mokyklon nemokamai, mokiniai draskę ir mėtę koridoriuos. Kuo tai visa baigsis?“

Naujos problemos

Kiekviena naujai išleista knyga atsineša su savim pasaulin ir naują problemą. Verta todėl svarbesnias iškelti ir nurodyti, kad tuo būdu būtų galima jas toliau plėtoti ir gilinti.

Svarbią vietą naujų knygų tarpe užima *A. Jakšto „Mokslas ir tikėjimas“* (išleido „Žinijos“ b-vė. Kaunas 1930 m. kaina 10 lit. 400 psl.). Jakštas yra moderniausias Lietuvos teologas, kuris puikiai moka apreikštąsias Dievo tiesas derinti su mūsų proto surastosiomis ir šias tuo būdu naujai nušviesti. Minėtoj knygoj yra ištisa eilė įdomių įdomiausių problemų, pav. *„Žmogaus paslaptis“, „Trys didieji Dievo žodžiai“, „Religija ir mokslas“, „Katalikiškojo pacifizmo dėsniai“,* kurie gali duoti progos šiuos klausimus giliau pastudijuoti, ir t. t. Šitą knygą moksleiviams labai ir labai rekomenduojame.

Einant Vokietijoj kulturkamfui, katalikai neturėjo laiko atsidėti grynai mokslo darbams. Juos dirbo beveik vieni protestantai. Bet šie, ypač istoriniuose tyrinėjimuose, padarė daug spragų, praleisdami visa, kas buvo katalikų sukurta. Daug dėl to nukentėjo ir literatūros istorija. Dabar pradedama iškasti anie užmiršti žmonės. Kad būta paliktų tikrai stambių asmenybių, tai rodo *prof. J. Ereto „Jonas Tauleris iš Strassburgo“* (Mistinės literatūros studija III. V. D. U-to Teol. Filos. fakulteto leidinys. Kaunas, 1930. 128 psl.). Tai yra vienas didžio viduramžių mistiko gyvenimo aprašymas. Be mistinės literatūros pažinimo vokiečių literatūros istorija nėra pilna. Apie mistinę literatūrą sąryšyj su prof. J. Ereto studijomis, kai išeis jo knyga apie *Eckehartą,* rengiamės plačiau pakalbėti.

Giliau pažinti tąjį įdomų mistikos laikotarpį, jo galvojimo ir rašymo būdą padės *prof. J. Ereto* studija *„Mistikų kalba ir stilius“* (atspauda iš „Athenaeum 1930 m. 2 Nr. 48 psl.).

Vokiečių literatūrai studijuoti labai gera žinoti veikalus, kuriuose galima būtų rasti įvairiems klausimams medžiagos. Tam reikalui patarnaus *„Bibliografija vokiečių kalbai ir literatūrai studijuoti“* (atspaudas iš „Athenaeum“ 1930 m. 2 nr. Sustatė *Alf. Šešplaukis).*

Moksleiviai nekartą skundžiasi, kad neturį medžiagos papildyti mokykloj įgytas žinias. Jų skundas yra iš tikro teisingas. Bet literatūros mokslo atžvilgiu daug gerų dalykų galima jau rasti *Ig. Skrupskelio* studijoj *„Literatūros mokslas“* (jo esmė, istorija ir metodai. Atspauda iš „Athenaeum“ 1930 m. 2 nr. 32 p.). Literatūros įvado pamokoms pagilinti ši knygelė iš tikro labai naudinga..

Lietuvių yra visuose žemės kraštuose. Ne vienas jų yra gana žymus, užimąs gana aukštą vietą. Bet dažnai apie juos mes nieko nežinome. Ypač daug garsių lietuvių turime literatūros srityj, kurie, žinoma, rašo ne lietuviškai. Aišku, jų išplėšti iš svetimos kultūros jau nebegalime. Bet už tat reikia bent žinoti, kur kas mūsų išbarstyta. Ir Prancūzijai mes esame davę vieną gana stambų rašytoją. Tai rodo *Dr. J. Griniaus* knyga *„O. V. Milašius poetas“.* (V. D. U-to Teol. Filos. fakulteto leid. Kaunas, 1930 m. XV + 196 p.). Joje aprašoma Milašiaus gyvenimas, ir kūryba, kuri turi labai daug mistiškumo pradų. Kažin ar tai nebus lietuviškumo įtakos vaizdai. Patys prancūzai į misticizmą nelabai linkę. Autorius už šią knygą dar prieš išspausdinant, yra gavęs literatūros daktaro laipsnį.

Daug dabar prikaišiojama moksleiviams, kad jie per maža esą išsilavinę, per maža esą įpratę dirbti mokslo darbą. Kad ir nenoromis, vis dėlto moksleiviai turi su tuo sutikti. Priežastis yra ta, kad mokyklose per maža mokoma, kaip reikia mokytis. Juk dažnai *kaip* yra svarbiau, negu *kas.* Šitą spragą gali gerai užpildyti *Dr. Tihemer Töth* išversta knygutė *„Jaunuolio lavinimasis“* (vertė A. Maceina. Vargdienių Seselių vienuolijos leidinys. Marijampolė, 1930 m. 238 psl. Kaina 1 lt. 50 ct.). Knygelėje yra keletas skyrių. Bet ypač svarbus skyrius *„Studijos ir skaistybė“,* kur nurodoma, kaip rengti pa-

mokas, kaip mokytis, kad ilgai atsimintum, kaip mokytis svetimų kalbų ir t. t.. Šią knygelę patariame turėti kiekvienam moksleiviui, tuo labiau, kad kaina visai nedidelė.

Prasilavinusiems moksleiviams patartume labai skaityti vieninteli pas mus filosofijos žurnalą *Logos*. 1930 m. 1 nr. galima rasti šitokių įdomybių: *Platono „Fedonas"*, geriausias šio didžio graikų filosofo veikalas; išvertė ir paaiškino prof. M. Račkauskas. *K. Ambrozaičio „Sub specie aeternitatis aut durationis"*. Šios studijos autorius, turėdamas neprašytų „atostogų", sumanė pakritikuoti prof. L. Karsavino asmenybės filosofiją. Ir reikia pastebėti, kad darbą atliko labai gerai. Kam asmenybės problema įdomi, patartume įsigyti šį „Logos" nr. Toliau eina *prof. Kuraičio „Gnoseologijos pažangos klausimu"*, *vyk. M. Reinio „Moterų psichologiją"* (o kam tas neįdomu!), *J. Donskio „Sielos reiškinių erdvumo klausimu"*, *H. Andrė „Hauso Driesch'o „Organybės filosofijos" analysis"*, *A. Juškos „Apie fizikos teorijų prasmę"*; mokslininkų gyvenimas.

„Lietuvių dvasia neišsisėmusi, nepavargusi. Ji susikaupusi glūdėjo nuo šimtmečių audrų siūbuojamose giriose. Ji brendo drauge su aukso kviečiais ir šilko linais. Ji stebėjo save mėlynuose ir žalsvuose ežeruose: stebėjo, mąstė ir tyrė... Jaunime! tu — lietuvių tautos tikrasis nubudimas. Tik blokšk į šalį prakeikto miego likučius. Tu — aras. Skrisk tiesiog į rytmečio saulę! Duok savo jaunai, perkūnišlai dvasiai laisvę. Laisvę ilgėtis, siekti, kurti. Tu pamatysi, jog visa tau galima. Atkartoju, visa. Visose kultūros ir gyvenimo srityse tu gali pasižymėti ir sukurti naujų dalykų, kuriais stebėsis Lietuva ir kultūringas pasaulis. Tu stipria ranka blokšk į šalį neišmanėlius, bailius ir melagius... Visur, kur tu pasisuksi, gali sukurti naują, gali daryti išradimų..." Tokių padrąsinančių ir į kūrybos žygius šaukiančių minčių yra pilna *J. Matuso* knygelė *„Lietuvos galybės mįslė"* (Kibirkštys besimokančiam jaunimui uždegti. Kaunas, 1930 m. 34 psl. K. 1 lt.). Autorius įspėjo Lietuvos galybės mįslę. Ji yra besimokančiam, kūrybiškai nusiteikusiam jaunime. Jį todėl uždegti, jį sužavėti yra pirmasis darbas. Ir iš tikro knygelėje yra daugybė kibirkščių, kurios gali pasiekti jaunuolio širdies gelmes ir ten įsiliepsnoti. Joje nurodytos tos kultūros sritys, kurios pirmoj eilėj laukia lietuviškų darbininkų, pv., istorija, gamtos mokslai, menas ir t.t.; nurodyta kiekvienos kultūros srities pagrindas — aukšta dorovė, be kurios vaisingas darbas nėra galimas. Labai ir labai patariame jaunimui šią knygutę skaityti ir nagrinėti. Ji iš tikro to verta.

Katalikiškoji Akcija yra naujųjų laikų padaras, nors kai kuriuos josios bruožus randame per visą Bažnyčios gyvenimą. Subrendusi naujaisiais laikais, ji ir turi naudotis visomis moderniškomis priemonėmis. Tradicionališkas sustingimas čia visai netinka. Kova su išganymo priešais turi būti vedama tais pačiais ginklais. Visa tai puikiai išdėsto *Emil Fiedler* savo knygoj *„Defenzyva ar ofenzyva?"* (Katalikų Akcijos trilogija. Išvertė O. Labanauskaitė. Kaunas, 1930 m. Visuomenininko biblioteka Nr. 7. 104 psl. Kaina 3 lt.). Autorius neveltui yra vadinamas naujųjų laikų sąžine. Jis ypačiame vikale pabrėžia didelį liaudies skurdą, kuris gal yra didžiausias katalikybės priešas. Visiems katalikams moksleiviams šią knygą reikia būtinai perskaityti.

Kaip gaudomos silkės

Šiaurės jūra — žudynių jūra. Pilkas vanduo ir pilkas dangus. Kovo audros kelia bangas ligi pavojingos aukštumos, silkių žvejotojų garlaiviai šokinėja, lyg riešuto kevalai per putotas vandens nugaras. Tik mašinos dirba vienodu spartumu, spardamosios prieš įniršusių gaivalų galybę. Jau trys dienos, kai laivai išplaukė į jūrą. Telegrafu pranešta, kad šiaurėje pagal Norvegijos krantus pastebėtas judėjimas, ir tai buvo proga išplaukti. Bet gal pranešimas buvo klaidingas„ gal telegrama melavo — nurodytose vietose vanduo buvo toks pat pilkas, toks pat tuščias, kaip ir ligi šiol.

Vėl tuščias bilietas didelėj loterijoj, taip vadinamas silkių gaudymas. Tad ar viską metus, grįžti į uostą, ar dar laukti laimės?

„Kur yra dūmų, ten turi būti ir ugnis“, — galvoja vieno garlaivio kapitonas. — „Ten buvo matyti tikrai dideli būriai, kitaip būtų netelegrafavę“. — Dar jam begalvojant, ateina telegrafistas.

„Naujas pranešimas, kapitone! Dideli būriai keturi laipsniai 15 minučių rytų ilgio, 58 laipsniai šiaurės pločio“.

Vienu akimirksniu gyvenimas keičiasi. Mašinos pradeda dirbti visu smarkumu, telegrafistas siunčia šitą linksmą naujieną visiems laivams. Bet dar geras kelio galas yra ligi naujai nurodytos vietos. Tik ryto prieblaudoj jie pasiekia ją, ir čia staiga vanduo pasidaro visai kitoks. Jau ne pilkas, bet baltai pilkas, beveik visai baltas nuo milijardų baltų žuvų kūnų. Ir jei to nebūtų galima pastebėti iš vandens, aiškiai matyti iš žuvėdrų būrių, kurios ištisais debesimis laksto šitoj vietoj ir nuolat krinta į vandenį, gamindamosios puikius pietus.

Silkės pasiektos.

„Tinklus ištiest!“ — pasigirsta komanda. Ir į vandenį nuleidžiami milžiniški tinklai, traukiami dviejų garlaivių. Prasideda gaudymas. Visi susirūpinę tik tuo, kad grobis nebūtų per didelis ir kad netruktų brangūs tinklai. Pamažu plaukia laivai savo keliu per baltą, mirgančią masę, pamažu slenka užpakalyj tiklai ir vis sunkėja.

Galop paskutinis akimirksnis, garlaivių vindai pradeda suktis, tinklas pamažu traukiamas ant lubų. Smarkiai pakrypsta laivas į šoną, kai grobis atsiduria viršuje. Tinklas pamažu slenka per lubas, o įpratusios rankos renka žuvis. Balta gyva srovė teka per skyles į laivo vidų. Bet vos tik paskutinė žuvelė įkrito, tuoj tinklas eina ieškoti naujo grobio.

Šitoks darbas traukiasi tik keletą valandų. Laivas tuoj pasidaro pilnas ir visu smarkumu plaukia į arčiausią prekybos uostą, nes reikia, kad grobis patektų į rinką kaip galima greičiau, kaip galima šviežesnis. Yra laivų, ypač didesnių, kurie

yra visu kuo apsirūpinę ir silkes dar jūroje susūdo į statines. Bet žmonės mėgsta ne tik sūdytas silkes, bet ir rūkytas ir žalias, kurios ypač tinka kepti. Šiam tikslui todėl reikia, kad grobis dar šviežias patektų į krantą.

Žuvis skaityti? Neįmanoma! Didesni laivai turi po keletą milijonų savo patalpose. Jos sverti? Neapsimoka. Jos pilamos į dėžes ir tuoj pardavinėjamos saikais, kaip vaisiai arba bulvės. Pora centnerių šen arba ten — lyg tai svarbu. Daug svarbiau, kad gausi žvejyba nenumuštų kainos. Nes čia, kaip ir visokioj rinkoj, paklausos didumas yra visados aprėžtas. Didelių firmų agentai perka šimtus tūkstančių dėžių. Kai jie jau užtenkamai turi, kainos tada pradeda kristi ir kartais žvejyba būna tokia gausi, kad reikia silkes tiesiog žemėn versti. Tada jas perka už labai menką atlyginimą fabrikai įvairiems tepalams arba ūkininkai vištoms lesinti. Žinoma, toks elgesys yra silkės, kaip garbingos žuvies, paniekinimas. Bet ką padarysi. Kad taip neatsitiktų, žvejotojai paprastai iš anksto susitaria gaudyti tik tiek, kiek bus reikaujama. Bet jei tarp jų kyla nesutarimų, tada eina konkurencija, ir vargšės žuvelės turi nukęsti.

Tokiu tat būdu silkės atsiduria ant mūsų stalo.

Atsiųsta paminėti

Chateaubriand. *Atala* arba *Dviejų laukinių meilė.* Vertė *Juozas Jasinevičius.* Kaunas, 1930. 86 p. Kaina 1 lt 20 ct. Švento Kazimiero dr-jos leid. Nr. 481.

Elena Mnišek. *Ordinatas Micharauskas.* Apysaka. Vertė *S. Zareckas.* „Sakalo“ b-vės leid. Kaunas, 1930. 230 p. Kaina 3 lt. 50 ct.

Mayne Reid. *Kalnas Atsiskyrėlis.* Romanas. Vertė *S. Z.* „Sakalo“ b-vės leid. Kaunas 1930. 224 p. Kaina 3 lt.

P. Orintaitė. *Vingių vingiai.* Lyrika. 1930. 76 p. Kaina 1 lt. 50 ct. Išleido Pr. Stiklius Kaune.

G. K. Chesterton. *Žmogus, kuris buvo Ketvirtadieniu.* Romanas. Vertė *H. B.* ir *J. P.* „Naujo Žodžio“ b-vės leid. 1930. 204 p. Kaina 2 lt.

Homeras. *Iliada.* Vertė *J. Ralys* ir *S. Čiurlionienė-Kymantaitė, P. Žadeikis ir J. Talmantas.* Redagavo ir įvadą parašė prof. *V. Šilkarskis.* Kaunas, 1930. Švietimo Ministerijos Knygų Leidimo Komisijos leid., 157 Nr. 468 p.

Prof. M. Račkauskas. *Graikų kalbos gramatika.* I d. Fonetika ir morfologija. Marijampolė, 1930. Švietimo Ministerijos Knygų Leidimo Kom. leid. 160 Nr. 163 p.

Stefan Žeromski. *Pavasarėjant.* Romanas. Išvertė *K. Kiela.* „Naujo Žodžio“ b-vės leid. Kaunas, 1930. I tom. 176 p.

Peter Dörfler. *Der junge Don Bosco.* Iliustravo Rudolf Hesse. „Herderio“ leid. Freiburg im Breisgau, 1930. 117 p.

J. Tauronis. *Aukso mintys.* II d. Kaunas, 1930. 72 p.

Benys Rutkauskas. *Eilėraščiai marėse.* K. Švirplio leid. Kaunas, 1930. 48 p.

Kalba. Bendrinės kalbos žurnalas. Redaguoja *Pr. Skardžius.* I tom. 2 sąsiuv., skirtas a. a. J. Jablonskiui. Kaunas, 1930. 93 p. Leidžia „Sakalo“ b-vė.

Mūsų Kalendorius 1931 metams. Lietuvos Šaulių S-gos leid. Kaunas, 1930. 195 p. Kaina 1 lt.

Vysk. Dr. Sigismund Waitz. *Mūsų laikų stigmatizuotoji* (Konersreito Teresė). Šv. Kazimiero dr-jos leid. Nr. 487. Kaunas, 1930. 50 p.

J. Gvildys. *Sakomieji uždaviniai ir greitasis skaičiavimas.* Pradžia mokyklos III, IV skyriui ir vidur. mok. I kl. Kaina 80 ct. „Sakalo“ b-vės leid. Kaunas, 1930. 40 p.

Vysk Grente. *Ar mes esame Bažnyčios vaikai?* Vertė *P. Jakas M. J. C.* „Šaltinio“ knygynėlio 22 Nr. Marijampolė, 1930. 36 p.

Katekezės. Medžiaga katekizmo pamokoms. Vysk. K. Paltaroko „Katalikų tikybos katekizmo“ trečiai dal. parengė kun. *A Liepinis.* Kaunas, 1930. 237 p.

Katalikiškos organizacijos ir laikraščiai. Marijonų Šv. Trejybės Br-jos leid. Nr. 1. Marijampolė, 1930. 32 p.

Šv. Antano ir šv. Elzbietos jubiliejinis *Tretininkų Kalendorius* 1931 metams. Sustatė Tėvas Pranciškus O. F. M. Kaunas, 1930. 48 p.

Erich Przywara S. J. *Eucharistija ir darbas.* Vertė *A Maceina.* Marijampolė,1930. 64 p. Kaina 60 ct.

Thomas Mann. *Buddenbrooks. Šeimos nykimas.* Romanas. Išvertė *K. Karnauskas.* „Vairo“ b-vės leid. Kaunas, 1930. 301 p. Kaina 3,50 lt.

Edgar Wallace. *Raudonasis ratas.* Romanas. Išvertė *A. Urbonas.* „Vairo“ b-vės leid. Kaunas, 1930. 217 p. Kaina 2,50 lt.

Petras Kubilius. *Tarp betoninių sienų.* Eilėraščiai. „Vairo“ b-vės leid. Kaunas, 1930. 48 p. Kaina 2 lt.

Dr. J. Liasauskis. *Šventasis Augustinas.* Kaunas, 1930. 56 p. Kaina 50 ct.

Šv. Kazimiero dr-jos *Kasdien nuplėšiamas Kalendorius* 1931 m. Su skaitymais kiekvienai dienai. Kaina 1,50 lt.

Kauno Kalendorius 1931 m. Dvidešimt penktieji metai. Šv. Kazimiero dr-jos leidinys 485 Nr. Kaunas, 1930. 97 p. Kaina 80 centų.

Mano Kalendorius 1931 m. „Vairo“ b-vės leid. Kaunas, 1930. 92 p. Kaina 1 lt.

Pasakos. Parinko ir skaityti paruošė *A. Giedrius.* Iliustravo *K. Šimonis.* I tomas. „Spaudos Fondo" leid. 1930. 176 p.

Antanas Venclova. *Beržai vėtroje.* Apysakos. „Spaudos Fondo" leid. Kaunas, 1930. 253 p.

J. Marcinkonis. *Algis* (Į saulėtą laimės šalį). Apysaka. Kaunas, 1930. 95 p. Kaina 2 lt.

Prof. K. Buinevičius. *Vidaus ligų klinikos vadovėlis.* IV d. intoksikacijos, traumatizacijos, simuliacijos, allerginės ligos. Kaunas, 1930. Švietimo Ministerijos Knygų Leidimo Komisijos leid. 159 Nr. Kaina 8 lt.

Sinklair Lewis. *Sakalo skridimas.* Romanas. Vertė *S. C.* „Naujo Žodžio" b-vės leid. Kaunas, 1930. Du tomai 374 p. Kaina po 2 lt.

Eduard Ramond. Rudolfo Valentino gyvenimas ir meilė. Vertė *Ant. Barčius.* „Baranto" leid. Kaunas, 1930. 162 p. Kaina 2,50 lt.

Greičiūnas Jonas. *Akių ganyklose.* (Lyrika). Vilkaviškis, 1930 m. 64 p. Kaina 2 lt.

E. Ožeškienė. *Mejeris Ezofavičius.* Apysaka. Iš lenkų kalbos vertė *H. O. Ži—lius.* „Žinijos" b-vės leid. 25 Nr. 1930 m. 346 p. Kaina 6 lt.

Z. Ivinskis. *Vytautas Didysis istorinėje literatūroj.* Atspauda iš „Athenaeum" 1930 m. 2 Nr.

„Athenaeum" kalbos, literatūros, istorijos ir geografijos žurnalas. Leidžia V. D. U-to Teol. Filos. Fak. Red. *prof.* dr. *J. Eretas.* 1 nr. turinys: Eretas J.: *Jonas Tauleris.* Salys *A.: Fonetika ir rašyba,* Grinius J.: *Naujausioji teorija apie prancūzų epo kilmę.* Skrupskelis Ig.: *Vytautas Didysis vokiečių literatūroj.* Tauler J.: *Pamokslas apie Dieviškąjį pribrendimą.* 2 Nr. turinys: Eretas J.: *Mistikų kalba ir stilius.* Skrupskelis Ig.: *Literatūros mokslas.* Ivinskis Z.: *Vytautas Didysis istorinėje literatūroj. Vokiečių kalbai ir literatūrai studijuoti bibliografija. Sustatė* A. Šešplaukis.

Kalba. 1 metai, I tomas, 3 sąs. 1930 m. Redaguoja Pr. skardžius, leidžia „Sakalo" b-vė. Šio nr. kaina 2 lt.

Jules Verne. *Už 20.000 metų.* Ir kitų autorių apysakos. Vertė *S. Zareckas.* Kaunas, 1930. „Sakalo" b-vės leid. 216 p. Kaina 3 lt.

Karl May. *Sidabro ežero turtai.* Apysaka iš Amerikos vakarų gyvenimo. Išvertė *J. Vadeikis.* „Žinijos" b-vės leid. I t. Kaunas, 1930. 314 psl. Kaina 4 lt.

Kazys Inčiūra. *Ant ežerėlio rymojau.* Romanas. „Sakalo" b-vės leid. Kaunas, 1930. Kaina 4 lt.

Alė Sidabraitė. *Eskizai.* Poezijos. 1930. 80 pusl.

«Ateities», «Ateities Spindulių» ir «Židinio» platintojams instrukcija.

„Ateities“, „Ateities Spindulių“ ir „Židinio“ platintojai ne visur vienodai tvarko atsiskaitymą su minėtųjų žurnalų administracija. Kad būtų išvengta bet kurių nesusipratimų atsiskaitant, visi platintojai prašomi prisilaikyti žemiau nurodomos tvarkos ir sulig tuo tvarkyti savo darbą.

1. Kiekvienas bet kurio žurnalo (ar visų suminėtųjų) platintojas tegu pasidaro, jeigu nėra gavęs blankų iš administracijos, kiekvienam žurnalui atskirą prenumeratorių sąrašą, kuriame atitinkamose skiltyse tegu iš eilės surašo prenumeratorių vardus, pavardes, užsakymo laiką, kas kartas, įmokėjus, atžymi įmokėtąją sumą, esamą skolą ir t. t. (žiūr. pav. I).

Pav. Nr. 1

X gimnazijos (mokytojų s-jos, vidur. mokyklos) „Ateities“ (arba „Židinio“, arba „Ateities Spindulių“ prenumeratorių sąrašas 1931 metams.

Eilės Nr.	Prenumeratoriaus pavardė, vardas ir adresas	Kiek egz.	Kuriam laikui užsakyta ir kada	Įmokėta prenum.			Yra skolos		PASTABA
				Mok. data	Lt.	ct.	Lt.	ct.	
1	Jonaitis Vytautas Mariampolė V. Gimnazija Kilimo adr: Bartininkai, Luobiu km.	1	met. 1931-I-10	2/II	3	—	3	—	
2	Rimvydas Kazys Mariampolė Mokytojų Seminarija Kil. adr.: Kazlų Rūda, Miškininkų km.	1	met. 1931-I-15	15/I 20/II	3 3	— —	3 —	– —	Dovanelė S. Neries «Anksti Rytą» įteikta.

ir t. t.

2. Platintojai tegu tiksliai veda kiekvienam žurnalui skyrium atsiskaitymo lapus, darydami atitinkamose jų skiltyse reikalingus pažymėjimus (žiūr. pav. II). Lapų gali pasigaminti patys ar pareikalauti iš administracijos.

3. Siųsdami pinigus, platintojai prašomi siųsti ir adresuoti juos arba *kiekvienam žurnalui skyrium,* arba visą sumą *vieno kurio žurnalo vardu* (tik ne visų trijų žurnalų vardu iš karto), pažymint perlaidos atkarpoje, *kiek ir už kurį žurnalą, kurio laikotarpio* (I ar II pusm.), *kokių sumų* (prenumeratos, skolų) *siunčiama.* Tada administracija pati sulig nurodymu paskirstys po pažymėtą sumą tam žurnalui, kuriam bus skirta.

4. Pusmečiui pasibaigus, atsiskaityto lapų nuorašai reikia atsiųsti administracijai, originalus paliekant platintojo byloje.

5. Visi platintojai, kad nenusimestų platinimo dokumentai ir nesusipainiotų atskaitomybė, užsiveda (kur neturi) nuo 1931 m. pradžios spaudos platinimo bylą (papkę), į kurią sega, atskyrę kiekvieno žurnalo susirašinėjimą tuščiu popierio lapu (ar skirtingu popieriu), visus tą ar

Pav. Nr. 2.

ŠIAULIŲ VALSTYB. BERNIUKŲ GIMNAZIJOS «A T E I T I E S» PLATINTOJO

ATSISKAITYMO LAPAS

Kada gauta	Kurių Nr. Nr.	Kiek egz.	Prenum. skaičius			Laisvai išplat. egz.	Liko neišplatinta	Prenumeratoriai turi sumokėti						Senų skolų yra *)						Pasiųsta Administracijai												Išleista persiunt.		Grąž. Adm.		PASTABA
								Metiniai		Pusm.		Viso		Už «A-tį»		Už leidin.		Viso		Kada	Š. m. prenumerat.		Už laisv. išplat egz		Skolų		Viso								Kurių Nr.	Kiek egz.	
			Metin.	Pusm.	Viso			Lt.	c.	Lt.	c.	Lt.	c	Lt	c.	Lt.	c	Lt.	c		Lt.	c.	Lt.	c.	Lt.	c.	Lt.	c								
1931-I-20	1	100	60	30	90	5	5	36	—	90		45	—	75	—	20	—	95	—	1931-II 15	200	—	8	55	50	—	208	55	1	50	1	5		Senų skolų yra už 1931 metų II p.
1931-II-15	2	10	—	—	—	6	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4		
„ III-15	3	100	—	—	—	7	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1931-III-20	150	—	22	75	45		217	75	1	50	3	3		

ir t. t.

*) Pastaboje pažymėti, už ką skolingi ir kurių metų toji skola.

kitą žurnalą liečiančius raštus, prenumeratorių sąrašus ir atsiskaitymo lapus, susirašinėjimą su administracija, ta eile, kaip juos gauna ar rašo. Šitokios bylos leis susivokti platinimo darbe ne tiktai tiems asmenims, kurie tą darbą dirbs šiemet, bet ir tiems, kurie jį dirbs kada toliau.

6. Nemokiniams minėtųjų žurnalų platintojai mokyklose žurnalų prenumeruoti negali, bet visus to ar kito žurnalo *prenumeratorius nemoksleivius,* paėmę iš jų prenumeratos pinigus ar gavę iš jų sutikimą žurnalus prenumeruotis, *tuojau turi perduoti atitinkamai administracijai, pasiųsdami įmokėtus jų pinigus ir pranešdami jų adresus.* Platintojų pagalba čia itin brangi parenkant žurnalams prenumeratorių inteligentiškosios visuomenės tarpe.

7. Atsiskaityti už siunčiamus žurnalus platintojai stengiasi kuo greičiau, neįsiskolindami, kad nesusidarytų sunkumų žurnalus leisti.

8. Gaunamas iš prenumeratorių sumas platintojai, kad nesusipainiotų atskaitomybė, gali įsirašyti į pajamų kvitarėlius, o iš ten įmokėjimus perkelti į prenumeratorių sąrašus.

S. Zareckas,
„Ateities“, „Ateities Spindulių“ ir „Židinio“ adm-rius.

Kas bus už 20.000 metų?

Sužinosi tik perskaitęs naujai išleistą *Jules Verne'o* apysaką **„Už 20.000 metų“.** 216 p. Kaina 3 lt.

O jei nori pažinti svetimų kraštų žmones, jų papročius, nuotykius ir gyvenimą, skaityk antrą neseniai išėjusią įdomią knygą — *Mayne Reido* romaną **„Kalnas Atsiskyrėlis“,** 224 p. Kaina 3 lt. Šitos dvi knygos labai tinka besimokančiai jaunuomenei skaityti, nes Jules Verne'as ir Mayne Reidas yra mėgiamiausi jaunimo autoriai.

Reikalaukite visuose knygynuose.

Moksleiviai! *P. Būtėno* **„Lietuvių kalbos prielinksnių mokslas“** geriausiai padės jums išmokti lietuvių kalbą. Įsigykite tą knygą ir nepasigailėsite. 192 p Kaina 3 lt.

Prašykit Amerikoj gyvenančių giminių

išrašyti Jums vieną iš šių įdomių Amerikos laikraščių:

a) dienraštį **„Draugą“**, adr: 2334 So Oakley Ave, Chicago,
b) savaitraštį **„Garsą“**, adr: 73 E South St, Wilkes Barre, Pa,
c) savaitę **„Darbininką“** adr.: 336 West Broadway, South Boston, Mass.

Turėdami bent vieną iš tų laikraščių, jūs galėsite sekti visą Amerikos ir Amerikos lietuvių gyvenimą.

Atsak. red. A. VAIČIULAITIS. Redaguoja A. MACEINA.

Akc. „Žaibo“ B-vės spaustuvė Kaune, Duonelaičio -vė 24. Karo cenzūros leista

Laimėsi labai daug,

jei 1931 metams užsisakysi didelį, įdomų, su moderniškais paveikslais ir nebrangą savaitraštį „**ŠALTINĮ**". Jo turinys platus ir įvairus: visi bėgamieji gyvenimo reikalai, daug dvasią keliančių dailiosios literatūros pasiskaitymų, turiningi skyriai: „Šeimyna ir mokykla", „Sveikata — brangus turtas", „Jaunimo dirva" ir kit.

Bet ypač ši stropiai šis neramiais laikais „Šaltinis" budi Lietuvos nepriklausomybės katalikų sargyboje

Kas savaitė „Šaltinis" savo skaitytojams duoda vis kokį nors naudingą priedą: ar tai dvasinio turinio laikraštį „Šventųjų Bendravimą", ar tai ūkininkams „Artoją", vaikams „Šaltinėlį", kas mėnuo nuplėšiamą kalendorių.

Taigi tokį savaitinį populiarų katalikų žurnalą užsisakyti ir sau, ir paraginti prie to kitus, tikrai garbinga kekvieno kataliko pareiga.

Su visais priedais „**Šaltinis**" kaštuoja: metams **8 lt.**, pusei metų **4** lt., o užsieniuose **2** doleriai. Susipažint vienas nr. siunčiamas dovanai.

Adresas: „Šaltinio" Administr. Marijampolė

Ką visi turi žinoti?

1931 metams geriausia užsiprenumeruoti dienraštį «RYTĄ», kuris

Vytauto Didžiojo metų proga

pradėjo eiti 8-ių puslapių kasdien, iliustruotas, su 3-imis skyriais: «Sveikata ir Grožis», «Akademiškas gyvenimas» ir «Moterų Skyrius». Šiais metais «Rytas» padaręs milžinišką pažangą, ir iš skaitytojų gavęs už tai šimtus padėkų, 1931 metais taip pat darys patobulinimų.

«Ryto» adresas: **Kaunas, Duonelaičio g. 24,** prenumerata: metams—50 lt., pusmečiui—25 lt., mėn.—5 lt; Kaune su prisiatymu į namus per pasiuntinį met.—62 lt., pusei—31 lt., mėn.—6 lt., užsieny (be Vokietijos, Latvijos, Estijos) dvigubai.

Knygos, knygos

tik už **pusę kainos** tiems kas užsiprenumeruoja „N. Romuvą" ir užsimoka pinigus, tie gauna **visas „Žinijos"** b-vės ir **„Sakalo"** b-vės „N R." 1 Nr paskelbtas knygas už pusę kainos, iš kurių keletą paminėsime

1 „Motina Auklėtoja" M. Pečkauskaitės
2 „Auklėjimas ir Auklėjimasis" F.W, Foersterio
3 „Astronomijos vadovėlis" Dr. A. Juškos
4 „Jauni didvyriai" H. Schilgen
5 Šatrijos Raganos raštų II, III, IV, V ir VI t.
6 „Šeimos vėžiai ir jumoristika" Vaižganto
7 „Kristaus istorija" G. Papini. I ir II d.
8 „Granitas" moderninės literatūros almanachas
9 „Mejeris Ezofavičius" E. Ožeškienės
10 „Šv. Augustinas" Louis Bertrand'o
11 „Mokslas ir tikėjimas" A. Jakšto-Dambrausko
12 „Sidabro ežero turtai" I ir II tomai
13 „Velias atgal" E M. Remarko
14 „Raupsuotoji" E. Mnišek
15 „Vytautas Didysis" Šležo red.
16 „Valdovas". Drama Putino ir t. t.

Visas knygas skaitytojai užsirašo per **„Naujosios Romuvos"** administr. Knygos gali būti siunčiamos apdėtu mokesčiu (išpirktinai), bet pigiau ir geriau už pinigus; siuntimo išlaidas apmoka užsakytojai.

„Naujosios Romuvos" Administracija
Kaunas, Vilniaus g-vė 2 Nr. Tel. 9-40

„N. Romuva" kaštuoja metams tik 24 lt., pusm. 12 lt., 2 mėn. 6 lt. ir 1 mėn. 2 lt. Užsienyje dvigubai. **Studentams ir moksleiviams 25% nuolaidos**
Visi skubėkite užsisakyti, nes pasivėlavusiems gali pritrūkti pirmųjų Nr. Nr.

DOVANAI «ATEITIS»

Brangūs skaitytojai! Jūs pamilote „ATEITĮ“, kuri per dvidešimt metų buvo ir tebėra tikru mokinių draugu mokyklos suole, Mielai ją skaitote dabar, o daugumas norėtumėt turėti ir senesniuosius „ATEITIES“ komplektus, nes juose atspausdinta daugybė gražių apysakų, vaizdelių, aprašymų, lavinančių straipsnių mokslo dalykų, yra gražių eilių ir t. t. Pagaliau daugelis iš Jūsų, gal būt, norite tą žurnalą skaityt dabar, bet neišsigalite užsiprenumeruoti. „ATEITIES“ Administracija, žinodama tai ir norėdama Jums sudaryti galimumą tą malonumą turėti, yra nutarusi duoti uoliems „ATEITIES“ platintojams dovanų „ATEITIES“ komplektų. Jos („Ateities“) kasmet susidaro stora, apie pusšešto šimto puslapių knyga be labai įdomaus „Gamtos Draugo“ priedo, ir apie pusaštunto šimto puslapių—su „Gamtos Draugo“ priedu. Tokia knyga moksleiviams per metus kaštuodavo 8 lt., nemoksleiviams — 15 lt. „ATEITIES“ komplektų su „Gamtos Draugo“ priedu gaus kiek išteks — pirmieji ankstyvesnieji platintojai, o vėliau, kai priedų pritruks — komplektai bus duodami be priedo.

Tų dovanų jūs visi galėsite gauti,

tik padirbėkite. Kas nori gauti vieną tokią knygą — vienų metų „ATEITIES“ komplektą, tur surasti „ATEIČIAI“ 10 skaitytojų, kurie surokėtų po 6 lt metinės prenumeratos arba 5 prenumeratorius, kurie sumokėtų po 15 lt. metinės prenumeratos. Be to, surinkusieji tokį prenumeratorių skaičių asmens gaus per visus metus **dovanai ir „ATEITĮ“.** Kas surinks pusę nurodytojo skaičiaus, dovanų gaus per pusę mažiau, o kas surinks prenumeratorių dvigubai daugiau — ir dovanų gaus dvigubai daugiau. Minėtąsias dovanas — „ATEITIES“ žurnalo komplektus — bus galima pasirinkti, kurių metų kas norėsi, pradedant nuo 1920 metų, nes senesnių komplektų jau visai nebėra. Tiktai savo pageidavimą reiks pranešt „ATEITIES“ Administracijai raštu.

Surinktus iš prenumeratorių pinigus reikia atsiųsti adresu: ***„Ateities“ Adm-jai,*** **Kaunas, Laisvės Al. 3.**

Lietuvos jaunimas skaito ir platina „PAVASARĮ“

įdomiausį ir mėgiamiausį jaunimo laikraštį. Jame viskas, kas jaunimui įdomu, naudinga ir reikalinga. Pilnas iš visur įvairiausių paveikslų. Be to, metiniai apsimokėję skaitytojai gaus **1000 dovanų** knygomis. Knygos dalijamos loterijos keliu. Prenumeratos kaina metams 5 lit., pusei metų 2,50 lit. Kas ligi šiol skaitė nesigailėjo, dar labiau džiaugsis tas, kuris 1931 metams jį išsirašys. Tuojau rašyk ir pinigus siųsk šiuo adresu:

„Pavasario“ Administracijai, Kaunas, p. d. 88. Susipažinti 1 numeris siunčiamas veltui

---

Nuobodūs žiemos vakarai tam, kas neturi užsiprenumeravęs „SARGYBOS“,

kurioje skaitydamas rasi šiuos skyrius:

1) Mokslo, populiarizacijos ir visuomenės klausimų, 2) blaivybės, 3) ūkio, 4) sveikatos, 5) gydytojo patarimai, 6) apžvalga (politikos, visuomenės, kultūros ir ekonomijos gyvenimo), 8) Priešalkolinis judėjimas (Lietuvoje ir užsienyje), 9) knygų pasaulis, 10) įvairenybės.

Užsiprenumeravusiems visiems 1931 metams, be labai įdomios «Sargybos» priedų duodama labai įdomus «Laimės kalendorius» ir turtingos (daiktais ir pinigais) loterijos bilietas.

ADRESAS: Kaunas, Liaudies Namai «Sargybos» Administracija.